Computer Learning in Pashto

د کمپیوټر زده کړه په پښتو ژبه

2020

1399

Ketabton.com

لیکنه او ترتیب :

استاد جعفر هاشمي

(c) ketabton.com: The Digital Library

TABLE OF CONTENTS

Computer Definitionد کمپیوټر تعریف 4
Advantages of computerد کمپیوټر ګټې 4
Weakness of Computer د کمپیوټر کمزورتیاوي 6
Using of Computerد کمپیوټر استعمال 7
Computer Generationد کمپیوټر تولید 10
Types of computerد کمپیوټر ډولونه 11
Computer Function د کمپیوټر دندي 13
Computer Componentsد کمپیوټر برخي 14
Keyboard 15
Mouse 16
Joystick 17
Light pen 17
Track ball 18
Scanner 18
Digitizer 18
)Micro phone(.... 19
Barcode Reader 20
Optical mark reader OMR 20
Central Processing Unitمرکزي پروسیس کوونکی واحد 21
ALU 21
Memory or Storage Unit 21
Control Unit 22
Output Unitراکړيزي برخي 22
Monitor 23
Flite panel Display 24
Printer 25
Computer Memories د کمپیوټر ذخیري 27
Cache Memory 27
Primary memory or RAM: 28
Secondary Memory 29
Computer Memory Unitsد کمپیوټر د میموري واحدات 30
Computer Mother Boardد کمپیوټر مادر بورډ 31

Jafar Hashamee

(c) ketabton.com: The Digital Library

Two Big Parts of Computer د کمپيوټر دوه لوی برخي 32
Hardware 32
Software 33
System Software او Application Software 33
System Software 33
Application Software 34
Relationship Between Hardware and Software د هارډوير او سافټوير اړيکه 35
Computer Number System د کمپيوټر د اعدادو يا شمير جوړښت 35
Convert Decimal to binary and binary to Decimal د اعدادو بدلول 36
Computer Data and Information د کمپيوټر ډيټا او معلومات 37
Data Processing Cycle د ډيټا د پروسيس جريان 38
Computer Networking د کمپيوټر انټرنيټ 39
Internet and Intranet انټرنيټ او انټرانيټ 42
Computer Operating System د کمپيوټر چلوونکی سيسټم 43
د Operating System يا OS.دندي په لاندي ډول دي 44
Types of Operating System د چلوونکي سيسټم ډولونه 45
Microsoft Windows OS 46
Mac OS X 47
Linux 47
Mobile Operating System 48
OS Services د چلوونکي سيسټم خدمات 49
Threat تهديد يا خطر 51
Computer Threats د کمپيوټر تهديد کوونکي 52
Computer Viruses د کمپيوټر وايروس 53
- Computer Related Jobs د کمپيوټر سره تړلي دندي 55
Windows 8.1 installation from CD له سي ډي څخه د وينډو انسټال 56
Windows installation from USB 64
Making Bootable USB for Windows 10-8.1-7 71
Windows 10 Instalition from USB 79
Book References د کتاب ماخذونه 89

Jafar Hashamee

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کمپیوټر تعریف *Computer Definition*

اوس مهال په نړۍ کې ډېر زيات معلومات او داسي شيان موجود دي چي په کمپيوټر پوري تړلي دي نو له همدي امله مونږ ته اړينه ده تر څو په کمپيوټر پوهه شو او يا يي وپيژنو.

د کمپيوټر تعريف : کمپيوټر يو بريښنايز او په معلوماتو يا (Data) باندي پروسيس کوونکی ماشين دی کوم چي معلومات د (Input) په توګه اخلي او هغه ورکړل شوي معلومات له ځأن سره (Store) يا ذخيره کوي او همدارنګه (Process) يا عمليه ورباندي ترسره کوي او له (Process) وروسته يي (Output) يا (Information) ته بدلوي.

Jafar Hashamee

د کمپيوټر ګټي *Advantages of computer*

(Speed) يا سرعت : کمپيوټر يو ډير تيز يا چټک ماشين دی دا ماشين ددي وړتيا لري تر څو په يو غټ مقدار (Data) باندي په ډير لږ وخت کي محاسبه وکړي . کمپيوټر د خپل (Speed) يا سرعت داندازه کولو واحدات لري چي عبارت دي له مايکرو سيکنډ، نانو سيکنډ، او پيکو سيکنډ . څخه کمپيوټر د خپل تيزوالي له امله په ميليونونه محاسبات په څو ثانيو کي ترسره کوي په داسي حال کي چي انسان ددي قيسمه عمل د ترسره کولو لپاره زيات وخت ته اړتيا لري.

(Accuracy) يا دقت : ددي تر څنګ چي کمپيوټر ډير لوړ سرعت لري ډېر زيات دقت هم لري . هر قيسم محاسبات 100% له غلطيو څخه پاک ترسره کوي . په دي صورت کي چي ورکړل شوي (Data) يا معلومات درست يا صحيح وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(Storage Capability) د ساتلو یا ذخیره کولو قابلیت : (Memory) یا حافظه د کمپیوټر یوه مهمه ځانګړتیا ده او همدارنګه کمپیوټ له انسان څخه زیات د ذخیره کولو قابلیت لري .
کمپیوټر دا وړتیا لري تر څو زیات شمیر معلومات له ځان سره ذخیره کړي یا یې وساتي .
کمپیوټر هر ډول (Data) یا معلومات له ځان سره ذخیره کوي لکه : (Pictures) (Adios) (Videos) (Text) یا لیکنه او داسي نور..

(Diligence) یا زیارکښ : کمپیوټر هیڅ ډول ستړیا نه لري او همدارنګه کمپیوټر کولی شي یو کار په جاري ډول ترسره کړي په غیر له کومي غلطۍ او ستړیا څخه او همدارنګه کمپیوټر کولی شي یو کار په بیا بیا ځلي یا یو کار په تکراري ډول په پوره دقت او سرعت ترسره کړي .

(Versatility) یا د بدلیدلو قابلیت : کمپیوټر یو هر اړخیز ماشین دی کمپیوټر کولی شي په یو وخت کي څو وظیفي ترسره کړي مثال : لکه په یو وخت کی یو پروسیس ترسره کول او دهغي تر څنګ د تاش یا پتي (Game) یا لوبه کول.

(Reliability) یا د باور وړ : کمپیوټر یو د باور وړ ماشین دی او په دي ماشین کي عصري یا اوسني بریښنایز وسایل یا پرزي زیات ژوند یا دخرابیدلو وخت یي زیات دی . او همدارنګه کمپیوټر داسي (Design) شوی یا جوړ شوی چي ساتنه یي او په هغه کي بدلون راوستل اسانه دي .

(Automation) یا اتومات : کمپیوټر یو اتومات ماشین دی . اتوماتوالی عبارت دی له هغي وړتیا څخه تر څو ورکړل شوي دنده په اتومات ډول ترسره کړي لکه . کله چي مونږ کمپیوټر ته یو پروګرام داخل کړو یا یي (Input) کړو هغه پروګرام پرته زمونږ له لاسوهني د کمپیوټر په (Memory) کي ذخیره کیږي او بیا پروګرام او (Instruction) یا لاربښووني د ورکړل شوي پروګرام (Execution) یا چلیدل کنټرولوي .

له ځان سره حساب وکړۍ مخکي له دي څخه چي الله (ج) درسره حساب وکړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

(Reduction in paper Works and Cost) یا په پاڼو باندي کار او د هغي مصارف راکمول : په یو دفتر کي کمپیوټر ددي لپاره استعمالیږي تر څو په پاڼو یا ورقو باندي د لیکلو کار راکم او روانه پروسه چټکه شي . او همدارنګه مونږ وخت په وخت کولی شو په کمپیوټر باندي لیکل شوي پایل کي په اسانی سره تغیر راولو او په پایل کي موجوده (Data) یا معلومات (Edit) یا سم کړو په داسي حال کي چي په پاڼه باندي لیکل شوي پایل کي د تغیر راوستلو لپاره په بله پاڼه د نوي پایل د لیکلو ضرورت وي .

د کمپیوټر کمزورتیاوي *Weakness of Computer*

کمپیوټر یو ماشین دی او نه شي کولی چي هر ډول کار ترسره کړي لکه د انسان په شان. کمپیوټر ته باید (Instruction) یا لارښووني ورکړل شي تر څو یو کار ترسره کړي او نه شي کولی چي پرته له (Program) یا لارښوونو کومه دنده ترسره کړي .

(Dependency) یا تکیه کول : کمپیوټر د انسان د انسترکشن یا لارښوونو په واسطه عمل ترسره کوي نو له همدي امله دا په انسان پوري تړلی یا په انسان باندي تکیه کوونکی ماشین دی .

(Environment) یا چاپیریال : ددي ماشین د استعمالولو چاپیریال باید له دوړو یا (Dust) څخه پاک وي .

(Felling) احساس یا حس کول : کمپیوټر احساس نه لري او نه شي کولی چي د انسان په شان د تجربي ، علم ، او ذایقي له مخي یو شی وپیژني .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کمپيوټر استعمال Using of Computer

(In Business) په تجارت کي : کمپيوټر د تجارت په برخه کي د مالي محاسباتو لکه دبوديجي يا (Budgets) معلومول ، تجارتي اعلانات، د پيريدونکو يا (Customers) ډيټابس جوړول او په (Stack) يا ګودام کي د موجوده موادو ساتنه او حفاظت او داسي نورو دندو لپاره استعماليږي .

(Banking) يا بانکداري : نن ورځ بانکونه په مکمل يا (Complete) ډول په کمپيوټر پوري تړلي دي . چي د خپلو پيريدونکو لپاره لاندي اسانتياوي برابروي (Online accounting) په دي اکاونټ کي ترسره کيدونکي کارونه عبارت دي له . په اکاونټ کي دموجوده پيسو مقدار معلومول ، پيسي ذخيره کول ، پيسي حواله کول ، او همدارنګه د پيسو راکړه ورکړه ترسره کيږي . (ATM) په بانکي برخه کي دا يو اتومات ماشين دی چي له بانک سره وصل وي چي دخپلو پيريدونکو لپاره دبانک سره معامله اسانه کوي .

Jafar Kashanee

(c) ketabton.com: The Digital Library

(Education) یا تعلیم : کمپیوټر د پوهنې په برخه کې زیاتې اسانتیاوې برابروي لکه . د شاګردانو لپاره نوم لیکنه او د هغوی لپاره حاضري برابرول ، او هغوی لپاره یو ډیټابس جوړول چې دهغوی لاس ته راوړنې په کې ذخیره یا وساتل شي او داسې نورو ډیرو برخو لپاره استعمالیږي .

(Marketing) یا بازار موندنه : کمپیوټر دبازار موندنې په برخه کې د تجارت یا بازار موندنې لپاره د اعلاناتو جوړولو او خپرولو لپاره او همدارنګه د (Online) یا انټرنیټ له لارې د اخستلو او خرڅولو لپاره او داسې نورو برخو کې استعمالیږي .

(Health care) یا دصحت ساتل : کمپیوټر د صحت په برخه کې په لاندې ځایونو کې استعمالیږي لکه . مریضانو ته د درمل یا (Drugs) ورکولو په ځای کې ، د مریضانو ریکارډ ساتلو لپاره ، د درملو د ختمیدلو یا (Expire Date) معلومولو لپاره ، د مختلفو ناروغیو څیړل او د ناروغۍ علت یا وجه معلومول ، د مختلفو ټیسټونو کول او د هغې ریپوټ برابرول ، د جراحي عملیاتو ترسره کول او داسې نورو برخو لپاره استعمالیږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

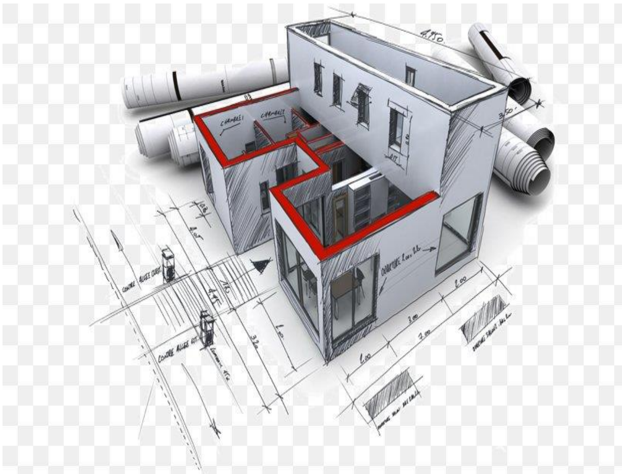

(Engineering Design) یا انجینري نقشي : په دي برخه کي کمپیوټر د ډول ډول شیانو د نقشو یا ډیزاین کولو لپاره استعمالیږي لکه د ودانیو په برخه کي د ودانیو لپاره تصویران او نقشي برابرول او د هغو (Edit) کولو او سمولو ، د مزدورانو ، سامان ، او داسي نورو شیانو یا موادو لپاره (Database) یا د معلوماتو ذخیره جوړول او داسي نورو شیانو لپاره استعمالیږي .

(Military) یا فوج : اوس مهال کمپیوټر په فوجي او دفاعي برخه کي په ډیره زیاته اندازه استعمالیږي لکه . عصري یا (Modern) ټانکونه ، مزایل او داسي نورو وسلو کنټرول یا اداره کول ، د (Drone) یا بي پیلوټه کمرو او الوتکو کنټرول ، د چاپو وهلو لپاره پلان جوړول ، د فوجیانو سره خبرو کولو ،پیغام استولو ، ویډیو کنفرانس او داسي نورو ډیرو برخو کي استعمالیږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(Government) یا دولت : د دولت یا هیواد
په سطحه کمپیوټر په زیاتو برخو کي په کار
وړل کیږي یا استعمالیږي چي ځیني یي په
لاندي ډول ذکر شوي لکه . د مالیاتو یا
بودیجي معلومول ، د ووټ یا رایه ورکوونکو
لیست جوړول ، د برقي یا (Electronic)
تذکرو او پاسپورټونو جوړول ، د هوا حالات
معلومول او داسي نورو زیاتو برخو کي
کمپیوټر مهم رول یا نقش لوبوي .

Computer Generation *د کمپیوټر تولید*

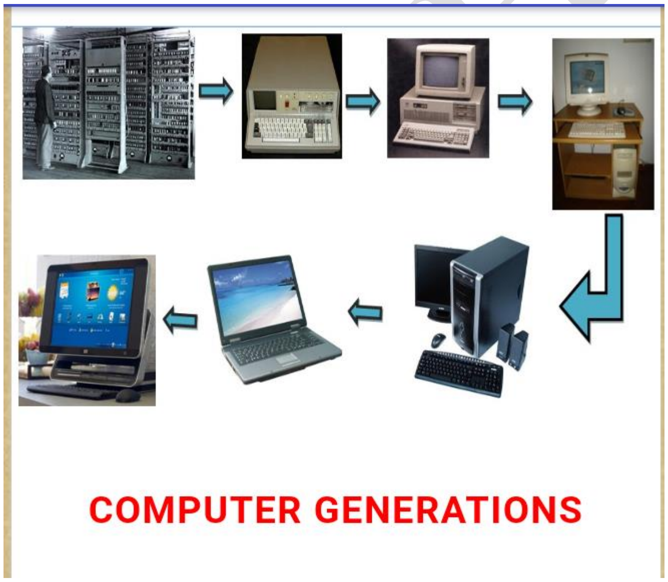

(Generation) یا نسل د کمپیوټر په
اصطلاح کي په ټکنالوژۍ کي د بدلون له
راتللو څخه عبارت دی . او همدارنګه له
دي څخه یادونه کوي چي په مخکي یا تیر
وخت کي کمپیوټر څنګه وو او څه ډول
استعمالیدو په تیره زمانه کي جینریشن په
(Hardware) هارډویر کي د بدلون راتلل
او یا پرمختګ ورکولو څخه عبارت وو .
خو په اوس وخت یا اوس مهال جینریشن
کي (Hardware) او (Software) دواړه
برخي چي ټول کمپیوټر ورڅخه جوړ
شوی دی شاملي دي . له پخوا څخه تر نن وخت پوري مونږ د کمپیوټر په برخه کي (5)
جینریشن لرو چي هر جینریشن د کمپیوټر په (Processor) یا عملیه کوونکی چي د هارډویر
یوه برخه ده په هغه کي د پرمتګ له امله طبقه بندي شوي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي په لاندي جدول کي هر يو جينريشن له خپل تاريخ او په پروسيسور کي له ځانګړي بدلون يا پرمختګ راتللو سره تشريح شوی .

Generation Number	Generation Date	Processor in use
1	1946-1959	Vacuum Tube
2	1959-1965	Transistor
3	1965-1971	Integrated circuit
4	1971-1980	VLSI micro processor
5	1980-Today	ULSI micro processor

د کمپيوټر ډولونه *Types of computer*

(Personal computer) شخصي کمپيوټر : دا کمپيوټر په يو وخت کي يو کس يا يو (User) کولی شي استعمال يي کړي چي بنه او قوي مايکرو پروسيسور لري . چي په دوه (Styles) يا شکلونو کي راځي چي عبارت دي له (PC) او (Mac) څخه دا ډول کمپيوټر چي په تجارت ، تعليم ، انټرنيټ ، ساعت تيری لپاره ګيم کول ، صحت يا روغتيا او داسي نورو برخو کي استعماليږي يا کار تري اخستل کيږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(WorkStation) دا ډول کمپیوټر هم په یو وخت کي د یو (User) یا کس د استعمالولو وړتیا لري . خو دشخصي کمپیوټر په پرتله قوي او تیز مایکروپروسیسور لري چي د انجنیري کارونو په برخه کي تري کار اخستل کیږي .

(Mini Computer) دا ډول کمپیوټر په یو وخت کي د سلګونه (Users) یا استعمالوونکو لپاره د استعمال وړتیا لري .

(Mainframe) دا ډول کمپیوټر هم لکه د میني کمپیوټر په شان په یو وخت کي د سلګونه استعمالوونکو لپاره د استعمال وړتیا لري خو د سافټویر ټکنالوژي یي له میني کمپیوټر سره توپیر لري .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(Supper Computer) دا يو زيات تيز او لوی کمپيوټر دی چي په سلګونه ميليونه (Instruction) يا لار ښوونې په يوه ثانه يا سيکنډ کي (Process) کولی يا چلولی شي چي د هوا حالاتو دمعلومولو لپاره ، هستوي انرژی دپلټلو لپاره او داسي نورو غټو کارونو او دندو د ترسره کولو لپاره تري کار اخستل کيږي .

Computer Function د کمپيوټر دندي

تول **(Digital)** يا عصري کمپيوټرونه لاندي (5) دندي يا وظيفي ترسره کوي تر څو لومړني معلومات يا (Input) شوي ډيټا ګټورو معلوماتو (Information) يا (Output) ته تبديل کړي تر څو د (User) يا د کمپيوټر استعمالوونکي لپاره د پوهي او استفادي وړ وګرځي چي عبارت دي له .

- **(Input)** يا د ډيټا اخستل : دا هغه پروسه يا مرحله ده چي په دي مرحله کي (Data) يا لومړني معلومات او (Instruction) يا لارښووني کمپيوټر ته دا خيليږي .

Hashamee

(c) ketabton.com: The Digital Library

- **(Data Storage)** یا د معلوماتو ذخیره کول : په دي مرحله کي کمپيوټر هغه (Data) یا لومړني معلومات چي کمپيوټر ته د (Input) په مرحله کي ورکړل شوي له ځان سره (Store) یا ذخیره کوي تر څو پروسیس ته اماده شي .

- **(Data processing)** یا په ډیټا عملیه ترسره کول : په دي مرحله کي کمپيوټر هغه ته په ورکړل شوي ډیټا باندي ریاضیکي او منطقي عملیي ترسره کوي تر څو ورکړل شوي لومړني معلومات یا (Data) وروستیو او ګټورو معلوماتو یا (Information) ته تبدیل کړي .

- **(Output)** یا د معلوماتو را اخستل : په دي مرحله کي کمپيوټر خپل (User) یا استعمالوونکي ته تولید شوي ګټور معلومات یا (Information) د فرینټ ، سکرین ته دکتلو او یا د همداسي نورو لارو وړاندي کوي یا ورکوي .

- **(Control the work flow)** یا د ټولو کړنو کنټرول : په دي مرحله کي یا د کمپيوټر دا برخه پورته ټولو مرحلو ته لارښوونه او د هغو کنټرول ترسره کوي تر څو دغه مرحلي په سمه توګه پرته له کومي ستونزي ترسره شي .

Computer Components   *د کمپيوټر برخي*

Input Unit   ورکړیزي برخي: دا د کمپيوټر هغه برخي دي چي د هغو په واسطه (User) یا استعمالوونکی کولی شي چي کمپيوټر ته ډیټا داخل کړي او همدارنګه د کمپيوټر دا برخي د استعمالوونکي او کمپيوټر تر منځ د معلوماتو د داخلولو لپاره رابطه جوړوي ټول

(Input Devices) یا ورکړیز وسایل ورکړل شوي معلومات د کمپيوټر لپاره د پوهیدلو وړ شکل ته بدلوي . چي ځیني مهمي برخي یي په لاندي ډول ذکر شوي.

Jafar Hashamee

(c) ketabton.com: The Digital Library

Keyboard کیبورډ یوه عامه او مشهوره اینفوټ اله ده چي د هغي په واسطه مونږ کمپیوټر ته معلومات داخلولی شو. کیبورډ په معمول ډول د لیکلو لپاره استعمالیږي خو په کیبورډ کي ځیني داسي بټني شته یا موجودي دي چي د ځانګړو وظیفو د سرته رسولو لپاره استعمالیږي . اوس مهال دوه ډوله کیبورډ موجود دي (Wireless) یا بي مزیي اوبل (Wired) یا مزی لرونکي او همدارنګه کیبورډ دوه سایزه لري چي یو یي (84) بټني او بل یي (101) اویا (102) بټني لري خو په اوس وخت کي د (104) او یا د (108) بټنو درلودونکی کیبورډ هم منځ ته راغلی . چي لاندي برخي یا بټني لري.

(Typing key) یا د لیکلو بټني چي عبارت دي له (A-Z) پوري توري او له (0-9) اعداد په کي شامل دي .

(Numeric keypad) نمبر لرونکي بټني چي ددي بټنو په واسطه

مونږ کولی شو کمپیوټر ته اعداد لرونکي ډیټا داخل کړو چي دا بټني په مجموع کي یو سیټ د (17) بټنو دی چي په کالکولیټرو او نور د حساب په ماشینونو کي هم استعمالیږي .

(Function key) وظیفوي بټني دا بټني د یوي خاصي وظیفي د سر ته رسولو لپاره استعمالیږي چي د کیبورډ په اول قطر کي ځای پر ځای شوي دي چي په اوس مهال کیبورډونو کي (12) داني موجودي دي چي عبارت دي له (F1-F12) پوري

Jafar Hashamee

(c) ketabton.com: The Digital Library

(Control key) کنټرولوونکي بټني چي د سکرين پر مخ د کرسر د کنټرولولو او دسکرين د کنټرول لپاره استعماليږي چي عبارت دي له په Right يا ښي طرف کي څلور غشی لرونکي بټني او همدارنګه (Insert,Home,End,Delete,Pageup,Pagedown,Ctrl,Alt,Esc)

(Special purpose key) خاص هدف لرونکي بټني . کيبورډ د پورته ذکر شوو بټنو تر څنګ ځيني خاص هدف لرونکي بټني هم لري چي د خاص هدف لپاره استعماليږي لکه (Numlock,Capslock,Shift,Enter,PrintScreen,Tab,Spacebar)

Mouse موس يا موږک چي نوم يي له شکل څخه اخستل شوی ځکه چي موږک ته ورته شکل لري او هغه کيبل يا مزی چي د هغه په واسطه له کمپيوټر سره وصل کيږي د موږک لکۍ ته ورته دی خو اوس مهال دوه ډوله

موس موجود دي چي يو يي (Wireless) يا بي مزي اوبل يي (Wired) يا مزی لرونکي دي. موس يوه اشاره کوونکي او د کمپيوټر د سکرين پر مخ د کرسر يا فواينټر د کنټرولولو لپاره يوه مشهوره وسيله ده . چي په خپل منځ کي د يو کوچني بکس او بال درلودونکي ده چي ددی په واسطه د موس حرکات حس کيږي او کله چي د موس بټن کليک شي يا ووهل شي (CPU) يا مرکزي پروسيس کوونکي واحد ته سيګنل استوي . په عمومي ډول موس دري بټني لري چي يوه يي (Right) يا ښي طرف او بله يي (Left) يا چپ طرف او همدارنګه ددي دواړو بټنو تر منځ يو (Wheel) يا ټاير لري . چي د چپ طرف بټن د يوي برخي د انتخابولو لپاره ، ښي طرف بټن د يو پايل سره د ټرلو افشنو ليست راتللو لپاره او همدارنګه ټاير يي د يوي صفحي ښکته پورته بيولو لپاره استعماليږي .
موس ددي لپاره استعماليږي تر څو دسکرين پر مخ د فواينټر موقعيت وښايي او د هغه کنټرول ترسره کړي او همدارنګه مونږ نه شو کولی چي موس د کيبورډ په شان د ليکلو لپاره استعمال کړو .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د موس ګټي په لاندي ډول دي .

- استعمال يي اسان دی
- قيمت يي لږ دی مقصد ډير ګران نه دی
- د کيبورډ د (Arrow key) او ټچ په نسبت (Pointer) يا اشاره کوونکي ته ډير تيز يا په سرعت سره حرکت ورکوي.

Joystick جايسټيک دا (Device) يا اله هم د موس په شان يا موس ته ورته وظيفه ترسره کوي چي په زياته اندازه د (CAD) په نوم سافټوير چي د ډيزاين لپاره تري کار اخستل کيږي استعماليږي او ددي تر څنګ د کمپيوټري ګيمونو د کولو او کنټرولولو لپاره استعماليږي. چي جوړښت يي په دي ډول دی دا يو سټيک دی چي يو بال يي په لاندي سر کي چي د بکس په منځ کي وي او بل بال يي په پاس سرکي موجود دی يا لري يي او همدارنګه څلورو خواوو ته حرکت کولی شي .

Light pen دا هم يوه اشاره کوونکي وسيله يا اله ده چي قلم ته ورته شکل لري او د سکرين پر مخ د يوي برخي د انتخابولو او د سکرين پر مخ د تصوير رسمولو لپاره استعماليږي دا يو ټيوب دی چي په خپل منځ کي يوه برقي سترګه يا لايټ لري چي د هغي په واسطه تشخيص يا ليدنه کوي. کله چي د لايټ فين څوکه د سکرين پر مخ حرکت وکړي او بټن يي کليک شي په لايټ فين کي موجوده سينسر يا حس کوونکی د سکرين هغه برخه يا (Location) معلوموي او CPU ته يي سيګنل استوي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

Track ball دا یوه Input اله ده چي په زیاته اندازه په (Note book) او (Laptop) کمپیوټرونو کي د موس په ځای استعمالیږي. دا یو نیم دننه شوی بال دی چي په دغه بال باندي د ګوتو د حرکت له امله فواینټر حرکت کوي او همدارنګه دا اله له موس څخه لږ ځای ته ضرورت لري دا ځکه چي فواینټر ته دحرکت ورکولو لپاره د موس په شان حرکت نه ورکول کیږي او یوائځي د بال په سر د ګوتو د کشولو یا حرکت له امله فواینټرحرکت کوي (Track ball) په مختلفو شکلونو کي راځي لکه . بال ته ورته شکل ، بټن او یا هم مربعي شکل لري .

Scanner سکینر دا هم یوه (Input) یا ورکړیزه اله ده چي د فوټوکاپی د ماشین په شان کار کوي. ددي الي استعمال ددي لپاره دی کله چي ډیټا د پاڼي پر مخ موجوده وي او مونږ غواړو چي د لا زیات سمبالښت لپاره یي د کمپیوټر هارډ ډیسک ته واستوو . سکینر د موجوده سرچیني څخه تصویر او یا نوره ډیټا اخلي او (Binary) یا د اعدادو شکل یا (0) او (1) ته یي بدلوي یا (Convert) کوي تر څو په هارډ ډیسک کي (Store) یا ذخیره شي .

Digitizer دا هم یو Input اله ده چي ډیټا باینري یا د اعدادو شکل ته اړوي لکه. (Analog) سیګنل (Digital) ته بدلول یا اړول او داسي نور .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(Micro phone) دا هم یوه (Input) یا ورکړیزه اله ده چي (Sound) یا اواز او خبري په باینري یا د اعدادو په شکل کي کمپیوټر ته داخلوي .

Magnetic ink card reader MICR

دا یوه Input اله ده چي په خاصه توګه په بانکونو کي د پیسو په چیک یا ټیکټ باندي د پروسیس کولو لپاره استعمالیږي او همدارنګه دا ددي لپاره استعمالیږي چي له غلطیو څخه پاکه او ډیره تیزه اله ده.

Optical character reader OCR

دا هم یوه Input وسیله ده چي پرینټ شوی (Text) توري یا لیکنه سکین کوي او باینري یا د اعدادو شکل ته یي اړوي تر څو په میموري کي ستور یا ذخیره شي.

Shamee

(c) ketabton.com: The Digital Library

Barcode Reader دا هم یوه Input اله ده
چي د بارکوډ شوي ډیټا د لوستلو یا
(Read) کولو لپاره استعمالیږي. بارکوډ
شوي ډیټا عبارت ده له هغه ډیټا څخه چي
د سپینو یا (Lights) او تورو یا (Darks)
کرښو په شکل (Save) یا ذخیره شوي
وي . دا اله د بارکوډ لیبل یا تصویر سکین
کوي او د تورو او اعدادو شکل ته یي
اړوي چي بیا د پوهیدلو وړ ګرځي په هغه
کمپیوټر کي چي (Barcode Reader)
ورسره (Connect) یا وصل وي .

OMR Optical mark reader
دا هم یوه سکین کوونکي اله ده
چي د قلم او یا پنسل په واسطه
جوړي شوي کرښي سکین کوي.
دا په خاصه توګه د امتحان په
ځواب پاڼو کي د څلور ځوابه
پوښتنو د انتخابولو لپاره
استعمالیږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

Central Processing Unit مرکزي پروسیس کوونکی واحد

CPU چي د کمپیوټر مغز یا (Brain) هم ورته ویل کیږي په ډیټا باندي هر ډول عملیي ترسره کوي او ورکړل شوي ډیټا او دهغي نتیجه یا (Result) او لاربنووني یا (Instruction) له ځان سره ذخیره کوي او همدارنګه د کمپیوټر د ټولو برخو او عملیو کنټرول کوي. (CPU) په خپله (3) برخي لري چي عبارت دي له .

(Arithmetic and Logic Unit(ALU)   (Memory)   او   (Control Unit)

ALU دا د CPU هغه برخه ده چي په ورکړل شوي ډیټا باندي ریاضیکي او منطقي عملیي ترسره کوي.

(Arithmetic) یا ریاضیکي عملیي عبارت دي د له ضرب، تقسیم، جمعه، منفي او داسي نورو څخه

(Logic) منطقي عملیي عبارت دي له . دلوی او کوچني عددونو مقایسه ، مساوي او مختلف ، د ډیټا انتخابول او اډیټ کول او داسي نوري عملیي

د CPU په دي برخو یا (ALU) کي ترسره کیږي .

Memory or Storage Unit د CPU دا برخه کولی شي له ځان سره (Instruction) یا لاربنووني ډیټا او د هغي نتیجه ذخیره کړي. او کله چي ضرورت شي د CPU دا برخه د کمپیوټر نورو برخو ته معلومات یا (Information) لیږي همدارنګه دي برخي ته . داخلي ، لمړنی ، اصلي میموری او یا (RAM) هم ویل کیږي . د سفید ، سایز او وړتیا له مخي دري ډوله میموري یا ذخیري لري چي عبارت دي له (Cache Memory) (primary Memory) (Secondary Memory)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(دميموري وظيفي)

- هغه ډیټا او انسترکشن ذخیره کوي چي پروسیس لپاره ورته ضرورت وي.
- د پروسیس منځنۍ نتیجه یا ریزلټ له ځان سره ذخیره کوي.
- د پروسیس وروستۍ نتیجه له ځان سره ذخیره کوي مخکي له دي نه چي (Output) ته ورکړل شي.
- او همدارنګه ټول (Input) او (Output) د ډیټا لیږد رالیږد (CPU) ته د (RAM) له لاري ترسره کیږي .

Control Unit د CPU دا برخه د کمپیوټر د ټولو برخو (Operation) یا عملیي کنټرولوي. چي ددي برخي وظیفي په لاندي ډول ذکر شوي دي .

- د کمپیوټر د نورو برخو تر منځ د ډیټا د لیږد کنټرول دی.
- او همدارنګه دا برخه د کمپیوټر نوري برخي کنټرولوي او هغوی ته لار ښوونه کوي.

Output Unit راکړیزي برخي

Output دا هغه وسایل یا الات دي چي د دي په واسطه مونږ کولی شو له کمپیوټر څخه معلومات یا (Information) را واخلو یا یي تر لاسه کړو

دا وسایل د کمپیوټر او د هغه (User) یا استعمالوونکي تر منځ یو لینک یا رابطه ده . او همدارنګه دا وسایل د کمپیوټر له خوانه ورکړل شوي معلومات د استعمالوونکي لپاره د پوهیدلو وړ شکل ته اړوي تر څو یوزر وربانديي پوهه شي او ګټه تري واخلي . دلته څو مهم (Output) وسایل چي په کمپیوټر کي استعمالیږي یادونه تري کوو

(Monitors ,Printers ,Graphic plotter) او داسي نور....

Jafar Hashamee

(c) ketabton.com: The Digital Library

Monitor یا سکرین د کتلو یا لیدلو وړ وسیلي ته ویل کیږي چي د کمپیوټر یوه ډیره مهمه اوټپوټ وسیله ده. د یو تصویر کوچنی برخي چي ډاټ یا (Pixel) ورته ویل کیږي را یو ځای شوي او یو مستطیل ډوله شکل یي جوړ کړی چي سکرین یا (Monitor) ورته ویل کیږي . همدارنګه د یو تصویر روښانتیا یا ښه ښکاره کیدل د هغه تصویر د پیکسل تعداد یا شمیر په زیاتوالي پوري اړه لري. چي هر پیکسل بیا د دري رنګونو درلودونکی دی چي له دي رنګونو څخه هر ډول رنګ منځ ته راځي چي عبارت دي له (R.G.B) یا سور ، شین ، او ابي یا اسماني.

دلته دوه ډوله سکرینونه یا (Monitors) موجود دي چي په لاندي ډول دي.

(Cathode Ray Tube(CRT) او (Flat Panel Display)

CRT دا سکرین د تصویر له کوچنیو برخو څخه چي پیکسل نومیږي جوړ شوی ځرنګه چي د پیکسلونو کوچنیوالی او ډیر والی د تصویر په روښانتیا کي مرسته کوي په دي سکرین کي د یو (e) توري د ښودلو لپا له یو څخه زیاتو پیکسلو ته ضرورت دی تر څو ټول توری وښایي. دا سکرین په یو وخت کي د معلوم نمبر تورو د ښودلو وړتیا لري . ځرنګه چي سکرین په (Character box) باندي ویشل کیږي . کله چي مونږ یو توری لیکو هغه د سکرین پرمخ د ځان لپاره یو لوکیشن (Fixed) کوي یا یي نیسي . زیادتره سکرینونه دا وړ تیا لري تر څو په یو وخت کي (80) توري په افقي ډول او (25) لاین توري په عمودي ډول وښایي .

Hashamee

(c) ketabton.com: The Digital Library

(CRT) مانیتور یا سکرین لاندي تاوانونه لري

- سایز یي ډیر دی یا غټ دی
- او همدارنګه ډیر برق مصرف کوي

Flite panel Display په دي ډول سکرین کي شامل وسایل یا هغه وسایل چي دا ډول سکرین لري عبارت دي له

(Calculator, Laptop computers screen,Vedio Games)

او همدارنګه دا سکرین د (CRT) په نسبت کم یا لږ سایز او لږ برق مصرفوي یا ضرورت ورته لري چي په دوه برخو ویشل شوي

(Emissive Display) دا اله بریښنایي انرژي نوري انرژی ته اړوي لکه .(LED, (TvScreen, Pc Computer Screen او داسي نور یي مثالونه دي.

(Non Emissive Display) دا سکرینونه د اپتیکل ایپیکټ په استعمالولو سره له نورو سرچینو څخه (Sunlight) او یا (Light) را اخلي او د تصویر شکل ته یي بدلوي لکه(LCD)

(c) ketabton.com: The Digital Library

Printer **پرینتر** یوه Output وسیله ده چي د پاڼي پرمخ د معلوماتو د چاپ کولو لپاره استعماليږي. چي په مجموع کي دوه ډوله Printer یا چاپوونکي موجود دي چي عبارت دي له

Impact یا اغیزه اچوونکی او Non-Impact یا بي اغیزي

Impact printer: یا اغیزه کوونکی چاپګر د پاڼي پر مخ د تورو د چاپولو لپاره په تورو باندي Striking کوي یا لړیږي او د پاڼي پرمخ یي چاپوي. چي ځانګړتیاوي یي په لاندي ډول دي

- قیمت یي لږ یا ازان دی
- ډیر شور کوي
- د ډیر یا غټ چاپ لپاره ګټور دی ځکه چي اقتصادي دی

چي دا پرینتر یا چاپګر هم په دوه ډولو ویشل شوی دی

Character Printer یا توری چاپوونکی او Line Printer یا کرښه چاپ کوونکی

Character printer: دا پرینټر په یو وخت کي د یو توري د چاپ کولو وړتیا لري چي دا هم په دوه ډوله دی Dot Matrix او Daisy Wheel printer.

Line Printer: یا کرښه چاپ کوونکی چي له نوم څخه یي معلومیږي دا پرینټر په یو وخت کي د یو لاین د چاپ کولو وړتیا لري دا هم په دوه ډوله دي

Drum printer او Chain Printer

Jafar Hashame

(c) ketabton.com: The Digital Library

None Impact Printer: يا بي اغيزي پرنټر دا ډول پرينټر په يو وخت کي د يوي پاڼي د چاپ کولو وړتيا لري چي له دي امله ورته Page Printer هم ويل کيږي چي دا پرينټر هم په دوه ډولو ويشل شوي دي.

Laser printer او Inkjet Printer چي ددي ډول پرينټرو يا چاپګرو ځانګړتياوي يا خصوصيات په لاندي ډول ذکر شوي دي

- د اغيزه کوونکي پرينټر په نسبت تيز دی او شور هم نه کوي
- ښه کوالټي يا د چاپ کولو وړتيا لري
- او همدارنګه د مختلف ډول Fonts او د تورو سايز Support يا وړتيا لري

Laser Printer: دا پرينټر چي يو بي اغيزي پرينټر دی چي د Laser light په استعمالولو سره د پاڼي پر مخ ليکنه چاپوي چي ښه Speed يا چټکتيا او همدارنګه ښه کوالټي لري.

Inkjet printer: دا هم يو بي اغيزي پرينټر دی چي د پاڼي پرمخ د رنګ د کوچنيو ځاځکو په شيندلو سره ليکنه چاپوي چي په اوس وخت کي دا دوه ډوله پرينټر ښه کوالټي لري او همدارنګه ډير دقيق او چټک دي او د Inkjet printer په واسطه مونږه کولی شو رنګه کاپي هم چاپ کړو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

Computer Memories د کمپیوټر ذخیرې

د کمپیوټر میموري یا حافضه د انسان د مغزو په شان کار کوي چې Data او Instruction یا لارښوونې له ځان سره ذخیره کوي.

کمپیوټر میموري په کمپیوټر کې د ذخیره کولو لپاره Space یا خالیګا ده چې په هغه کې پروسیس شوي ډیټا او همدارنګه هغه ډیټا چې پروسیس کولو ته ضرورت لري Store یا ذخیره کیږي . د کمپیوټر میموري په داخل کې په زیات شمیر کوچنیو برخو ویشل شوي چې هرې برخې ته یې Cell یا حجره ویل کیږي چې هر یو Location یا Cell یو خاص ادرس لري چې له صفر څخه شروع کیږي او د میموري په Capacity یا سایز پورې اړه لري .

لکه د مثال په توګه که چیرې یو کمپیوټر 64K میموري ولري 64*1024=65536

میموري Location به ولري او همدارنګه ددې میموري Location ادرس به له صفر څخه شروع یعنې 5535—0 پورې حسابیږي مطلب د اصلي عدد څخه چې 65536 دی یو منفي کیږي ا بیا له صفر څخه حساب شروع کیږي تر 5535 پورې ادرس لري . چې په بنیادي ډول د کمپیوټر میموري په درې لاندې برخو ویشل شوې .

Cache Memory, Main or Primary Memory, Secondary Memory

Hashamee

Cache Memory: دا یوه تیزه کوچنۍ او ډېر قیمت لرونکې Semiconductor میموري ده چې CPU ته د چټکتیا ورکولو لپاره استعمالیږي چې د Primary Memory یا RAM او CPU تر منځ د پردې په شکل موقعیت لري یا پرته ده. چې په دې میموري کې د ډیټا او یا پروګرام هغه برخه چې CPU یې بیا بیا ځلې استعمالوي ذخیره کیږي یا ساتل کیږي له ډیسک څخه ډیټا د Operating System یا وینډو په واسطه کیش میموري ته راوړل کیږي او له دې ځایه بیا CPU ته ځي یا CPU له کیش میموري څخه ډیټا Access کوي یا ترلاسه کوي یې .

5. Cache Memory :

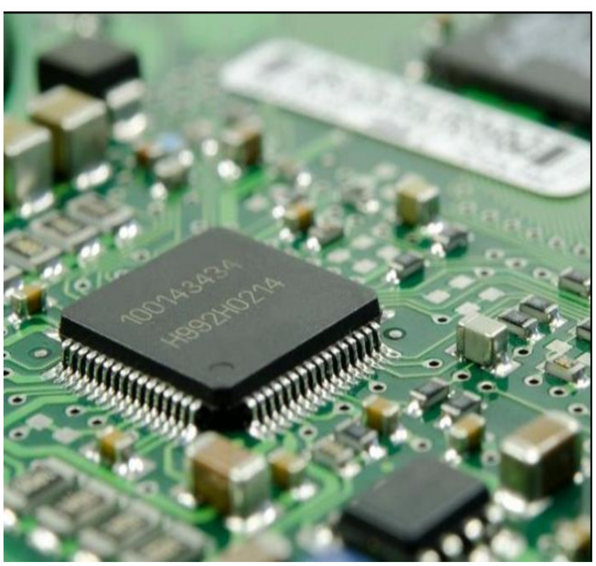

(c) ketabton.com: The Digital Library

د Cache یا کیش میموري ګټې او تاوانونه په لاندې ډول دي.

ګټې: د CPU لپاره يې د Access Time یا د لاسرسي وخت لږ دی یا CPU لاسرسی ورته اسان دی.

او هغه ډيټا له ځان سره ساتي چې CPU يې د یو پروسیس په وخت کې بیا بیا ځل استعمال ته ضرورت لري.

تاوانونه: د ذخيره کولو لپاره لږ ظرفيت لري یا سایز يې کم دی.

دا یوه Volatile یا بدلیدونکي میموري ده مطلب په هغه صورت کې چې کمپیوټر بند شي دا میموري له ځان سره سټور شوي یا ذخيره شوي ډيټا له لاسه ورکوي .

او همدارنګه دا میموري ډیره ګرانه یا یا د اخستلو لپاره اوچت قيمت لري

Primary memory or RAM: دا ډول میموري یوه Internal یا داخلي او همدارنګه Read/Write میموري ده. دا میموري یا RAM هغه ډيټا او انسټرکشن له ځان سره ساتي په کوم چې اوس مهال کمپیوټر پروسیس یا کار کوي . دا میموري هم لږ ظرفيت لري خو د کیش میموري په نسبت يې ظرفيت ډیر دی او همدارنګه دا میموري هم لکه د کیش میموري په شان Volatile خاصيت لري یعني په هغه صورت کې چې کمپیوټر بند شي له ځان سره سټور شوي ډيټا له لاسه ورکوي یا Lost کوي يې چې له همدې امله ورته Temporary یا لنډ مهالي میموري هم وایي. دا میموري هم یوه Semiconductor میموري ده چې سفیډ يې د کیش میموري په نسبت کم دی چې په دوه برخو ویشل شوي. RAM او ROM چې لاندې ځانګړتیاوې لري.

- دا یوه Semiconductor میموري ده
- Main or internal Memory چې اصلي یا داخلي میموري هم ورته ویل کیږي
- Volatile خاصيت لري یعني کله چې کمپیوټر بند شي ډيټا له لاسه ورکوي
- دا د کمپیوټر لپاره Working یا کاري میموري ده چې سفیډ يې له کیش میموري څخه کم او له Secondary میموري څخه زیات دی .
- او همدارنګه کمپیوټر نه شي کولی چې پرته له دې میموري څخه وچلیږي.

Jafari shamee

(c) ketabton.com: The Digital Library

Secondary Memory: دا میموري چي د بهرنی یا External میموري په نوم هم پیژندل کیږي او همدارنګه دا میموري Non Volatile یا نه بدلیدونکی خاصیت لري یعني د کمپیوټر د بندیدو په صورت کي له ځان سره Store شوي یا ذخیره شوي ډیټا له لاسه نه ورکوي او له ځان سره یي د دایم لپاره ساتي چي له همدي امله ورته Permanent Memory یا دایمي میموري هم ویل کیږي. ددي میموري Speed یا تیزوالی د RAM په نسبت کم دی خو سایز یي له دي میموري څخه زیات دی . او همدارنګه CPU نه شي کولی چي په مستقیم ډول له دي میموري څخه ډیټا ترلاسه کړي بلکي د Input او Output په توګه له دي میموري څخه ډیټا ترلاسه کوي او ورکوي یي یعني ډیټا له Hard Disk یا Secondary میموري څخه Primary میموري یا RAM ته ځي او بیا له هغه ځایه CPU ته ځي . ددي میموري مثالونه لکه . Disk, CD Rom, DVD او داسي نور....

Hard Disk

د Secondary میموري ځانګړتیاوي په لاندي ډول ذکر شوي دي

- دا یوه External یا خارجي میموري ده
- دا ډول میموري Magnetic او Optical میموریاني دي
- دا میموري د Backup ملاتړي یا کومکي میموري په نوم هم پیژندل کیږي
- دا یوه Non Volatile یا نه بدلیدونکي میموري ده مطلب ډیټا په دایمي ډول له ځان سره ساتي
- او همدارنګه دا میموري په کمپیوټر کي د Storage یا ذخیره ګا په توګه استعمالیږي
- کیدای شي چي کمپیوټر له دي میموري څخه پرته هم وچلیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کمپیوټر د میموري واحدات *Computer Memory Units*

د میموري یا Storage د اندازه کولو واحدات :عبارت له هغه مقدار ډیټا یا معلوماتو څخه دی چي یوه میموري یي له ځان سره Store یا ذخیره کوي. چي په لاندي ډول ذکر شوي دي .

Bit یا Binary Digit: دا د کمپیوټر میموري د اندازه کولو کوچنی واحد دی چي عبارت له (0) او (1) څخه دی چي یا به صفر وي او یا به یو وي چي ON او OFF هم ورته ویل کیږي.

Nibble : نیبل: چي څلور بیټ مساوي له یو نیبل سره دي

Byte بایټ: چي اته بیټ مساوي دي له یو بایټ سره دي او همدارنګه یو بایټ عبارت دی له یو توري څخه.

چي جدول یي په لاندي ډول دی.

8 Bits	=	1	Byte
1024 Byte	=	1	Kilo Byte (KB)
1024 KB	=	1	Mega Byte (MB)
1024 MB	=	1	Giga Byte (GB)
1024 GB	=	1	Tetra Byte (TB)
1024 TB	=	1	Peta Byte

Jafar Hashamee

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کمپیوټر مادر بورډ *Computer Mother Board*

مادر بورډ چي Main board يا عمومي بورډ هم ورته ويل کيږي چي د کمپيوټر ټولي داخلي او خارجي برخي له يو بل سره نښلوي يا وصل کوي

لکه . Hard Drive , Memory ,CPU,Sound Card, Video Card ,Optical Drive او داسي نوري برخي په مستقيم او يا غير مستقيم ډول د کيبل له لاري له يو بل سره وصل کوي . او همدارنګه مادر بورډ ته د کمپيوټر د ملا د تير نسبت هم کيږي يا ويل کيږي .

مادر بورډ د کمپيوټر دا ټولي برخي ددي لپاره سره وصلوي يا Connect کوي تر څو په منظم او ښه ډول يوه وظيفه ترسره کړي .

مادر بورډ د کمپيوټر د بيلا بيلو برخو يا Components د نښلولو لپاره Ports يا Slots يعني سوري او ځايونه لري .

لکه. VGA Port, Parallel port , Usb port او داسي نور چي د کيبل په ورکولو يا Plug in په واسطه Connect يا نښلول کيږي .

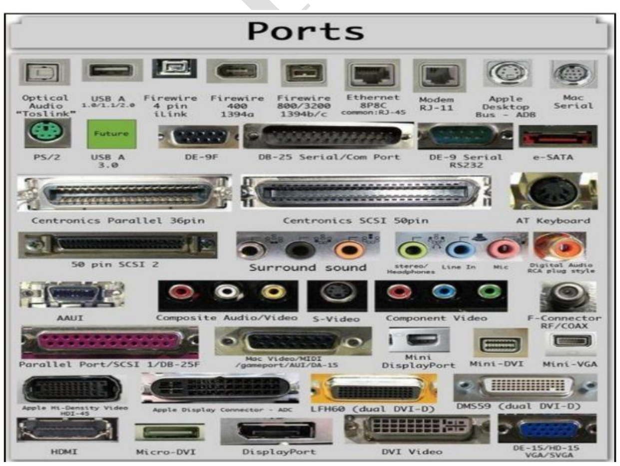

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کمپیوټر دوه لوی برخي Two Big Parts of Computer

د کمپیوټر دوه عمده او لوی برخي چي ټول کمپیوټر ورڅخه جوړ شوی دی عبارت دي له Hardware او Software څخه چي ددي دواړو برخو له یو ځای کیدو څخه کمپیوټر منځ ته راغلی دی .

Hardware: د کمپیوټر ټولي فزیکي یا بدني برخي چي کمپیوټر ورڅخه جوړ شوی هارډ ویر ورته ویل کیږي. یا په بل عبارت Hardware دکمپیوټر هغه ټولي برخي چي مونږ یي په لاس نیولی او لمس کولی شو چي دکمپیوټر لاندي برخي په کي شاملي دي .

Input Device: لکه. موس ، کیبورډ ،مایکرو فون او داسي نور......

Output Device: لکه. Monitor یا سکرین ، فرینټر ، سپیکر او داسي نور...

External Storage Device: یا خارجي ذخیري لکه. هارډ ډیسک،ډي وي ډي ،سي ډي ، یو ایس بي ، او داسي نور....

Internal Components: یا داخلي برخي لکه. CPU, Mother board, RAM او داسي نور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

Software: سافټویر د پروګرامونو او Instruction یا لار ښوونو مجموعه یا ټولګه ده چې د یوې خاصې وظیفې او یو خاص Problem یا مشکل د حل کولو لپاره د پروګرامرانو له خواجوړیږي لکه. MS Word, Excel, Games, Windows او داسې نور چې په دوه برخو ویشل شوي دي چې عبارت دي له.

System Software او *Application Software*

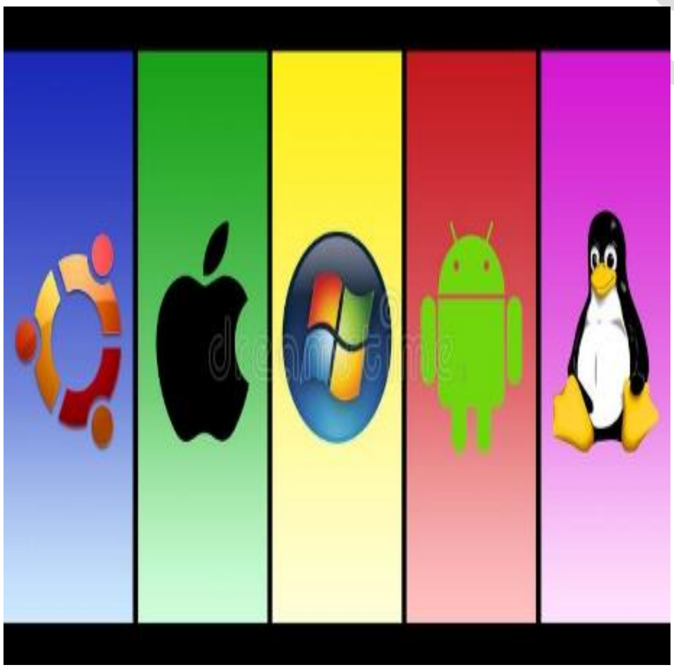

System Software: دا سافټویر د هغه پروګرامونو مجموعه ده چې ددې لپاره جوړ شوي یا جوړیږي تر څو په خپلواکه توګه یا په خپل سرکمپیوټر وچلوي او کنټرول يې کړي او همدارنګه د کمپیوټر Processing ته ورتیا او پراختیا ورکوي. په عمومي ډول System Software د کمپیوټر جوړوونکو کمپنیو له خوا تیاریږي یا جوړیږي . ددې سافټویر ټول پروګرام په Low Level Language یا ژبه کې لیکل کیږي یا جوړیږي دا ددې لپاره تر څو د هارډویر سره په اساسي ډول تماس ولري .

دا ډول سافټویر د کمپیوټر د هارډویر او User یا د کمپیوټر تر منځ Interface برابروي یا اړیکه جوړوي . د System Software مثالونه لاندې ذکر شوي

Operating System or Windows, Compiler, Interpreter, Assembler او داسې نور...

(c) ketabton.com: The Digital Library

د System Software ځانګړتیاوي په لاندي ډول دي

- د System یا ماشین سره نږدي اړیکه لري
- Speed یا چټکتیا یي زیاته ده
- جوړول یي سخت کار دی
- پوهیدل وربانديي ډیر سخت دي
- ساتنه او تنظیم یي سخت کار دی
- په عمومي ډول په Low Level Language کي لیکل کیږي

Application Software: دا ډول سافټویر د یو خاص مقصد او یا یوي خاصي وظیفي د ترسره کولو لپاره جوړیږي. دا سافټویر په کمپیوټر لیب کي د Application Software د کټګوری لاندي جوړیږي . دا ډول سافټویر کیدای شي یو پروګرام وي لکه Notepad چې د ساده لیکني یا اډیټ کولو لپاره استعمالیږي . او یا هم کیدای شي چې د پروګرامونو مجموعه یا ټولګه وي چې Software Package ورته ویل کیږي چي دا پروګرامونه په شریکه یا ګډه توګه کار کوي تر څو یوه وظیفه ترسره کړي لکه Spreadsheet Package او داسي نور....

ددي ډول سافټویر مثالونه په لاندي ډول ذکر شوي دي

Payroll Software, Students Record Software, Income Tax Software, Microsoft Office Suite, MS Word, MS Excel, MS PowerPoint او داسي نور....

د Application Software ځانګړتیاوي په لاندي ډول دي

- د User یا استعمالوونکي سره نږدي اړیکه لري
- جوړول یي اسان دي ډیر سخت نه دي
- د System software په نسبت لږه چټکتیا لري
- په عمومي ډول په High Level Language کي لیکل کیږي
- پوهیدل وربانديي اسان دي
- سایز یي زیات او زیات Storage ته اړتیا لري

(c) ketabton.com: The Digital Library

Relationship Between Hardware and Software د هارډویر او سافټویر اړیکه

- د کمپیوټر هارډویر او سافټویر په یو بل باندي تکیه کوي او همدارنګه دا دواړه باید په شریکه کار وکړي تر څو کمپیوټر یو ښه Output تولید کړي.
- مونږ نه شو کولی چي له سافټویر څخه د هارډویر له ملاتړ یا Support څخه پرته کار واخلو او همدارنګه مونږ نه شو کولی چي له هارډویر څخه د سافټویر له ملاتړ څخه پرته ګټه واخلو
- که چیري مونږ غواړو چي په کمپیوټر باندي یوه خاصه وظیفه ترسره کړو نو د هغه وظیفي د ترسره کولو لپاره ځانګړی سافټویر باید هارډویر ته Load یا اضافه یا انسټال شي.
- د هارډویر اخستل یو ځل لګښت ته اړتیا لري خو تر څنګ یي سافټویر جوړول یا Development ډیر سخت او جاري لګښت ته اړتیا لري
- د مختلفو وظیفو د ترسره کولو لپاره باید مختلف سافټویر هارډویر ته انسټال یا اضافه شي
- سافټویر د هارډویر او استعمالوونکي تر منځ د لینک یا رابطي په توګه کار کوي
- که چیري هارډویر ته د کمپیوټر زړه ووایو نو سافټویر ته یي روح ویلی شو مقصد دواړه په پوره ډول په یو او بل پوري تړلي دي.

Computer Number System د کمپیوټر د اعدادو یا شمیر جوړښت

کله چي مونږ یو توری یا یوه کلمه لیکو نو کمپیوټر دغه توري د اعدادو شکل ته اړوي ځکه چي کمپیوټر یوائي په اعدادو یا Binary System (0) او (1) باندي پوهیږي . چي په لاندي ډول ذکر شوي دي.

Binary Number System: په دي سیستم کي دوه اعداد استعمالیږي چي بنسټ او قاعده یي په (2) اعدادو ولاړه ده چي عبارت دي له (0) او (1) څخه.

Octal Number System: په دي سیستم کي اته عددونه استعمال شوي چي بنسټ او قاعده یي په (8) عدد ولاړه ده چي عبارت دي له (0,1,2,3,4,5,6,7)

(c) ketabton.com: The Digital Library

Decimal Number System: دا د هغه اعدادو سيستم دى چي مونږ يي په ورځني ژوند كي استعمالوو چي په دي سيستم كي لس اعداد استعمال شوي چي عبارت دي له (0,1,2,3,4,5,6,7,8,9) څخه

Hex Decimal Number System: په دي سيستم كي چي قاعده يي په (16) اعدادو ولاړه ده لس اعداد او شپږ توري په كي شامل دي

چي عبارت دي له (0,1,2,3,4,5,6,7,8,9 A,B,C,D,E,F) څخه

Convert Decimal to binary and binary to Decimal د اعدادو بدلول

د مثال په توګه كه چيري مونږ غواړو چي (29) عدد چي يو Decimal عدد دى او غواړو چي دا عدد Binary يا د كمپيوټر لپاره د پوهيدلو وړ اعدادو (0) او (1) ته واړوو نو ددى عمل د ترسره كولو لپاره بايد لاندي مرحلي ترسره كړو.

(1) راكړل شوى عدد چي (29) دى . د باينري عدد چي قاعده يي (2) ده

يعني راكړل شوى عدد (29) په (2) تقسيموو او د هر يو Step يا مرحلي باقي مانده له ځان سره ليكو . او كله چي د ټولو عمليو په اخر كي يو عدد باقي پاتي شي د هغه باقي مانده په شمول د پورته تير شوو ټولو مرحلو باقي مانده عددونو سټ د راكړل شوي Decimal عدد باينري شكل دى .لكه په لاندي جدول كي چي دا عمل ترسره شوى دى

مرحلي	عمليه	نتيجه	باقي مانده
مرحله 1	29/2	14	1
مرحله 2	14/2	7	0
مرحله 3	7/2	3	1
مرحله 4	3/2	1	1
مرحله 5	1/2	0	1

په پورته باقي مانده كالم كي ټول موجوده اعدادو سټ يعني (1.0.1.1.1) د راكړل شوي Decimal عدد باينري شكل دى. چې په پورته باقي مانده كالم كي راكړل شوى لومړى باقي مانده په ښي طرف كي اول بيا دوهم باقي مانده دوهم او همدغسي دوام وركوو تر څو دغه سيټ ترتيب شي.

Jafar Hashamee

(c) ketabton.com: The Digital Library

(2) او اوس غواړو چي د مثال په ډول همدغه راکړل شوی یا لاس ته راغلی باینري عدد Decimal ته واړوو ددي عمل د ترسره کولو لپاره لاندي مرحلو ته ضرورت دی . لکه څنګه چي ویل شوي په باینري سیستم کي (0) د OFF او (1) د ON په معنا دی نو له همدي ځایه لومړی د باینري عدد قاعده چي (2) دي د طاقت په شکل لیکو او بیا یي د راکړل شوي باینري شکل یا عدد په واسطه ON او OFF معلوموو او بیا یي ON برخي سره جمعه کوو تر څو د راکړل شوي باینري عدد Decimal شکل لاس ته راوړو لکه په لاندي ډول چي دا عمل ترسره شوی دی .

2^8	2^7	2^6	2^5	2^4	2^3	2^2	2^1	2^0
256	128	64	32	16	8	4	2	1
				1 ON	1 ON	1 ON	0 OFF	1 ON

$$(29) = 16 + 8 + 4 + 1$$

د کمپیوتر ډیټا او معلومات *Computer Data and Information*

Data: مونږ کولی شو ډیټا په دي ډول تعریف کړو. د حقیقتونو ، نظریو، او لاربسوونو وړاندي کول . او یا په بل عبارت لومړنیواو خامو موادو او یا معلوماتو ته چي لا پروسیس ته اړتیا لري ډیټا ویل کیږي.چي عبارت دي له توري ، اعداد ، سمبولونه ، تصویر ، اډیو ، ویډیو او داسي نور د ډیټا مثالونه دي.

Jafar Hashamee

(c) ketabton.com: The Digital Library

Information: معلومات یوه اداره شوي او منظم شوي ډیټا ده چي د ترلاسه کوونکي لپاره په پوره معنا د پوهیدلو وړ وي. او همدارنګه Information هغه ډیټا ده چي مختلف ډول مراحل او پروسیس ورباندي ترسره شوی وي او پوره معنا لرروونکي او د پوهیدلو وړ وي د User یا استعمالوونکي لپاره. لکه په لاندي مثال کي چي یادونه شوي.

4 Information	= 2+2 خام مواد یا لومړنۍ ډیټا

Data Processing Cycle د ډیټا د پروسیس جریان

کمپیوټر ته په ورکړل شوي ډیټا باندي د پروسیس سیکل عبارت دی له

Input Data + Processing = Output or Information

- د Data processing Cycle: په لومړنۍ مرحله کي چي د استعمالوونکي یا User له خوانه ډیټا کمپیوټر ته داخلیږي دي مرحلي ته Input یا وراچول او ورکول ویل کیږي.
- د Data Processing Cycle: په دوهمه مرحله کي کمپیوټر په ورکړل شوي ډیټا باندي پروسیس کوي او مختلف ډول عملیي ورباندي ترسره کوي تر څو د یوزر لپاره د پوهیدلو وړ شکل یا Information ته یي واړوي چي دي مرحلي ته Processing ویل کیږي.
- د :Data processing Cycle: په دریمه مرحله کي کمپیوټر خپل تولید شوي Information یا معلومات چي د تیرو دوه مرحلو په واسطه لاس ته راغلي استعمالوونکي یا User ته یي ورکوي چي دي مرحلي ته Output ویل کیږي.

Jafar Hashamee

Data Processing Cycle

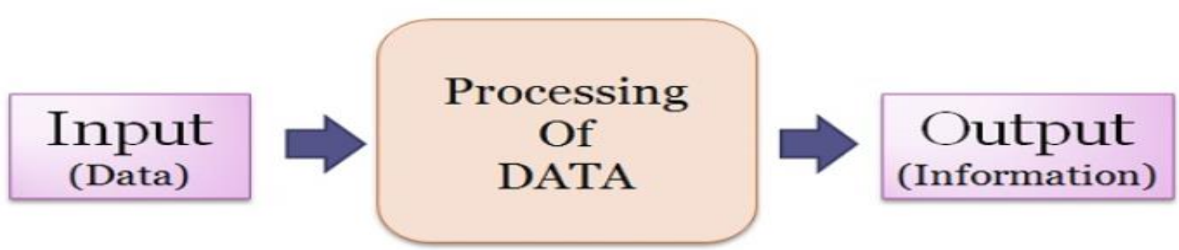

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کمپیوټر انټرنیټ *Computer Networking*

Internet: دا یوه نړیواله شبکه ده یا هغه سیستم دی چي په کي زیات شمیر کمپیوټر له یو او بل سره وصل یا Connect کیږي تر څو معلومات او سرچینې له یو بل سره شریک یا Share کړي.

د کمپیوټر نیټورک ځانګړتیاوي په لاندي ډول دي .

- له یو کمپیوټر څخه بل کمپیوټر ته د معلوماتو او سرچینو شریکول.
- یو پایل په یوکمپیوټر کي ستور وي او د نورو کمپیوټرونو څخه هغه پایل ته لاسرسی پیدا کول.
- کله چي له یو کمپیوټر سره Scanner, Printer, Fax Machin وصل وي نو د انټرنیټ له لاري نور کمپیوټرونه هم کولی شي له دي وسایلو څخه استفاده وکړي.
- د کمپیوټر نیټورک لپاره لاندي وسایل ضروري دي.

External and Internal Network Card, Router, Distributer

Jafar Hashamee

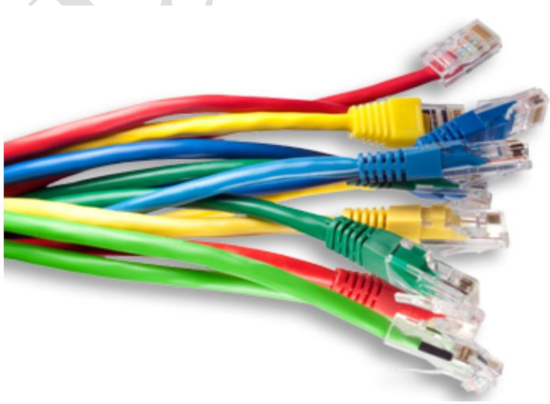

Network Cable: کیبل ددي لپاره استعمالیږي تر څو کمپیوټرونه له یوبل سره Connect یا وصل کړي چي په دي برخه کي زیا استعمالیدوونکی کیبل RJ-45 دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

Distributer: کله چي مونږ یو کمپیوټر له بل سره وصل کوو د Serial port له لاري يي وصل کوو خو که کله وغواړو چي ډېر کمپیوټرونه له یو او بل سره وصل کړو نو Serial port بیا دا کار نه شي ترسره کولی. نو ددي ستونزي د حل لپاره یوي مرکزي باډي یا Distributer ته ضرورت دی چي ددي لاري بیا کولی شو کمپیوټرونه ، سکینر،پرینټراو داسي نور وسایل وصل کړو چي دغه مرکزي باډي بیا Network Traffic کنټرولوي.

Router: دا اله د مرکزي باډي په توګه په انټرنیټ کي استعمالیږي چي ددي لاري کمپیوټرونه او نور وسایل له یو او بل سره وصل کیدلی شي. همدارنګه دا اله د یادو وسایلو د وصل کولو لپاره خپل سوري لري چي Ports ورته ویل کیږي چي کمپیوټر او نور وسایل له Router سره د Network Cable په واسطه وصل کیږي . خو په اوس زمانه کي داسي روټر هم موجود دي یا راغلي دي چي کمپیوټرونه او نور وسایل پرته له کیبل څخه هم ورسره وصل کولی شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

Network Card: دا د کمپیوټر یوه مهمه برخه ده چي پرته له دي څخه یو کمپیوټر نه شي کولی چي له انټرنیټ سره وصل شي او همدارنګه دا اله یا برخه د نیټورک برابروونکي یا Network Interface Card(NIC) په نوم هم پیژندل کیږي زیادتره کمپیوټر خپل نیټورک کارډ لري چي په دوه ډوله دي.

Internal and External Network Card یا داخلي او خارجي نیټورک کارډ

Internal Network Card: ددي نیټورک کارډ لپاره په مادربورډ کي خپل سوري یا Ports موجود دي چي د هغي لاري Insert کیږي یا داخلږي.

External Network Card: دا نیټورک کارډ په دوه ډوله دي Wireless او USB base

Wireless: دا نیټورک کارډ ددي ضرورت لري تر څو مادر بورډ ته داخل شي او همدانګه دا د انټرنیټ سره د وصل کیدلو لپاره کیبل ته اړتیا نه لري.

USB base: ددي نیټورک کارډ استعمال اسان دی او له کمپیوټر سره د Usb port له لاري وصل کیږي او کمپیوټر په اتوماد ډول دا کارډ معلوموي او د هغه لپاره ضروري Driver انسټالوي هغه ډرایور چي په اتوماد ډول د انټرنیټ Support کوي یا چلوي یي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

Internet: دا يو پراخه نړيوال او معياري سيستم دى د کمپيوټرو د وصل کولو لپاره او همدارنګه په معياري Protocol سره چي TCP/IP دی استعماليږي. په انټرنيټ کي هر يو کمپيوټر په خپل خاص IP ادرس سره پيژندل کيږي .IP ادرس د نمبرو يو خاص ګروپ دی چي مثال يي عبارت دی له (110.22.33.114) څخه کوم چي د کمپيوټر Location يا موقعيت معلوموي او همدارنګه کمپيوټر يو خاص (DNS) Doman Name Server استعمالوي

او دا ددي لپاره استعماليږي تر څو Name يا نوم IP ادرس ته واړوي نو له همدي لاري User کولی شي چي يو کمپيوټر د Name يا نوم له لاري پيدا کړي. چي مثال يي دا دی

کله چي مونږ Google Search کي وليکو(https://WWW.Totourilspoint.com)

نو DNS دا پته يو خاص IP ادرس ته بدلوي او بيا د همدي ادرس له لاري هغه کمپيوټر ته ځي په کوم کي چي دا ويب سايټ پروت دی يا موجود دی.

يادونه: انټرنيټ د هرچا لپاره په ټوله نړۍ کي د لاسرسي وړ دی.

Intranet: انټرانيټ دا يو داسي سيستم دی چي په دي کي معلوم شمير کمپيوټرونه سره وصل وي او په انټرانيټ کي وصل شوي کمپيوټرونه بهر نړۍ ته لاسرسی نه لري يا هغه کمپيوټرونو ته لاسرسی نه لري چي د انټرانيټ څخه بهر وي.

په معمول ډول هره اداره يا Organization خپل انټرانيټ او غړي لري او همدغه غړي کولی شي چي ددي اداري په انټرانيټ کي موجوده يا وصل کمپيوټرو ته لاسرسی ولري او همدارنګه په انټرانيټ کي هم يو کمپيوټر د خپل خاص IP ادرس له مخي پيژندل کيږي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د انټرنيټ او انټرانيټ تر منځ توپيرونه په لاندي ډول دي

- انټرنيټ په عمومي ډول د ټولي نړی د کمپيوټرو لپاره دی خو په مقابل کي انټرانيټ په څو کمپيوټرو پوري تړلی او خاص وي
- انټرنيټ په پراخه او ښه ډول ويب سايټو ته لاسرسی برابروي خو انټرانيټ بيا بنديزونه لري
- انټرنيټ د انټرانيټ په پرتله لږ محفوظيت يا Security لري خو انټرانيټ بيا ډير زيات محفوظ او Secure دی.

Computer Operating System *د کمپيوټر چلوونکی سيستم*

Operating System يا OS هغه پروګرام دی چي لاندي ځانګړتياوي لري.

- OS هغه پروګرام دی چي د Hardware او Software ترمنځ د Interface يا نښلوونکي چاپيريال په توګه کار کوي.
- دا هغه سره تړلي او خاص پروګرامونه دي چي د کمپيوټر ټولي سرچيني او عمليي کنټرولوي.
- دا هغه پروګرامونه دي چي په کمپيوټرکي د نورو پروګرامونو چليدل کنټرولوي لکه Application او نور System سافټوير کنټرولوي.
- د اپريټينګ سيستم کار دا دی تر څو کمپيوټر هوسا اوپه ګټوره توګه کار وکړي
- يوزر ته هوسا او ښه چاپيريال برابروي ترڅو له کمپيوټر څخه استفاده وکړي.
- OS د يو منځګړي په توګه د يوزر او هارډوير تر منځ فعاليت کوي او يوزر ته دا زمينه برابروي ترڅو له نورو سرچينو څخه استفاده وکړي.
- د کمپيوټر ټولي سرچيني اداره کوي او کنټرولوي.
- همدارنګه OS دا معلوموي چي څوک او له کومي سرچيني څخه استفاده کوي او همدارنګه د سرچيني غوښتونکو ته چي مختلف پروګرامونه او يوزران دي د سرچيني ورکولو اونه ورکولو پريکړه او مختلف مشکلات حل کول.
- د يوزر او پروګرام ترمنځ د سرچينو د شريکولو لپاره مناسب چاپيريال جوړول .

(c) ketabton.com: The Digital Library

د Operating System یا OS دندې په لاندې ډول دي.

Memory Management: ددې معلوموول چې د Primary Memory یا RAMکومه برخه استعمال شوې او د چا له خوا استعمال شوې او کومه برخه یې نه ده استعمال شوې او کله چې یو پروسیس یا پروګرام د میموري غوښتنه وکړي هغه ته میموري ورکول یا برابرول.

Processor Management: CPU ته د پروسیس ورکول او یا نه ورکول اداره کوي او کنټرولوي یې.

Device Management: د ټولو وسایلو معلوموول چې Input/output کنټرول هم ورته ویل کیږي او همدارنګه دا پریکړه کول چې کوم پروسیس باید Device ترلاسه کړي څه وخت او د څومره Time یا وخت لپاره.

File Management: د سرچینو ورکول اونه ورکو او همدارنګه دا پریکړه کول چې څوک دي Resources یا سرچینې ترلاسه کړي.

Security: په کمپیوټرکې موجوده ډیټا ته د بې اجازې لاسرسي مخنیوی کول لکه د Password په واسطه او یا د نورو تخنیکونو په واسطه مخنیوی کول.

Job Accounting: د هغه وخت او سرچینې معلوموول چې د کوم پروسیس او یا د کوم یوزر له خوا استعمال شوې وي.

Control Over System Performance: له سیستم څخه دخدمت د غوښتلو ریکارډ کول یا په یاد ساتل.

Interaction with Operator: د OS علم د متقابل عمل کوي چې ځواب یې د سکرین له لارې بنودل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

Error Detecting Aid: د مشکلاتو یا د Error په معلومولو کي مرسته کول چي د Error Message ښودلو او نورو لارو ترسره کیږي

Coordination Between Other Software and User: د یوزر او سافتویرو ترمنځ لارښوونه یا یوزر او نورسیستم سافتویرو ته لارښوونه کول لکه. Compiler, Interpreter, Assembler او داسي نور.

Types of Operating System د چلوونکي سیستم ډولونه

زیادتره خلک هغه اپریټینګ سیستمونه استعمالوي چي په نوي اخستل شوي کمپیوټر کي یي له مخکي څخه Install یا نسب وي خو مونږ کولی شو چي انستال شوی OS یا اپریټینګ سیستم

Upgrade او Change یا بدل کړو او پر ځای یي بل OS په خپل کمپیوټر کي انستال کړو.

همدارنګه د Personal Computer یا شخصي کمپیوټر لپاره دري عام OS عبارت دي له

Linux, Apple Mac OS X, Microsoft Window څخه.

عصري یا Modern اپریټینګ سیستمونه په شکلیز ډول کار کوي یا (GUI)

یعني Graphical User Interface دي . چي دا ډول OS تاسو ته دا اجازه درکوي تر څو د موس Pointer یا اشاره کوونکی په یو Icon یا شکل ودروی او کلیک وربانديي وکړی نو تاسو ته به له دي شکل سره تړلي هرڅه د سکرین پرمخ د لیکني او شکل یا تصویر سره ښکاره شي په واضح ډول سره یي بیا تاسو لیدلی شی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

او همدارنګه عصري GUI اپریټینګ سیستمونه ددي لپاره جوړ شوي یا جوړیږي چي User یا استعمالوونکي ته د کمپیوټر استعمال اسانه او په ښه ډول تري استفاده وکړي.

د GUI – OS د راتلو څخه مخکي کمپیوټرونو Command Line Interface (CMD)

درلودو په دي Interface کي به User هر یو Command بیل بیل لیکلو او په مقابل کي به کمپیوټرونو د ورکړل شوي Command جواب یواځي د Text یا لیکني سره د سکرین پر مخ ښکاره کولو چي بیا له CMD څخه وروسته Microsoft کمپنی د (Windows OS) رامنځته کړو.

OS Microsoft Windows

The Windows GUI

د 1980 کال په منځ کي رامنځته شو. چي اوس مهال زیات (Microsoft OS) موجود دي

چي ددي کمپنی تر ټولو اوسنی یا Recent Version یي (Windows 10) ده چي په (2015) کال کي جوړه شوي ده او همدارنګه (Windows 8) په (2012)

(Windows 7) په (2009) او (Windows Vista) په (2007) کي رامنځته شوي

چي اوس مهال (Recent Version) یا نوی ورژن د PC یا Personal Computer یا شخصي کمپیوټر Smart Phone , Tablet او نورو لپاره (Windows 10) ده

او همدارنګه د Server Computers لپاره بیا (Windows 2019) ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

The OS X GUI

Mac OS X: دا Operating System هم د OS یوه سلسله ده چې د Apple کمپنۍ له خوا جوړېږي چې په ټولو نوي اختسل شوو Macintosh کمپیوټرونو کې دا OS له مخکې څخه Install یا نسب وي چې مختلف ورژن یې عبارت دي له.

Mojave. Sep 2018—yosemite.2014—Mountain Lion.2012—Lion.2011

او Snow Leopard.2009 او همدارنګه Apple کمپنۍ هم (Mac OS X Server) د سرور کمپیوټرو لپاره وړاندي کوي . چې په 2014 کال کې د Mac OS X مارکیټ یا استعمال 9.5% وو په داسي حال کې چې Microsoft Windows نیږدي 90% مارکیټ درلوده د Apple کمپنۍ د مارکیټ د کموالي یوه وجه دا وه چې ددې کمپنۍ کمپیوټرونه ډېر قیمته یا ګرانبیه وو خو تر څنګ یې بیا ځیني خلک یا وګړي د Mac OS X شکل یا Graphic خوښوي چې د هر چا په ذوق یا خوښي پوري اړه لري.

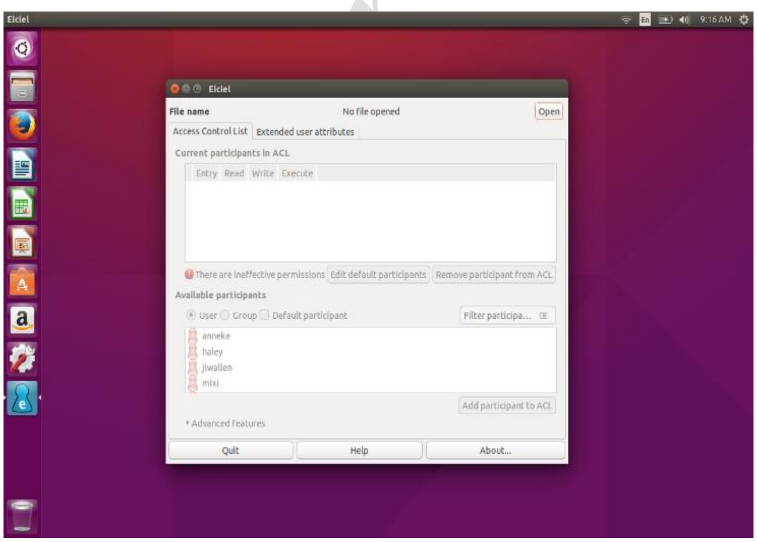

Linux: دا اپریټنګ سیسټم د Open Source له کورنۍ څخه دی یعني هر څوک کولی شي په ټوله نړۍ کې دا OS په Free یا مفت ډول تر لاسه کړي.

د لینیکس کرنل په 1991 کې رامنځته شو او ددې OS مارکیټ په 2014 کال کې له 2% څخه هم کم وو خو په هر حال زیاتره Server Computer همدا یعني لینیکس OS استعمالوي ځکه چې Customize یې اسان دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

Mobile Operating System: دا OS په موبایلونو لکه.

Smart Watch, Tablet, Smart phone او داسي نور Mobile Devices کي استعمالیږي

د Mobile OS مثالونه په لاندي ډول ذکر شوي دي

لکه (Google Android) (Windows Phone) (Apple iOS)

چي ددي OS په واسطه تاسو کولی شۍ په خپلو موبایلونو کي فلمونه وګورۍ،

انترنیټ وکاروی ، ګیمونه وربادي وکړۍ او همدارنګه د جنتري یا Cleanedr Manage

او داسي نور کارونه ترسره کړی . چي مشهور OS یي Windows, iOS, Android دي.

Android: دا OS د Google کمپنۍ په واسطه Design شوی یا جوړ شوی دی چي استعال یي خورا یا ډیر اسان دی او هغه سیستمونه چي Android OS استعمالوي په ټوله نړۍ کي یي شمیر له یو بیلیون څخه زیات دی.

iOS: دا OS یو پرمختللی ، هوښیار ، او محفوظ Mobile Operating Systemدی

چي په iPhone, iPad, iPod Touch موبایلو کي استعمالیږي.

Windows: دا یو محفوظ، ساده او اسان استعمالوونکی OS دی چي

Skype, OneDrive, Outlook په شمول مهمي نقتي لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د چلوونکي سیستم خدمات OS Services

یو Operating System یا OS د یو پروګرام او یوزر لپاره لاندي خدمات وړاندي کوي.

د پروګرام لپاره د چلیدلو وړ چاپیریال برابروي او همدارنګه د یوزر لپاره داسي چاپیریال برابرو تر څو په کمپیوټر کي د خپلي خوښي پروګرام په ښه او ګټوره توګه استعمال کړي یا ګټه تري واخلي چي ځیني مهم خدمات چي یو OS یې برابروي په لاندي ډول دي.

Program Execution: میموري ته د یو پروګرام Load کول، د پروګرام چلول یا Execution ، د پروګرام د چلولو کنټرول، د همهاله پروسیس یا Interrupt لپاره طریقه یا حل لار لټول، د پروسیس د پوهولو لپاره لار برابرول، د Deadlock یا ځنډ او ټکر لپاره طریقه یا لار برابرول او کنټرولول او داسي نور...

Input/output Operation: مطلب د Read/Write یا د لیکلو او لوستلو، Delete کولو یا ختمولو، او ایډیټ یا سمون راوستلو لپاره چي هر یو پایل او یا هر یو I/O وسیلي یا Device ته ضرورت شي هغو ته لاسرسی برابروي او کنټرولوي یې

File System Manipulation: پایل د یوبل سره تړلو معلوماتو مجموعي ته ویل کیږي. کمپیوټر کولی شي چي پایلونه د ډیر وخت لپاره په Secondary Storage لکه Hard Disk, CD, DVD, او داسي نورو کي ذخیره کړي. OS د پایل Management یا اداره کولو په برخه کي لاندي کارونه ترسره کوي

- مثال کله چي یو پروګرام غواړي چي یو پایل Read او یا Write کړي نو OS پروګرام ته دا اجازه ورکوي تر څو په یو پایل باندي عملیې ترسره کړي.
- او همدارنګه دا اجازت ورکوي تر څو یو پایل یوازي Read یا ولولي او یا همداسي Read او Write دواړه عمل ترسره کړي یعني هم یې ولولي او هم وکولی شي چي تغیر په کي راولي او یا یې ختم کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- OS یوزر ته داسي چاپیریال برابروي تر څو یوزر وکولی شي یو پایل Create او یا Delete کړي او همدارنګه نوملړونه Create/Delete کړي.
- او همدارنګه OS یوزر ته دا اجازه ورکوي ترڅو له خپلي ډیټا څخه Backup یا دوهمه کاپي واخلي چي د ډیټا په ساتلو کي مهم رول لري.

Communication: OS مختلف ډول Process ته چي د کمپیوټر په داخل کي وي او یا مختلفو کمپیوټرونو ته چي د انټرنیټ له لاري سره وصل یا Connectوي د Communication یا خبرو اترو لار او اړیکه برابروي چي دا کار په دوه طریقو ترسره کیږي.

Share Memory یا د میموري په شریکولو سره.

Message Passing یا د پیغام په استولو سره ترسره کیږي.

Error Handling: Error یا مشکل هروخت او هر چرته پیښیدلی یا پیدا کیدلی شي لکه په Memory, Input/output Devices, CPU او داسي نورو کي. د مشکل د کنټرول لپاره یو OS لاندي کارونه ترسره کوي.

- OS په منظم ډول Possible Error یا ممکنه مشکل چیک کوي.
- OS د هر ډول سرچینو لپاره تقسیم اوقات برابروي لکه د CPU لپاره.
تقسیم اوقات ددي لپاره برابروي تر څو CPU په منظم ډول استعمال شي او بنه کاروکړي یا ترسره یې کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

Protection: OS هرډول بې له اجازې لاسرسی کمپیوټرته کنټرولوي او همدارنګه په سیستم کې موجوده ډیټا ته د غیر قانوني یا پرته له اجازې لاسرسي مخنیوی کوي چې دا کار لکه د یوزر لپاره Password او داسې نورو تخنیکونو له لارې ترسره کوي.

Threat *تهدید یا خطر*

په هر محیط کې هره پیښه چې په پټه او بدمرغۍ سره او غیرقانوني لاسرسی چې په ډیټا کې خرابتیا، افشاکول، او یا بدلون رامنځته کوي او همدارنګه په خدمتونو باندي بندیز لګول د Threat په توګه پیژندل کیږي.

د کمپیوټر Threat ډولونه په لاندې ډول دي.

فزیکي ویجاړی لکه: اور،اوبه چټلتیا او داسې نور.

طبیعي پیښې لکه: زلزله، اورغورځوونکي فعالیتونه او نور.

د خدمت له لاسه ورکول لکه: برق، Airconditio,Telecommunication او نورو تخنیکي وسایلو ناکامیدل لکه په سامان الاتو کې ستونزه په سافټویر کې ستونزه او همدارنګه د ظرفیت یا ذخیرې ډکیدل او داسې نور.

Deliberates: لکه جاسوسي او په ډیټا باندې غیرقانوني پروسیس ترسره کول او نور.

د Threat سرچینې لکه Internal او External هغه ځایونه چې Threat ورڅخه منځته راځي.

Internal یا داخلي لکه: پیریدونکي، ملګري، قراردادیان،خرڅوونکي او نور.

External یا خارجي لکه: انټرنیټي جرمونه، مسلکي هیکران، جاسوسي، زیانمنونکي فعالیتونه لکه Worm, Virus او داسې نور چې خطرناک دي.

له ځان سره حساب وکړی مخکې له دې څخه چې الله (ج) درسره حساب وکړي
Jafar Hashamee

(c) ketabton.com: The Digital Library

Computer Threats د کمپيوټر تهديد کوونکي

Virus Threat: دا د کمپيوټر هغه پروګرامونه دي چي د پروګرامرانو له خوا ددي لپاره جوړيږي تر څو د User له اجازي پرته د کمپيوټر نورمال حالت يا Normal Function خرابوي يا ودروي يي او له خطر سره يي مخ کوي.

Spyware: دا د کمپيوټر هغه پروګرامونه دي چي د پروګرامرانوله خوا جوړيږي او د User يا Online انټرنيټي فعاليتونه څاري او د User له رضايت يا اجازي څخه پرته د خپلي ګټي لپاره پروګرامونه انستالوي او همدارنګه شخصي معلومات يا ډيټا غلا کوي.

Hackers: د ا هغه پروګرامران دي چي نور کاروونکي په خطر کي اچوي يا يي تهديد کوي او د خپلو شخصي ګټو په خاطر د نورو کمپيوټرونو ته ننوزي ددي لپاره چي هلته موجوده معلومات غلا،خراب او يا تغير په کي راولي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

Phishing Threat: دا هغه غیر قانوني فعالیتونه دي د کومو له لارې چې Phishing Man یا چلبازان کوشش کوي چې د چلبازو ایمیلونو او مسیجونو د لیږلو په واسطه د یو شخص یا یوزر شخصي ډیټا غلا کړي.

Computer Viruses د کمپیوټر وایروس

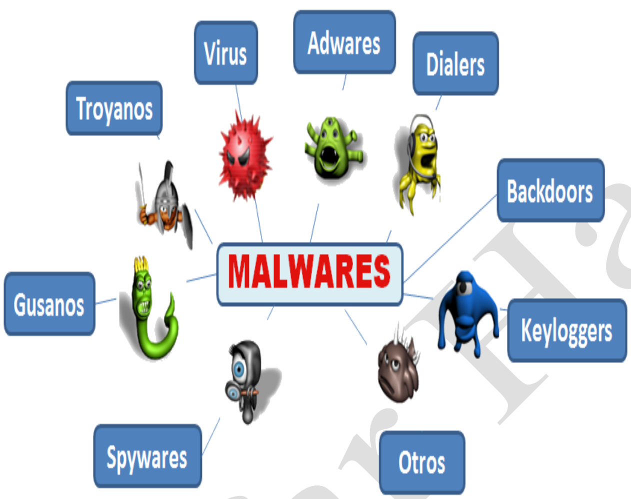

ویروس د کمپیوټر پروګرامونه یا کوډونه دي چې د پروګرامرانو له خوا جوړیږي او ددې وړتیا لري تر څو ستاسو په کمپیوټر کې موجوده ډیټا تر تاثیر لاندې راولي او خرابه یې کړي کمپیوټر وایروس هڅه کوي چې ستاسو کمپیوټرونو ته داخل شي او کله چې کمپیوټرته داخل شي پرته د یوزر له اجازې په زیات شمیر کاپي کیږي او تولو پولډرو ته ځان رسوي چې په کمپیوټر کې موجوده ډیټا تر تاثیر لاندې راولي.

او همدارنګه وایروس هغه بدنیته او زیانمن پروګرامونه دي کله چې کمپیوټر ته داخل شي نورو پروګرامونو ته سرایت کوي او بدلون ورپه کې راولي او همدارنګه خپل کوډ ورته ورداخلوي . وایروس کولی شي چې د کمپیوټر Data File او Boot Sector او داسې نورې برخې تر تاثیر لاندې راولي. چې ځینې کمپیوټر وایروس په لاندې ډول دي

Worms: دا د کمپیوټر هغه پروګرامونه دي چې په خپله حرکت کوي او په چټکۍ سره خوریږي او همدارنګه دا دې ته ضرورت نه لري چې د بل پروګرام یوه برخه شي یا ځان ورپورې ونښلوي دا په خپله زیاتیږي او سرایت کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

Trojan Horse: دا هم د تخریبوونکو پروګرامونو یوه ټولګه یا مجموعه ده چي په کمپیوټر کي پاتي کیږي او خپل شکل ته بدلون ورکوي او په کمپیوټر کي موجوده نارمل سافټویر یا د سافټویر عادي حالت تر تاثیر لاندي راولي دا وایرس په خپله سرایت نه کوي خو دا امکان لري چي دغه وایروس په پروګرام کي پاتي شي او شکل ته یي بدلون ورکړي.

Bombs: دا هم د تروجن هارس په شان دی خو دا وایروس بیا ځیني ځانګړتیاوي لري او همدارنګه دا په خپل ټاکل شوي وخت او نیټه کي حرکت کوي او خوریږي.

کمپیوټر ته د وایروس د راتللو لاري او سرچیني

- له انترنیټ څخه د ډاونلوډ په صورت کي.
- لکه Removable Storage USB میموري کارډ او داسي نور.
- له امیل Email Attachment سره تړلي پایلونو له لاري.
- د ناپیژانده سافټویرو او خدماتو استعمال له لاري.
- غیرمحفوظ سافټویر او یا هم د کمزوري پاسورډ له امله.

څنګه خپل کمپیوټرونه له Threat and Virus څخه وساتو

د لاندي نقاطو په عملي کولو سره خپل کمپیوټر له Threat او Virus څخه وساتی

- په خپل کمپیوټر کي له Updated Antivirus څخه استفاده وکړی.
- او همدارنګه Updated firewall په استعمالولو سره ځان وساتی.
- هر وخت له خپلي مهمي ډیټا څخه Backup یا کاپي واخلی.
- له انترنیټ څخه د پروګرامونو د ډاونلوډولو او انستالولو په وخت کي احتیاط وکړی.
- د Updated File Encryption Program په انستالولو سره.
- د ایمیل لوستلو په وخت کي له ایمیل سره تړلي یا زمیمه شیانو ته پاملرنه کول.
- خپل ماشومان د انترنیټ له تهدید او خطر څخه خبر کړی او هغوی ته د خوندي Browsing یا انترنیټ څخه استفاده کولو لاري چاري ور وښایی..

(c) ketabton.com: The Digital Library

• Computer Related Jobs د کمپیوټر سره تړلې دندې

په اوس وخت یا زمانه کې هغه وظیفې چې د کمپیوټر په مرسته ترسره کیږي او یا په کمپیوټر پورې تړلې وظیفې دي او هغه خلک چې دا وظیفې ترسره کوي عبارت دي له.

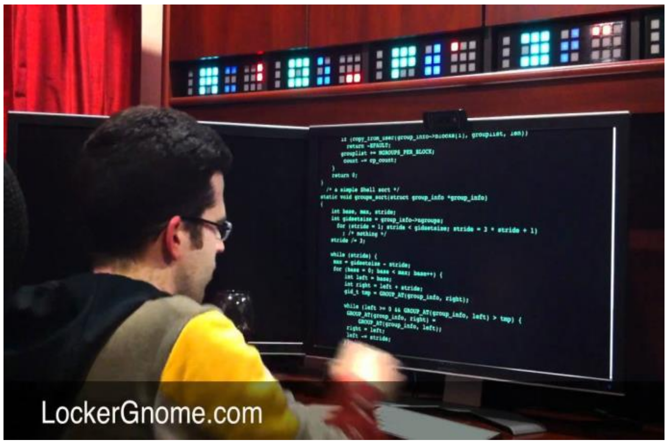

Programmer: هغه کس چې پوره تکړه وي او قانوني پوهه ولري تر څو د کمپیوټر لپاره یو پروګرام ولیکي یا یې جوړ کړي د پروګرامر په توګه پیژندل کیږي.

هغه کوډ یا پروګرام چې د پروګرامر له خوا لیکل کیږي دا د Instruction یا لارښوونو مجموعه ده چې کمپیوټر ته ددې لپاره ورکول کیږي چې کمپیوټر باید څه وکړي ، څنګه یې وکړي ، او کله یې وکړي.

System Analyst: دا هغه کس دی چې د یو سافټویر یا سیستم ډیزاین ، Development او Implementingکوي او یا په زوړ او موجوده سیستم کې نور نقاط اضافه کوي تر څو بله یا اضافه وظیفه ترسره کړي.

Database Administrator: یا په ساده ډول DBA هغه ټریننګ شوی کس دی څوک چې د Database او Storage Management مسول وي.

Network Administrator: په یو نیټورک کې د یو کمپیوټر انستالول، سازول،اوSupport کول لکه Local Area Network او Wide Area Network کې او د انټرنیټ نوري برخې په بیلا بیلو ادارو کې Manage کوي یا تنظیموي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

Web Designer: هغه پوهه او معمار کس چي د يو ښه، ګټور او ارتباط لرونکي ويبسايټ د جوړولو وړتيا لري چي هغه په خپل ويبسايټ کي له Contentsاو Images, معلومات يا Information ځای پر ځای کوي ترڅو د يو يوزر لپاره د خوښي وړ وګرځي.

Information Security Analyst: دا يوه ډيره د پام وړ دنده ده چي په دي کي د کمپيوټر Security يا امنيت يا د ټول نيټورک امنيت ساتل کيږي.

Windows 8.1 installation from CD له سي ډي څخه د وينډو انستال

له سي ډي څخه کمپيوټر ته د وينډو د انسټالولو لپاره لاندي طريقي يا مرحلي بايد ترسره شي

چي په دي مرحلو کي هغه افشني يا ځايونه چي ستاسو لاسوهني يا ترتيباتو ته ضرورت لري چي په تفصيل سره تاسو ته ښودل شوي دي.

(1) د Windows CD چي د هري وينډوز وي راواخلی که (7-8.1-10) وي د کمپيوټر په CD Drive کي يي په صحيح ډول کيږدی چي دلته مونږ د وينډوز (8.1) انسټاليشن کوو چي په تصوير کي تاسو وينی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(2) کله مو چي سي ډي په CD drive کي کېښودله خپل کمپيوټر Restart کړی او کله چي لاندي پرده راښکاره شوه که چيري تاسو Dell کمپيوټر لرئ F12 او که Hp لرئ F9 او همدارنګه که د نورو کمپنيو کمپيوټرونه لرئ نو بيا هم په پورته دوه بټنو کي له يوي څخه استفاده وکړئ چي دلته مونږ Dell کمپيوټر لرو نو د Dell کمپيوټر لپاره د کمپيوټر له Restart څخه وروسته د لاندي پردي په ښکاره کيدلو سره زر تر زره په پرلپسي ډول 3 واري F12 بټن او ورپسي Enter بټن ووهئ.

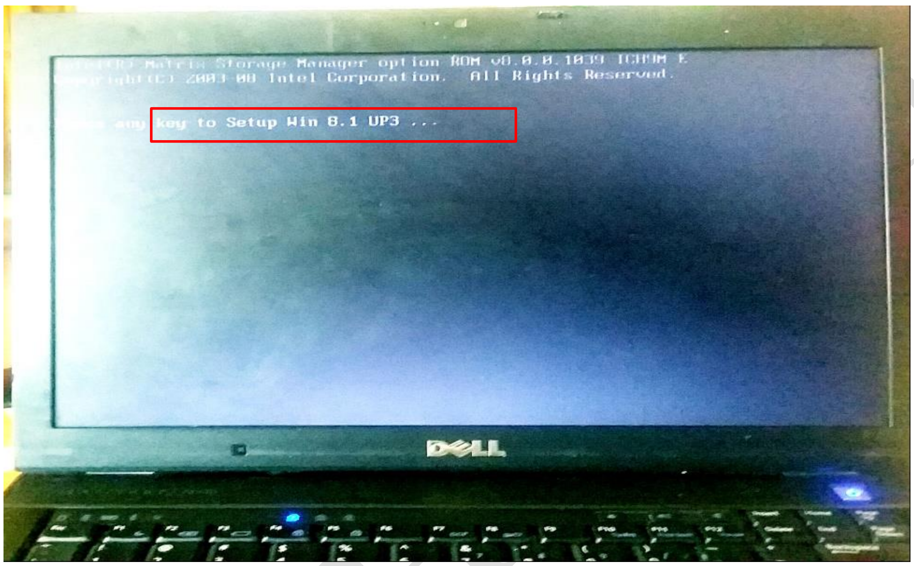

(3) او له پاس پردي څخه وروسته بيا لاندي پرده راځي چي په لاندي پرده چي په وينډوز 8.1 کي د Loading file پرده ده او تا سو بايد انتظار وکړئ

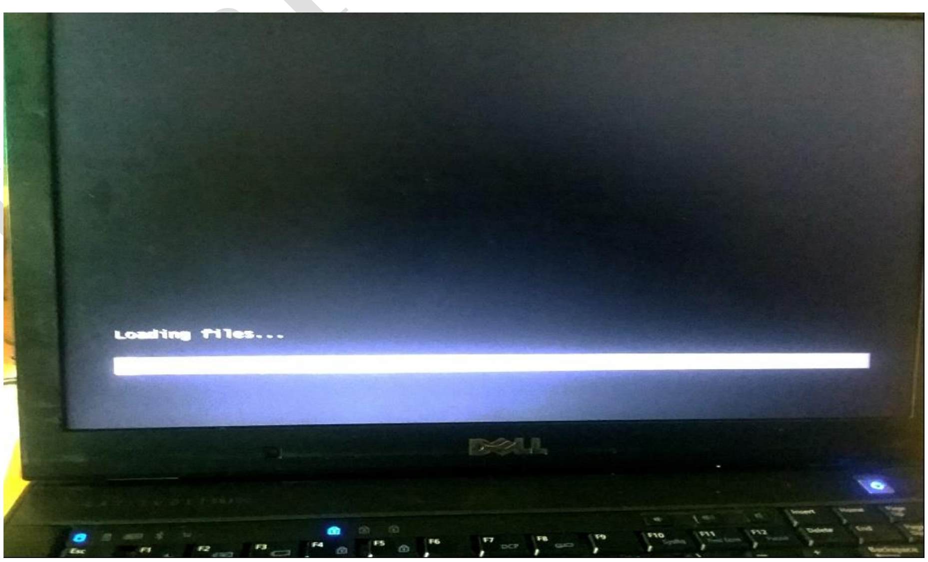

(c) ketabton.com: The Digital Library

(4) له پاس پردي ځخه وروسته په لاندي پرده کي په Next کلیک وکړی.

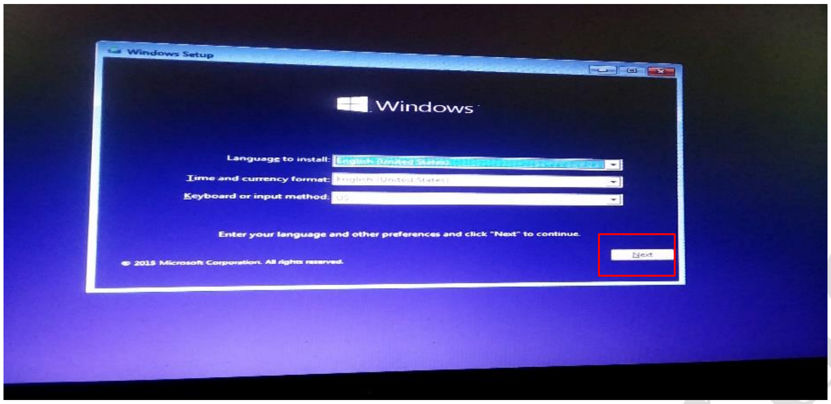

(5) له پاس پردي ځخه وروسته په لاندي پرده کي په Install Now کلیک وکړی
او بیا انتظار وکړی.

(6) په لاندي پرده کي په I accept the license term تیک مارک ولګوی او
بیا وروسته په Next باندي کلیک وکړی.

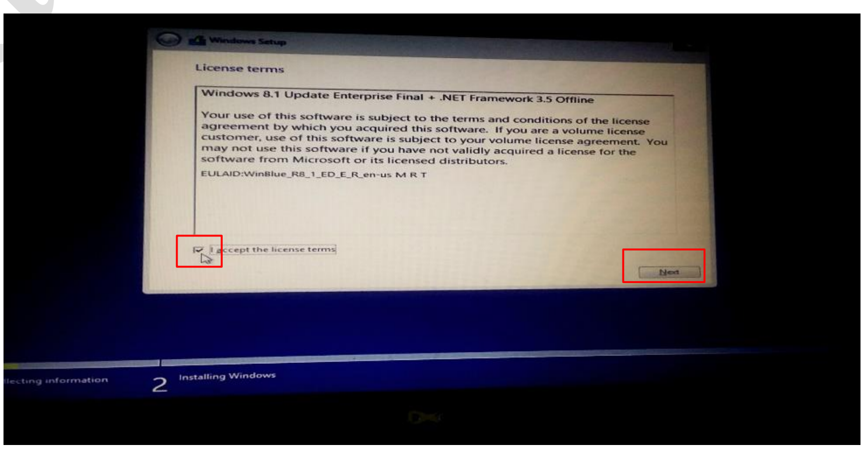

(c) ketabton.com: The Digital Library

(7) په لاندي پرده کي په دوهم کمانډ باندي کلیک وکړی.

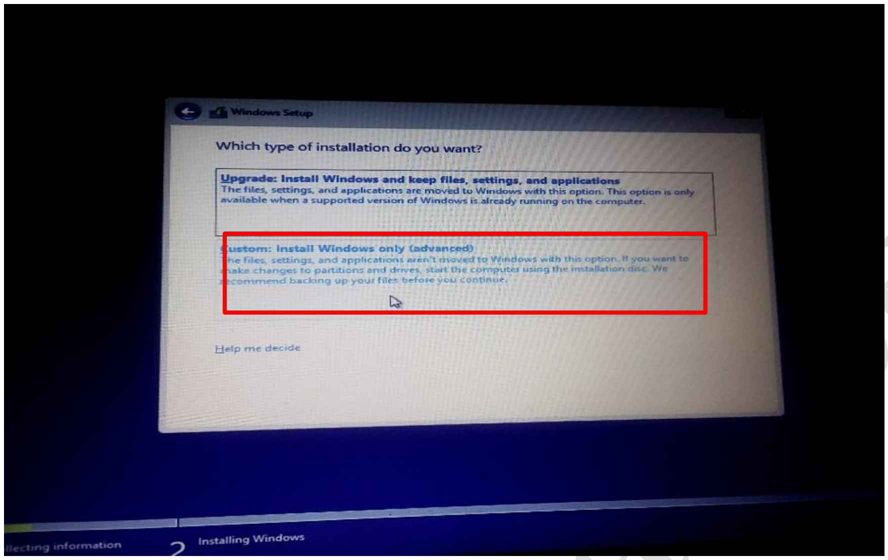

(8) د لاندي پردي په راښکاره کیدلو سره تیره یا زړه ویندوز چي په کوم Drive کي وي هغه Drive انتخاب کړی او بیا وروسته په لاندي برخه کي په Format باندي کلیک وکړی او بیا یي OK کړی.

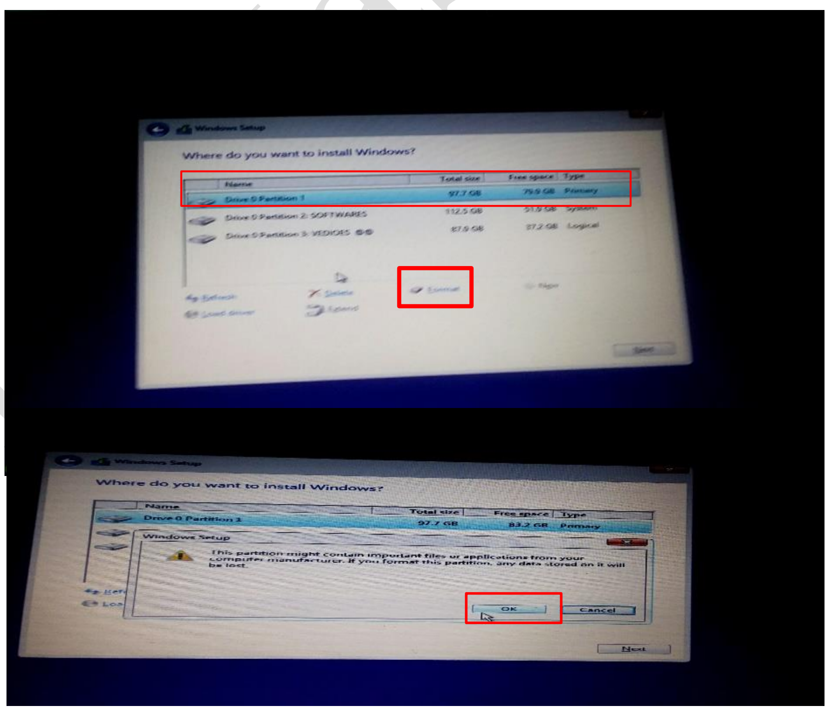

(c) ketabton.com: The Digital Library

تر ځو زړه ویندو له منځه لاړه شي او بیا وروسته د خپلي خوښي Drive د نوي ویندو لپاره انتخاب او په Next باندي کلیک وکړی چي په لاندي ډول تاسو ته ښودل شوي دي. او وروسته بیا انتظار وکړی چي په دي مرحله کي ستاسو کمپیوټر څو واري Restart کیږي خو تاسو به لاسوهنه نه کوی او نه به خپل کمپیوټر بندوی او په خپل کمپیوټر کي لاسوهنه مه کوی او خپل سر ته یي پرېږدی تر ځو بلي مرحلي ته ورسیږي چي تاسو ته لاندي په بل سټیف کي ښودل کیږي.

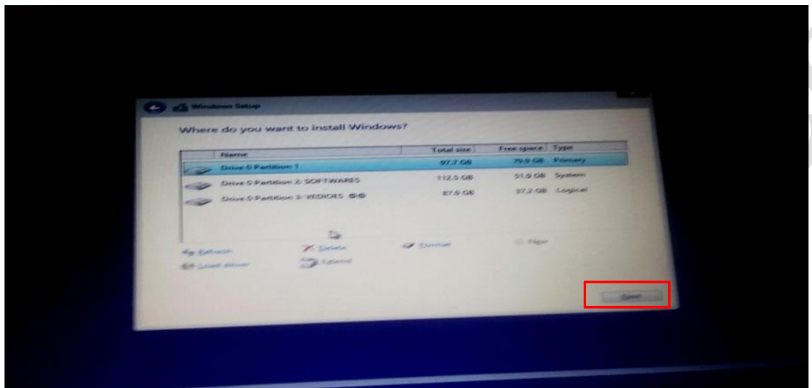

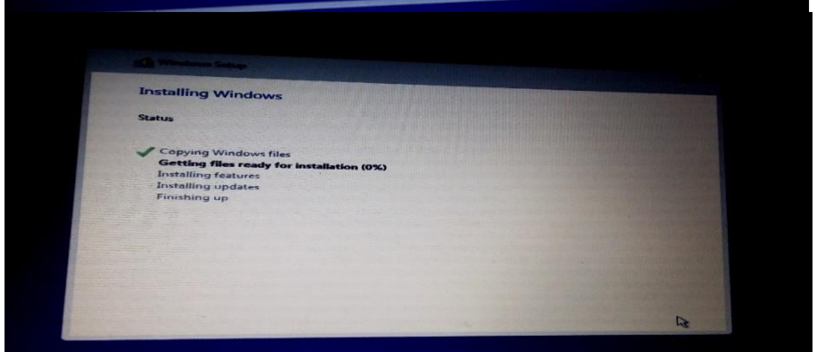

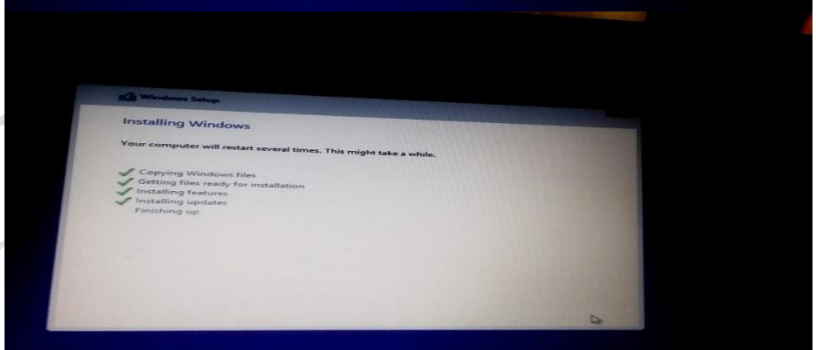

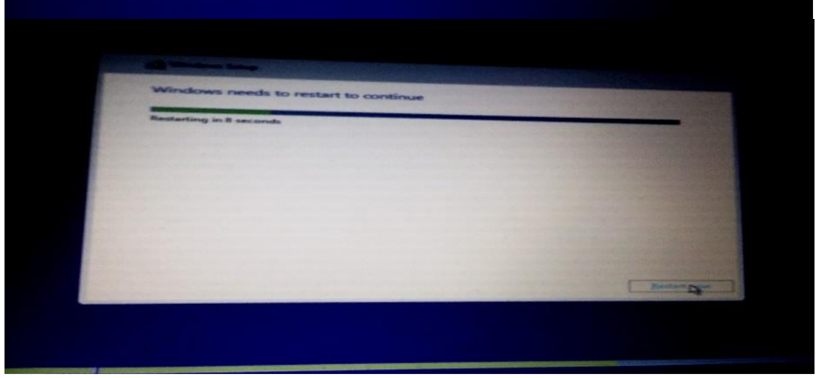

(c) ketabton.com: The Digital Library

(9) لاندي پرده چي د Personalize پرده ده په دي پرده کي تاسو کولی شی د موجوده رنګونو څخه یو انتخاب کړی او همدارنګه د PC name په برخه کي د خپل کمپیوټر نوم ولیکی او یا د خپلي خوښي یو نوم ولیکی او بیا د Next بټن کلیک کړی

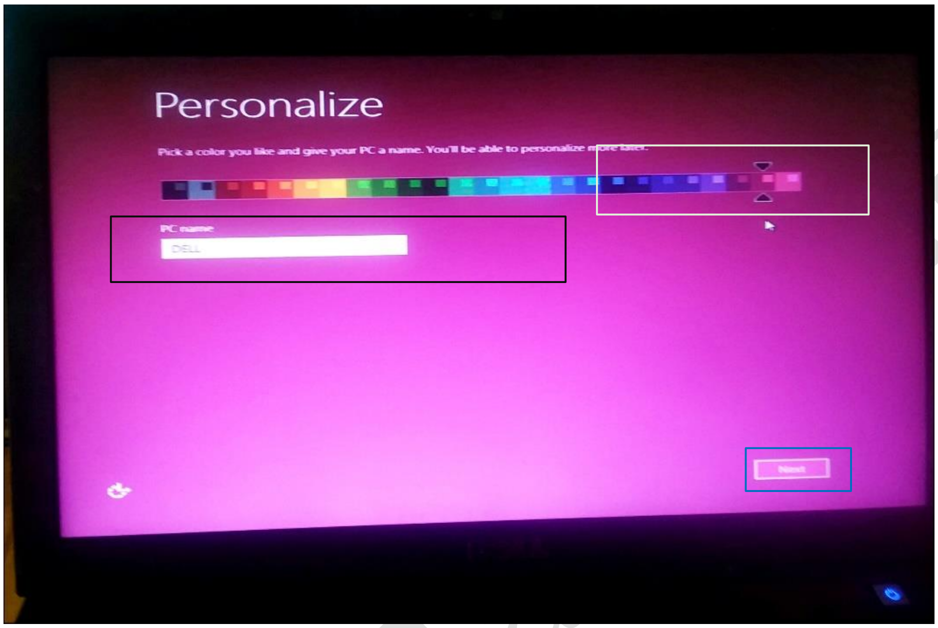

(10) په لاندي پرده کي په Use Express setting کلیک وکړی

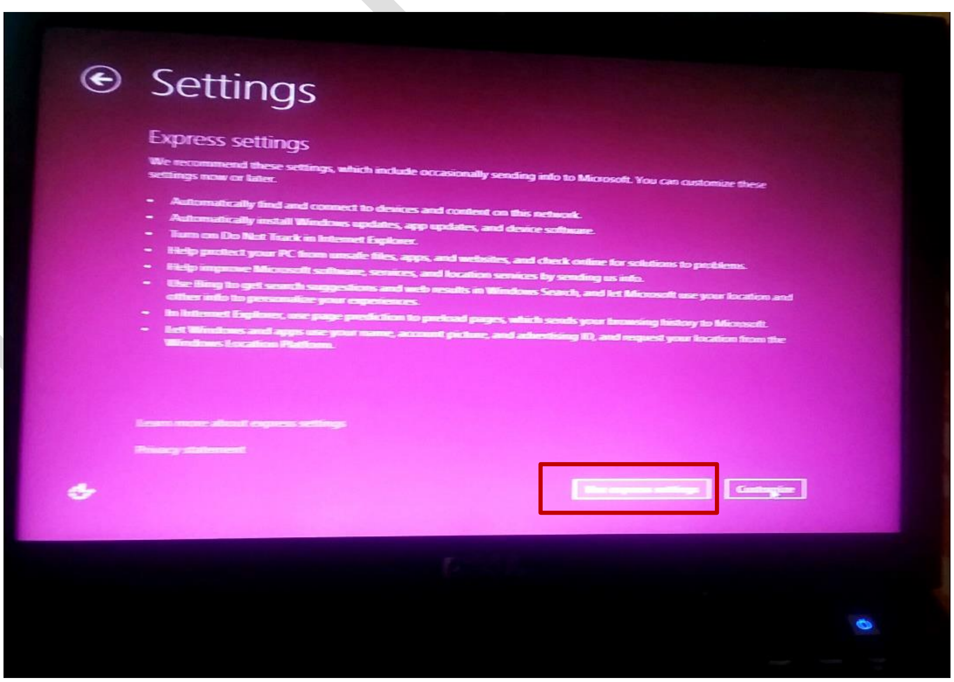

(c) ketabton.com: The Digital Library

(11) په لاندي برخه کي تاسو د User name په بکس کي خپل نوم او د Password په بکس کي پاسورډ ولیکی او د Re Enter Password په بکس کي ورکړل شوی پاسورډ بیا داخل کړی او همدارنګه د Password Hint په بکس کي داسي نوم استعمال کړی که چیري پاسورډ ستاسو له ذهن څخه ووځي چي د دغه نوم په لیدلو سره ستاسو ذهن ته خپل هیر شوی پاسورډ راشي.
او وروسته بیا په Finish باندي کلیک وکړی

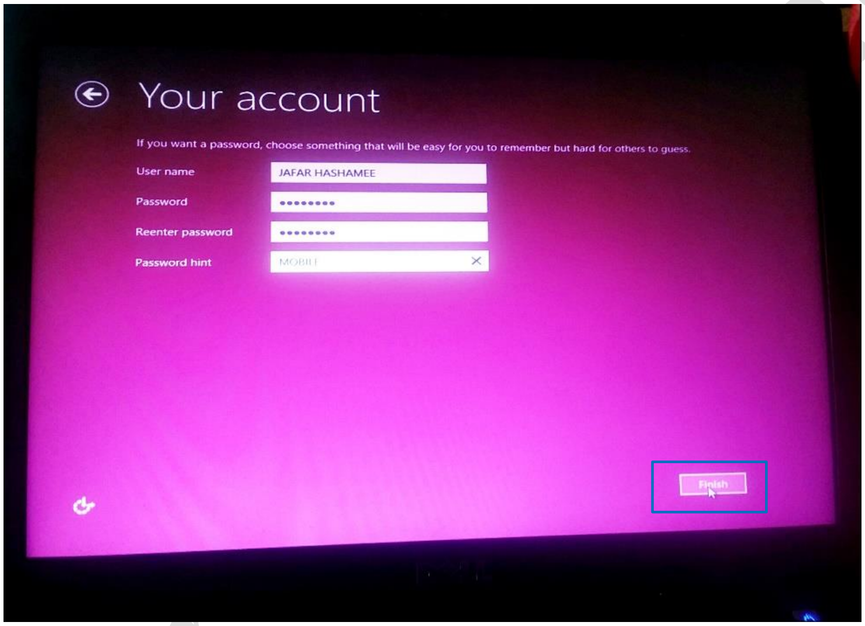

او بیا انتظار وکړی چي په دي سره به ستاسو ویندوز مکمل شي او تاسو تر هغه پوري انتظار وکړی تر څو لاندي پرده رابنکاره شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یادوونه: د پورته طریقو په ترسره کولو سره تاسو کولی شئ په خپل کمپیوټر کي وینډوز7-8.1-10 له Windows CD څخه انسټال کړی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

Windows installation from USB

د USB له لاري کمپيوټر ته د وينډو انسټالولو لپاره بايد لومړی USB د وينډوز لپاره Boot يا جوړه شي چي د يوي Bootable USB د جوړولو لپاره لاندي دري شيانو ته ضرورت دی تر څو USB د وينډوز لپاره جوړه شي.

- USB چي سايز يې 8GB او يا له دي څخه زيات وي.
- Windows ISO File
- ISO2Disk سافټوير

Windows ISO file: دا پايل مونږ له دوه لارو څخه ترلاسه کولی شواول د انټرنيټ له لاري او دوهم کله چي مونږ غواړو چي Windows iso file په خپله جوړ کړو نو ددي کار د ترسره کولو لپاره دوه شيانو ته ضرورت دی.

- Windows CD
- Ultra ISO سافټوير

د Ultra ISO سافټوير مونږ له دوه لارو څخه ترلاسه کولی شو اول د انټرنيټ له لاري او دوهم د Windows CD له لاري چي اوس مهال دا سافټوير په هره Windows CD کي موجود وي چي د Ultra Iso premium Edition په نوم پولډر کي موجود وي چي انسټالول او استعمال يې په لاندي ډول دی.

(1) په لاندي پرده کي تاسو هغه پولډر وينی چي د Ultra ISO setup په کي موجود دی په دي پولډر باندي ډبل کليلک وکړئ چي خلاص شي.

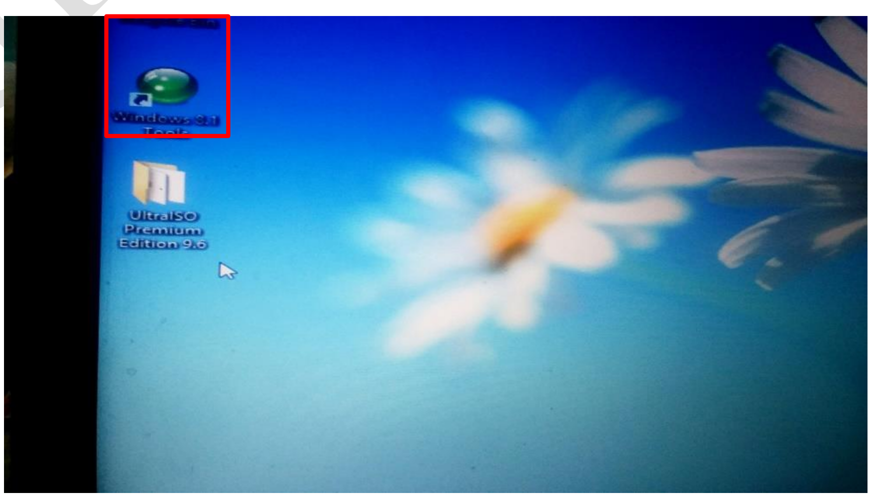

(c) ketabton.com: The Digital Library

(2) له پاس پردي څخه وروسته په لاندي پرده کي په Setup.exe باندي ډبل کلیک وکړی.

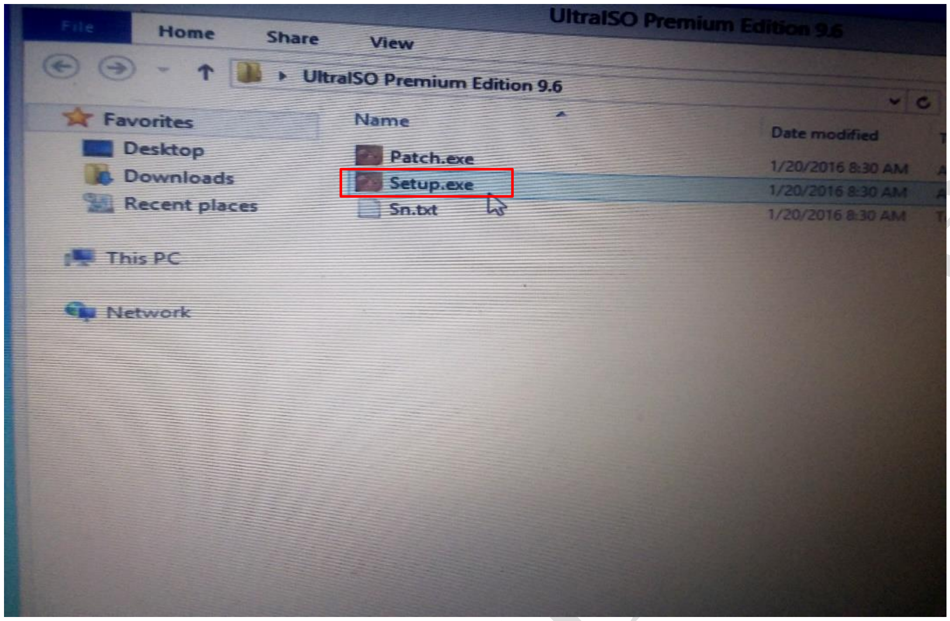

(3) په لاندي پرده کي په OK باندي کلیک وکړی

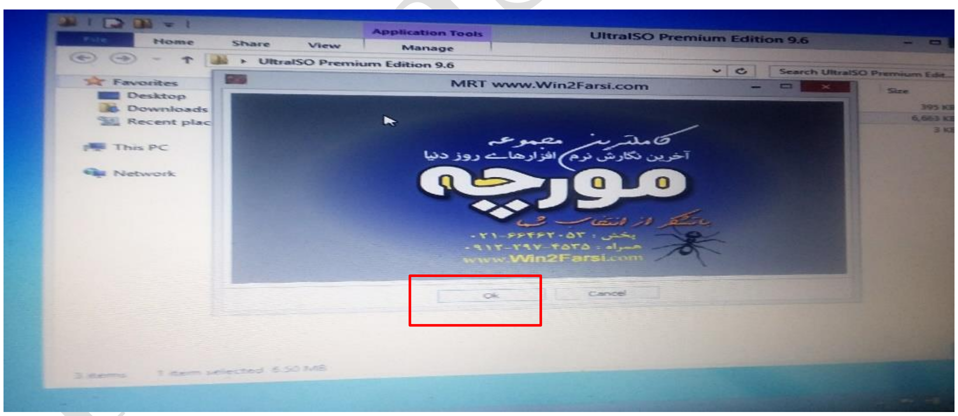

(4)

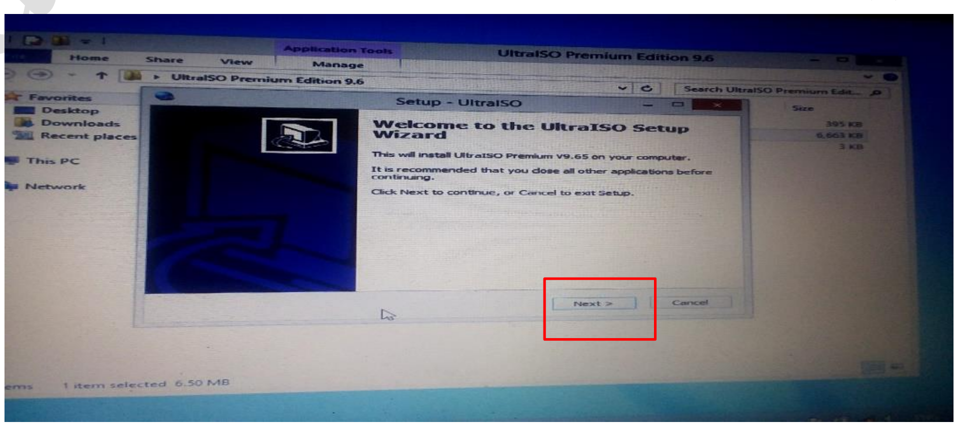

(c) ketabton.com: The Digital Library

(5)

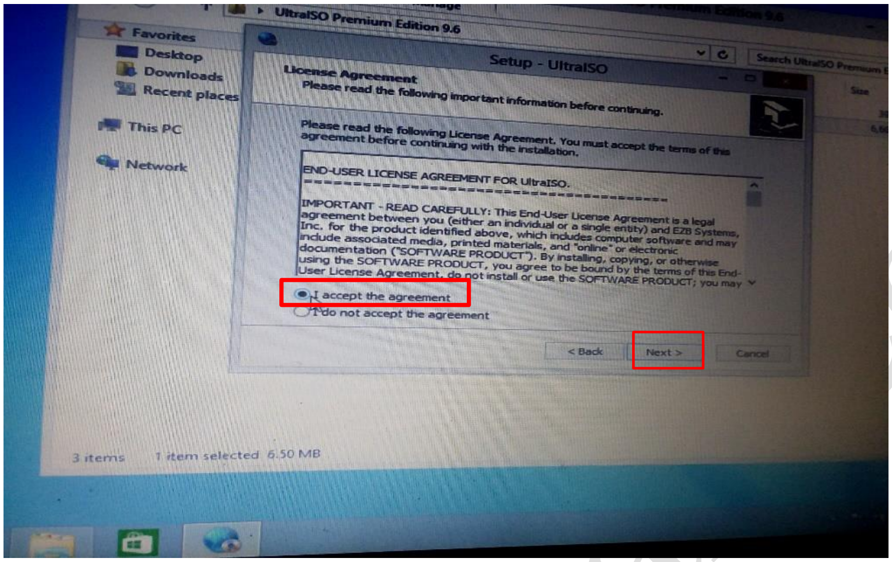

(6)

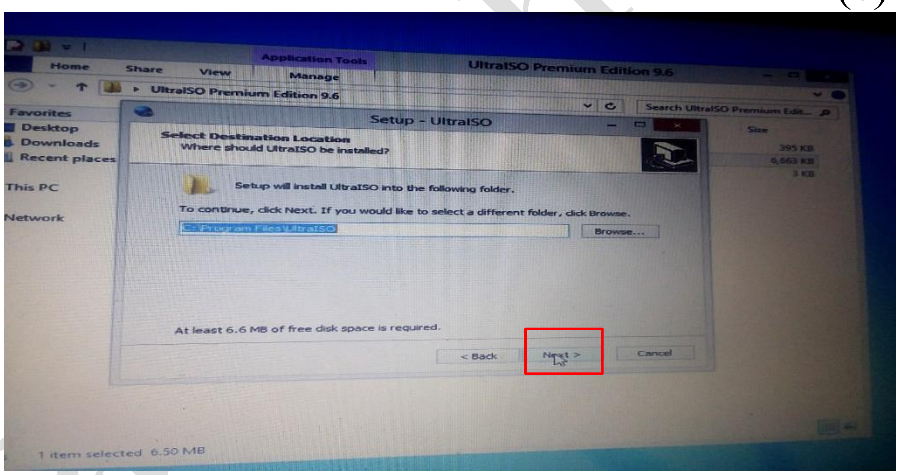

(7)

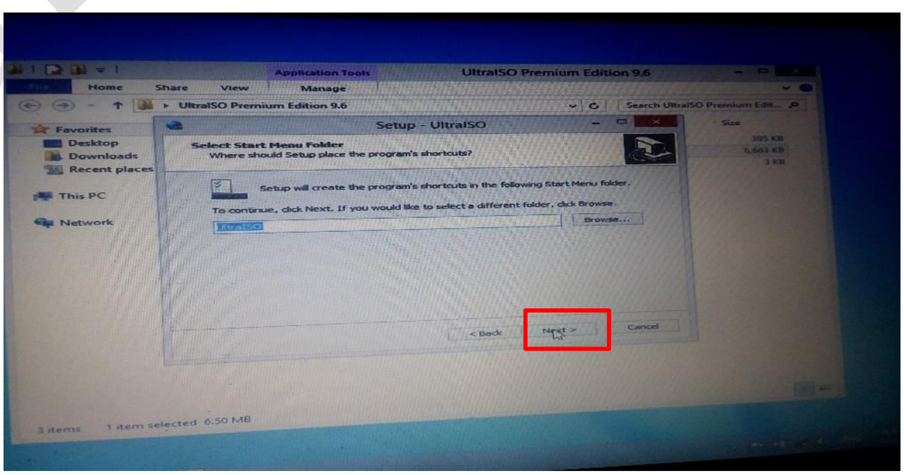

(c) ketabton.com: The Digital Library

(8)

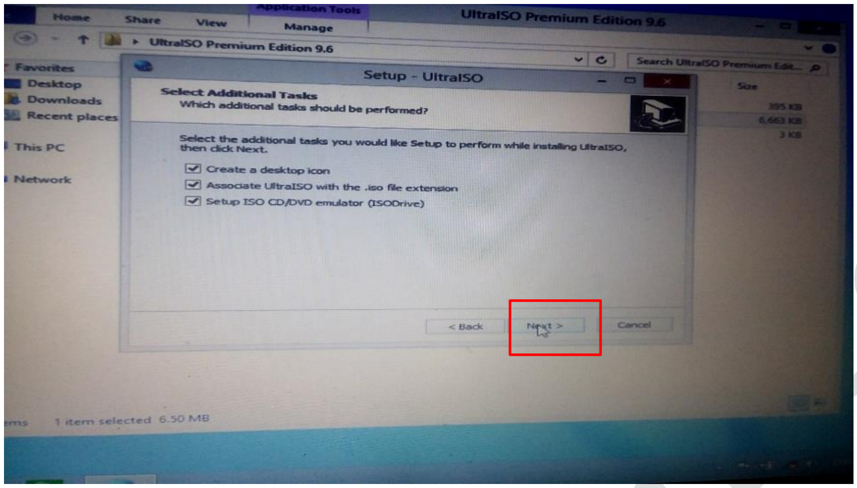

(9)

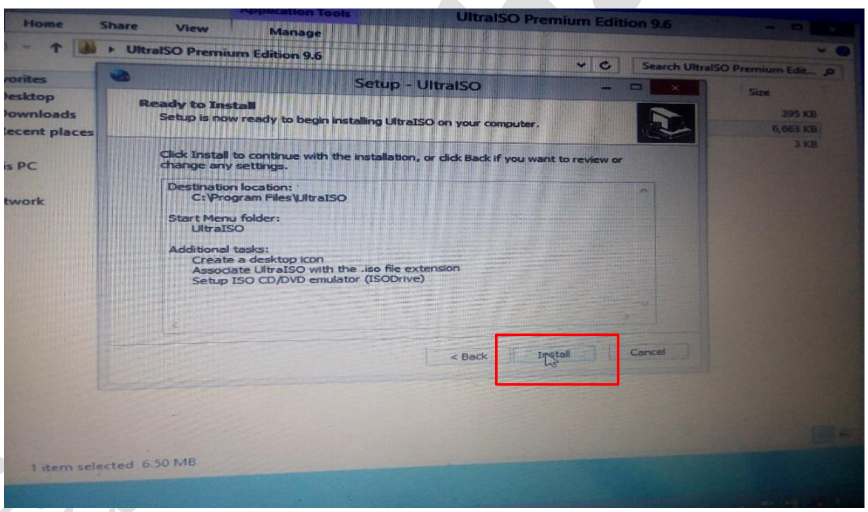

(10) Finish باندي کلیک وکړی

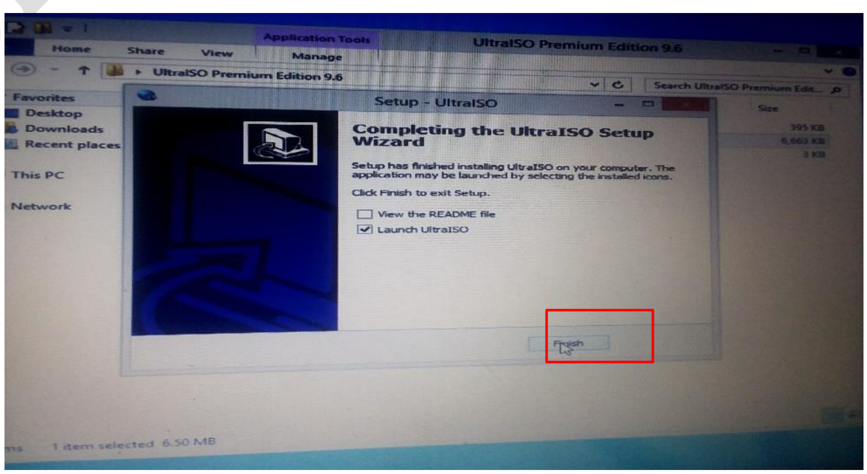

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوپه اخره کي په لاندي میسج کي په OK باندي کلیک وکړ

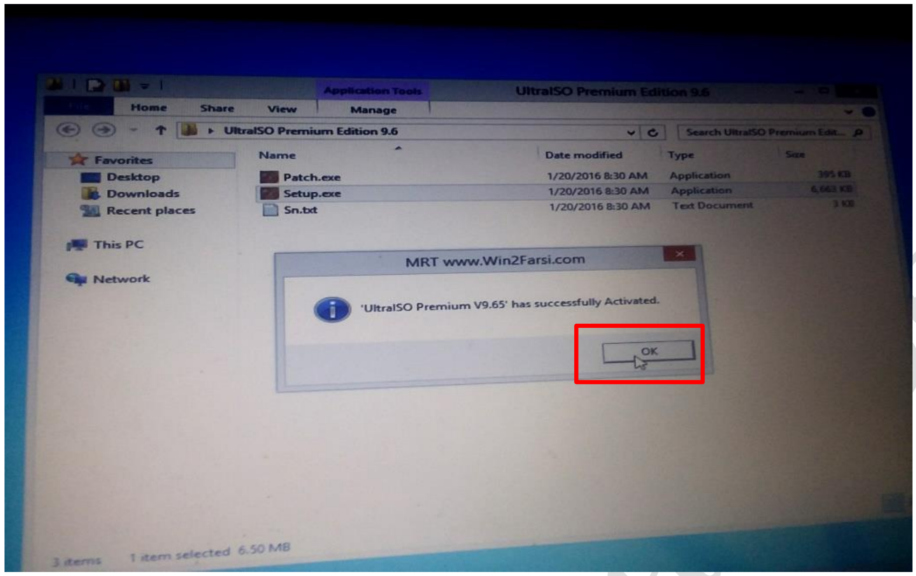

چي د Ok په کلیک کولو سره به ستاسو په کمپیوټر کي Ultra Iso سافټویر انستال شي او لاندي پرده به خلاصه شي . څرنګه چي د Windows ISO پایل د جوړولو لپاره د Ultra iso سافټویر او Windows CD ته ضرورت دی او څرنګه چي Ultra iso سافټویر مو خلاص کړو نو اوس چي تاسو هره Windows CD لری خپل کمپیوټر ته يي په صحيح ډول داخل کړی او د Ultra iso سافټویر په لاندنی پرده کي په نبنه شوي شکل باندي کلیک وکړی.چي د CD شکل لري

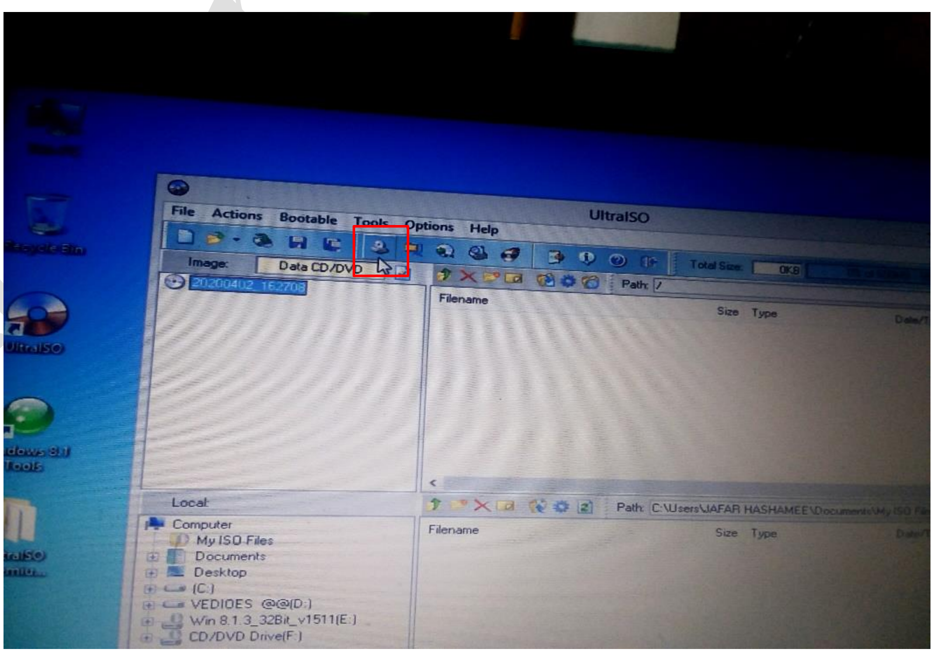

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لاندي پرده کي په Make باندي کليک وکړئ او 20 دقيقي او يا له دي ځخه زيات او يا کم انتظار وکړئ.

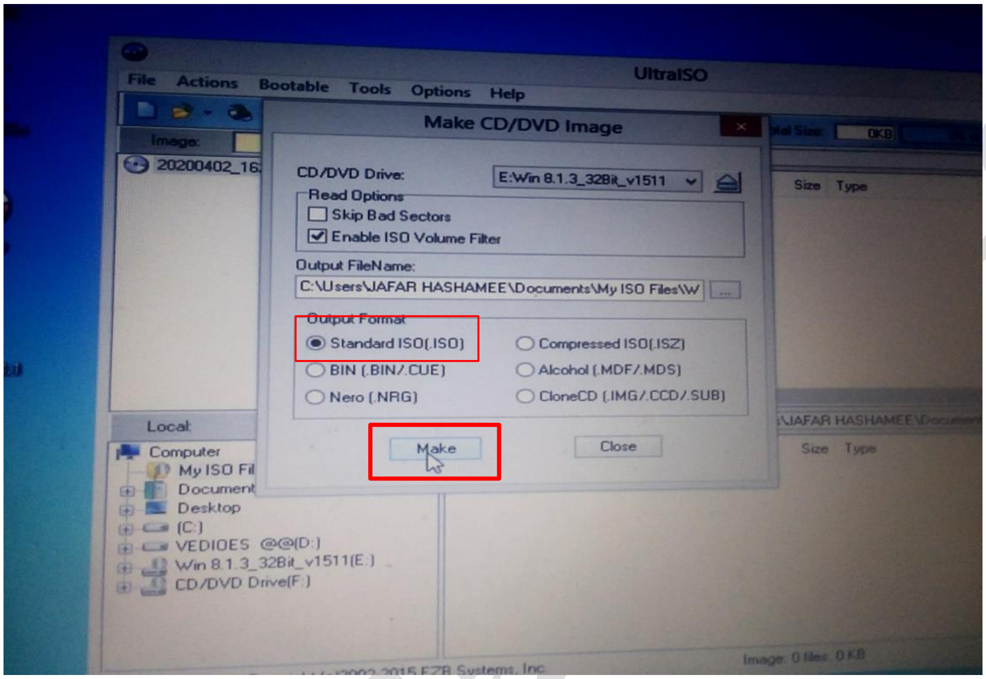

د پورته کار په تر سره کولو سره به لاندي کړښه روانه شي او کله چي دغه کړښه پوره شو تاسو ته به يو ميسج درکړل شي او په دغه ميسج کي به په NO باندي کليک وکړئ او CD به له کمپيوټر ځخه اوباسئ.

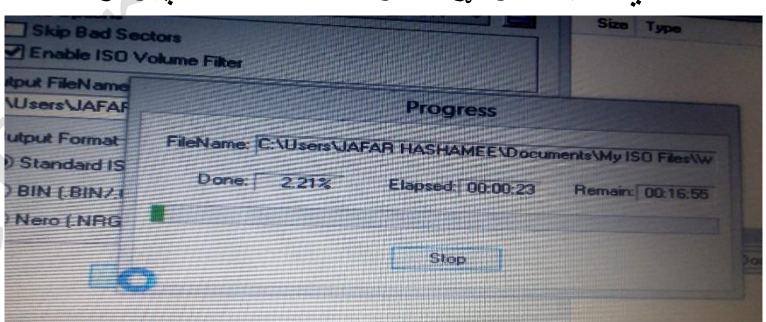

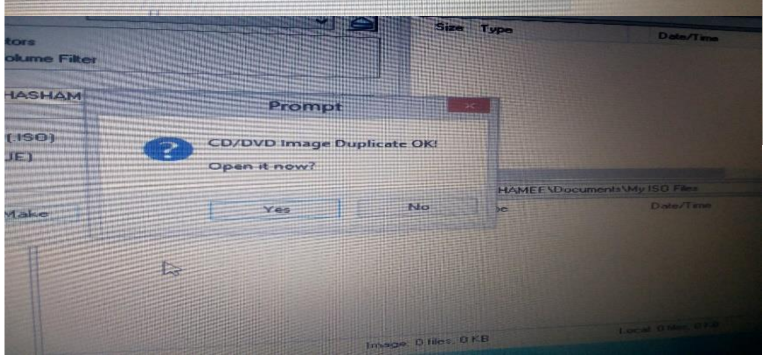

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله مو چي پورته ټول کارونه یا مرحلي په کامیابۍ سره ترسره کړي نو ستاسو Windows iso file به جوړ شي چي په لاندي طریقه یي پیدا کولی شی. په لاندي برخه کي ډبل کلیک په This pc باندي وکړۍ

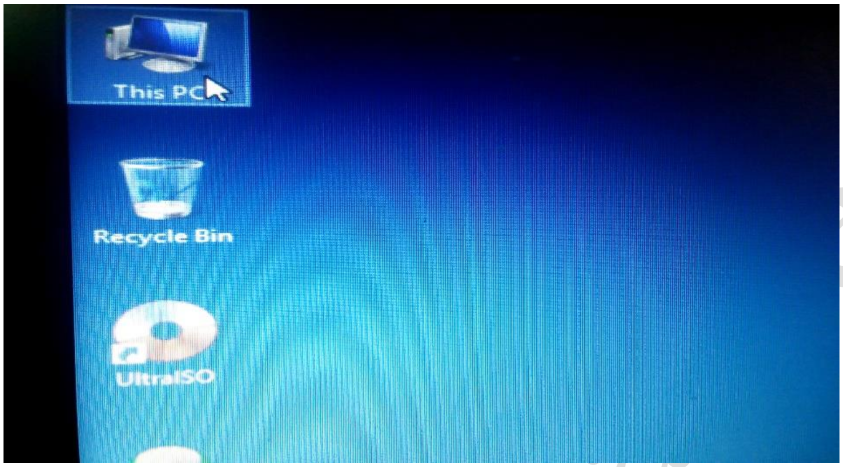

(2)

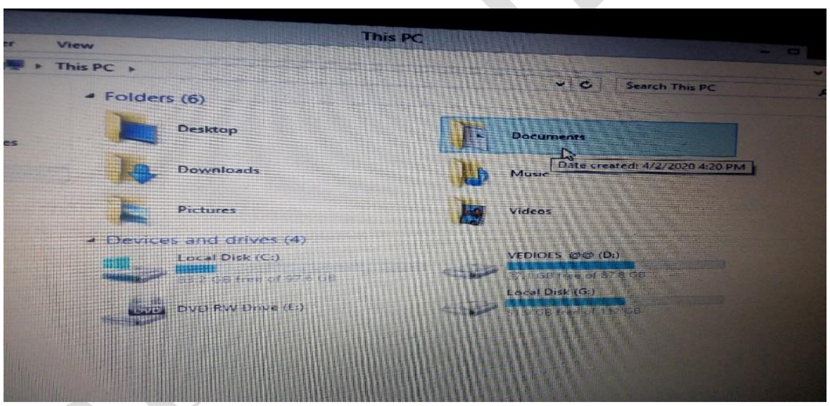

(3)

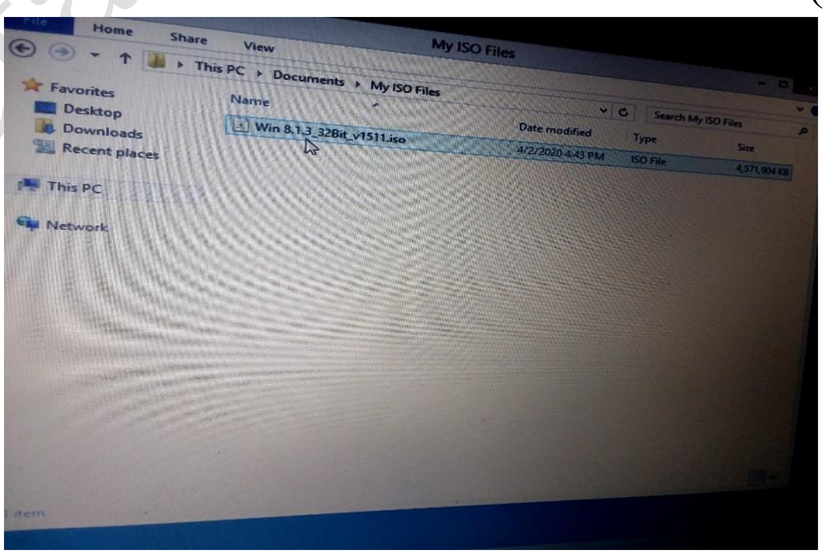

(c) ketabton.com: The Digital Library

په پورته پرده کي ستاسو جوړ شوی ISO پایل ښکاريږي چي تاسو کولی شئ دا پایل هر ځای ته کاپي کړئ. او همدارنګه په دي طریقو سره تاسو کولی شئ له هري Windows CD څخه دهغه وینډوز لپاره ISO پایل جوړ کړئ او د USB په جوړولو کي يي استعمال کړئ.

Making Bootable USB for Windows 10-8.1-7

د USB د جوړولو لپاره تر څو د وینډوز کولو لپاره جوړه یا چمتو شي نو ددي کار د ترسره کولو لپاره 3 شیانو ته ضرورت دی چي په لاندي ډول ذکر شوي دي.

- USB 8GB
- Windows ISO file
- ISO2Disk سافټویر

څرنګه چي پورته ذکر شوي شیانو څخه مونږ دوه شیان چي USB او Windows ISO file چي مخکي مو له Windows CD څخه جوړ کړو .

اوس ددي لپاره چي د Windows ISO file یوزبي یا USB ته لوډ کړو نو ددي کار د ترسره کولو لپا یو سافټویر چي ISO2Disk

نوميږي له انټرنيټ څخه ډاونلوډ کوو چي انستاليشن او استعمال يي په لاندي ډول دی.

(1)ډبل کلیک په لاندي Setup باندي

Jafar Hashamee

(c) ketabton.com: The Digital Library

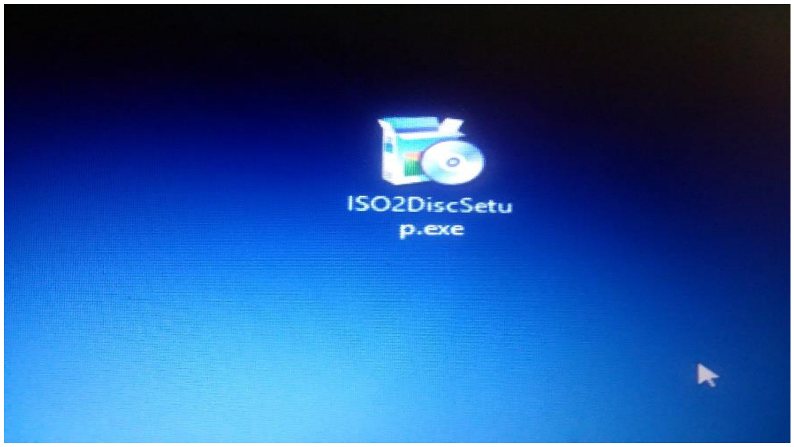

(2)

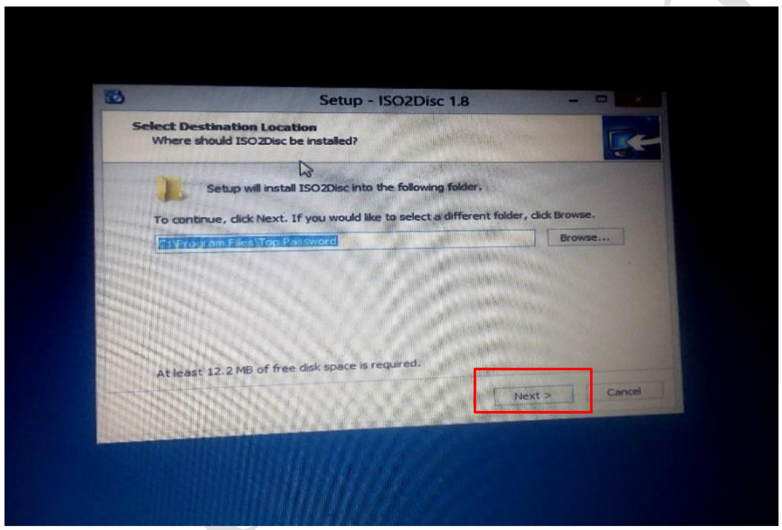

(4)

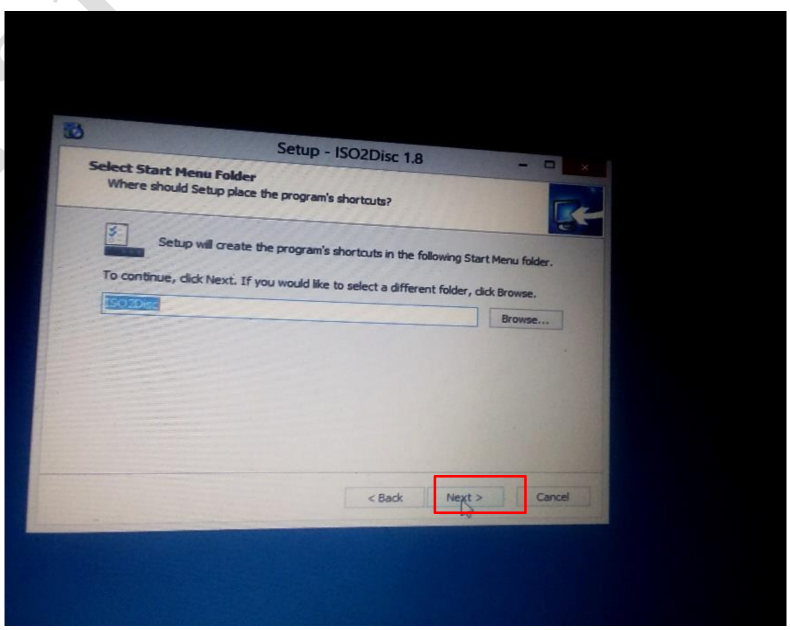

(c) ketabton.com: The Digital Library

(5)

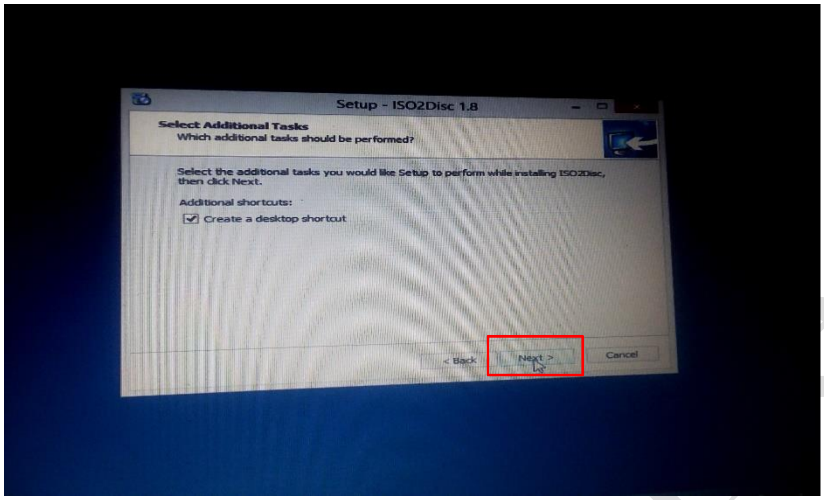

Install (6)

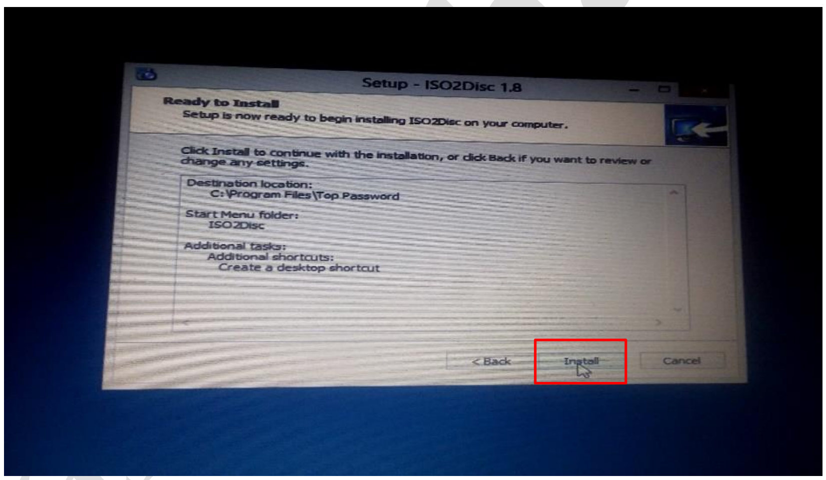

Finish (7)

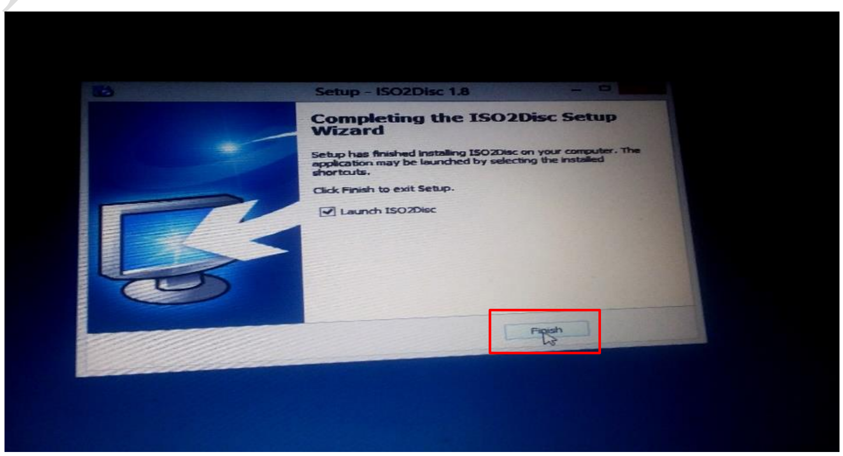

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چي مو پورته مرحلي په کاميابۍ سره ترسره کړي او په پورته پرده کي مو په Finish باندي کليک وکړو نو ستاسو سافټوير به انسټال شي او لاندي پرده به خلاصه شي په لاندي پرده کي :ISO Image بکس ته د Windows ISO File هغه پايل چي تاسو يي لرۍ د هغه د راوستلو لپاره په Browse باندي کليک وکړۍ .

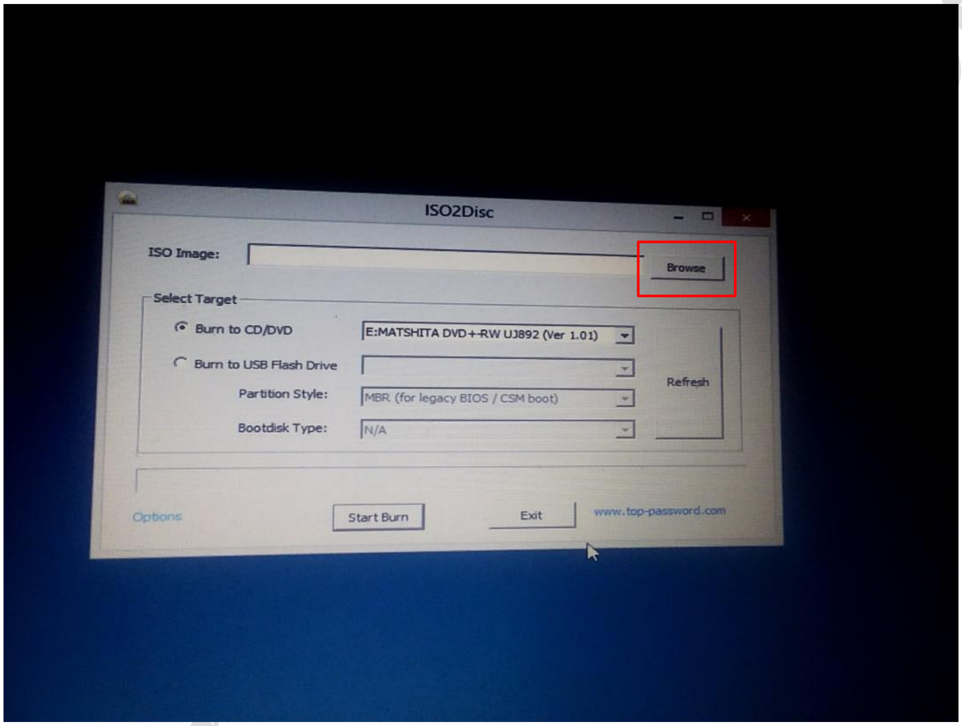

کله مو چي په پورته بکس کي په Browse باندي کليک وکړو له هغه څخه وروسته لاړ شۍ هغه پولډر ته په کوم کي چي ستاسو سره د Windows ISO file موجود وي هغه پايل انتخاب کړۍ او وروسته بيا په Open باندي کليک وکړۍ تر څو ستاسو انتخاب شوی پايل د ISO Image بکس ته راشي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

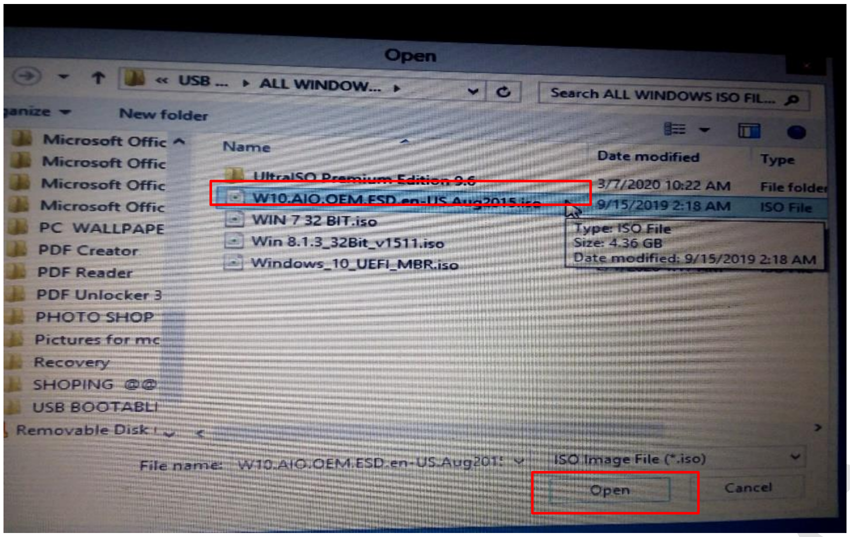

کله مو چې پورته کار ترسره کړو نو په دي سره به ستاسو انتخاب شوی Windows ISO File به ISO Image بکس ته راشي چې په لاندي ډول يي ليدلی شی.

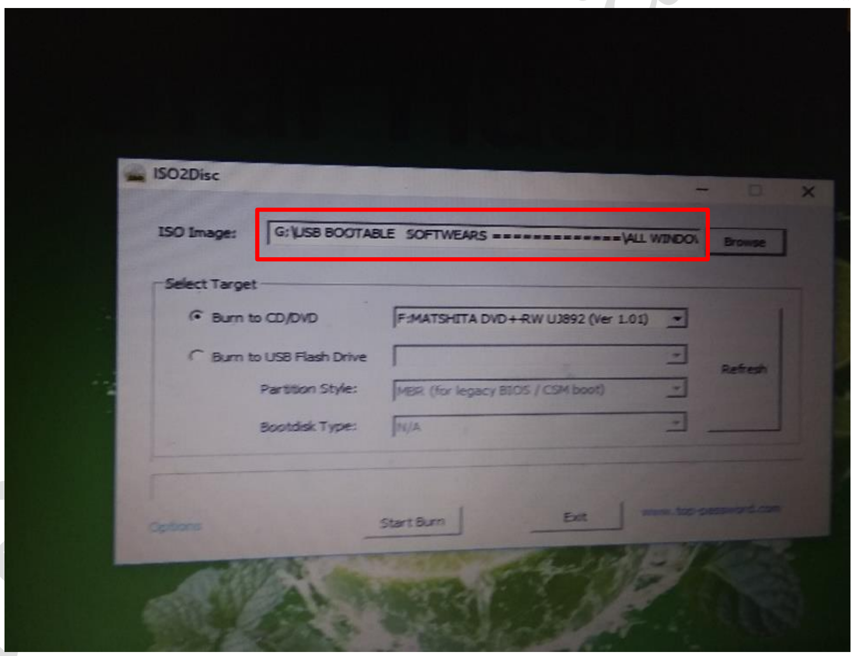

کله چې پورته مرحله ترسره شوه بيا خپل کمپيوټر ته USB په صحيح ډول داخل کړی او په لاندي پرده کې په Refresh بټن باندي کليک وکړی تر څو ستاسو داخل شوي USB سايز په لاندي بکس کي ښکاره شي تر څو دا معلومه شي چې ستاسو USB په صحيح ډول داخل شوي ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

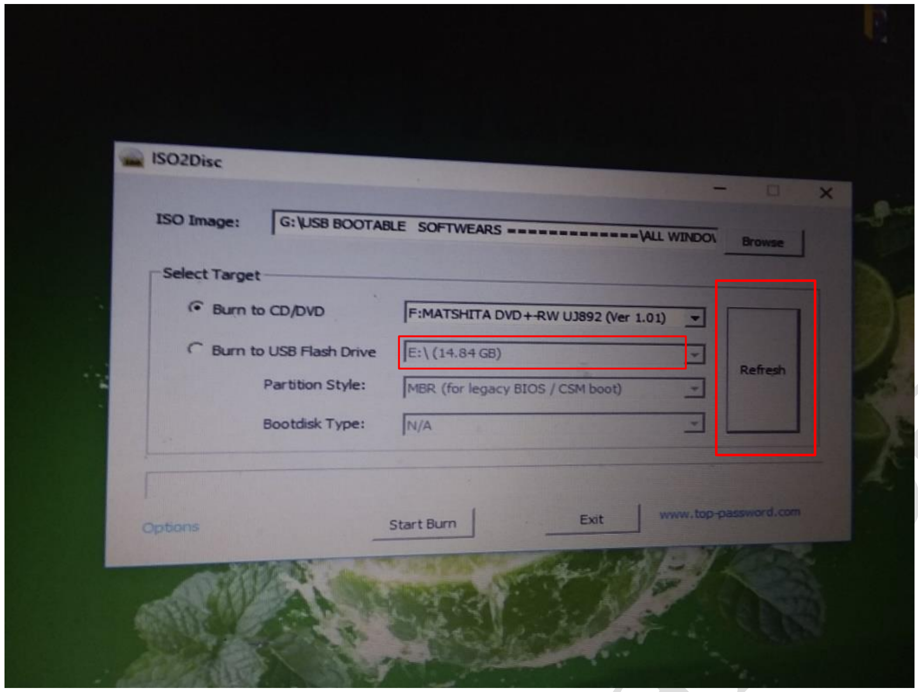

کله مو چې پورته کار ترسره کړو بیا وروسته په لاندې پرده کې Burn to USB flash Drive ته ټکی On یا ولګوی او وروسته په Start Burn باندې کلیک وکړی.

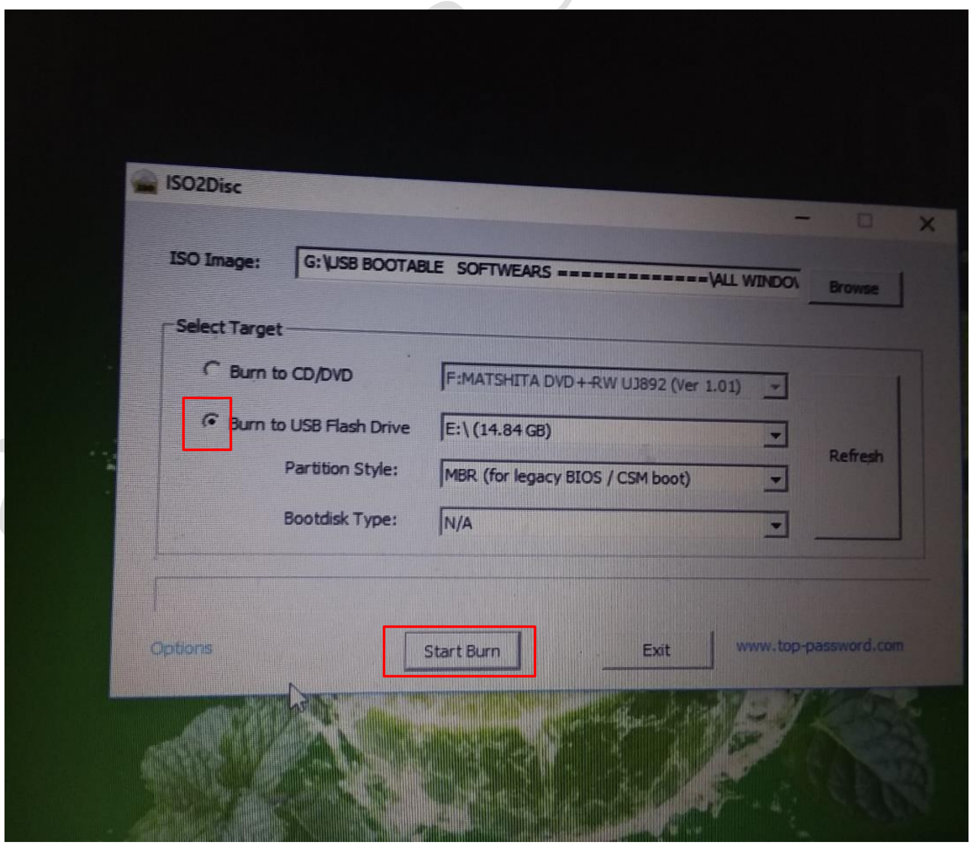

(c) ketabton.com: The Digital Library

او وروسته په Yes باندي کليک وکړئ

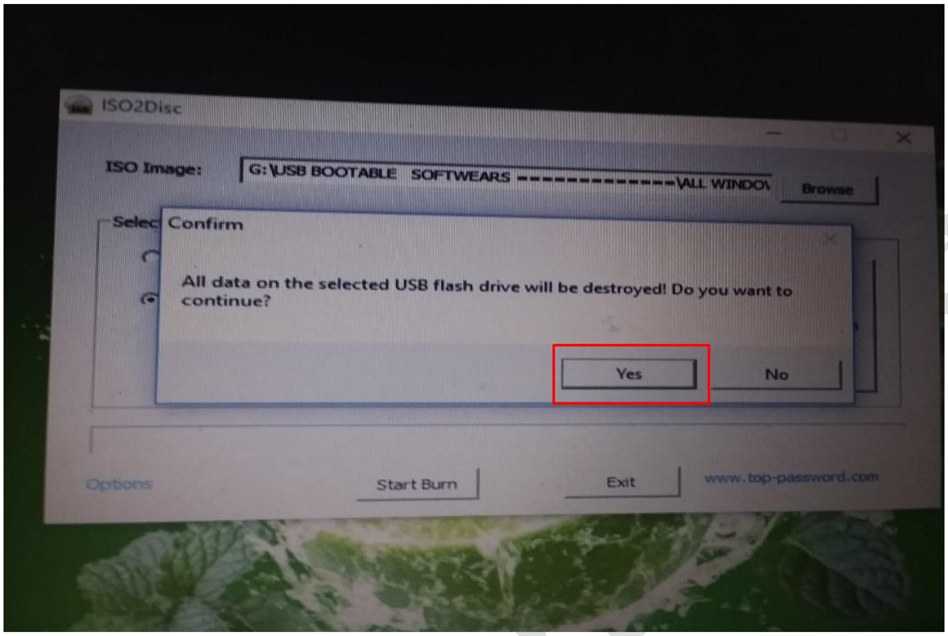

کله مو چي په پورته پرده کي په Yes باندي کليک وکړ لاندي کړښه به روانه شي او بيا 20 او يا 30 دقيقي انتظار وکړئ تر څو دا کرښه ور سيړي او ستاسو USB د وينډوز کولو لپاره تياره شي.

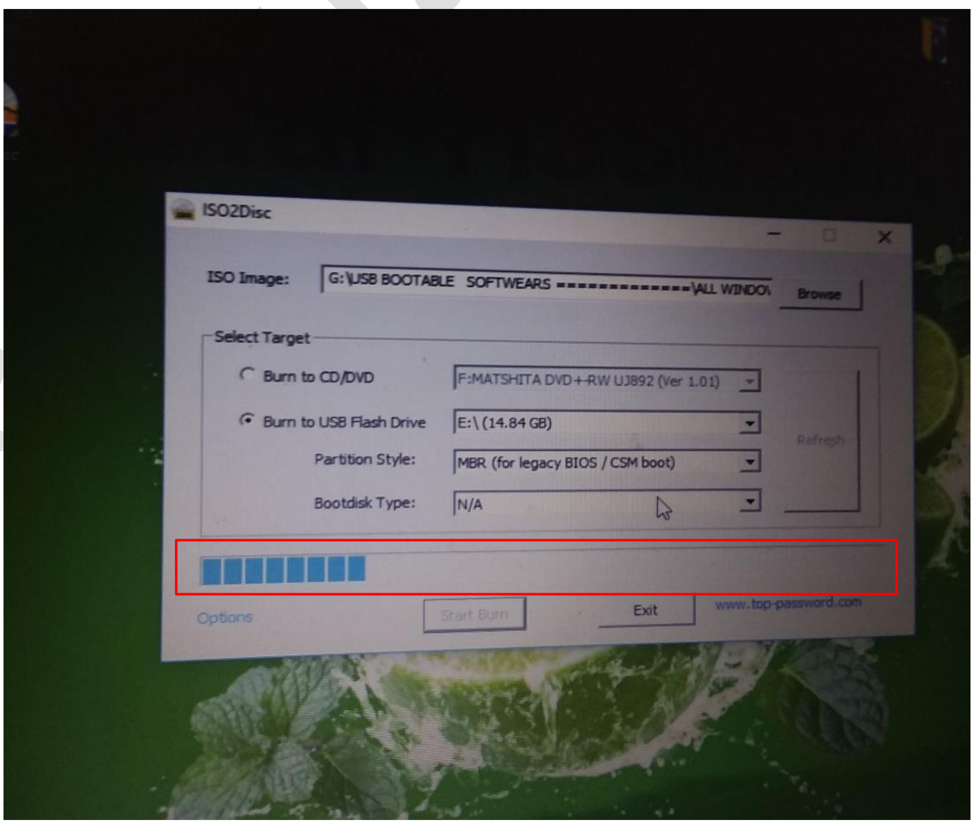

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چي پاس کربنه پوره شوه په لاندي پرده کي په OK باندي کلیک وکړی او خپله USB له کمپیوټر څخه اوباسی .

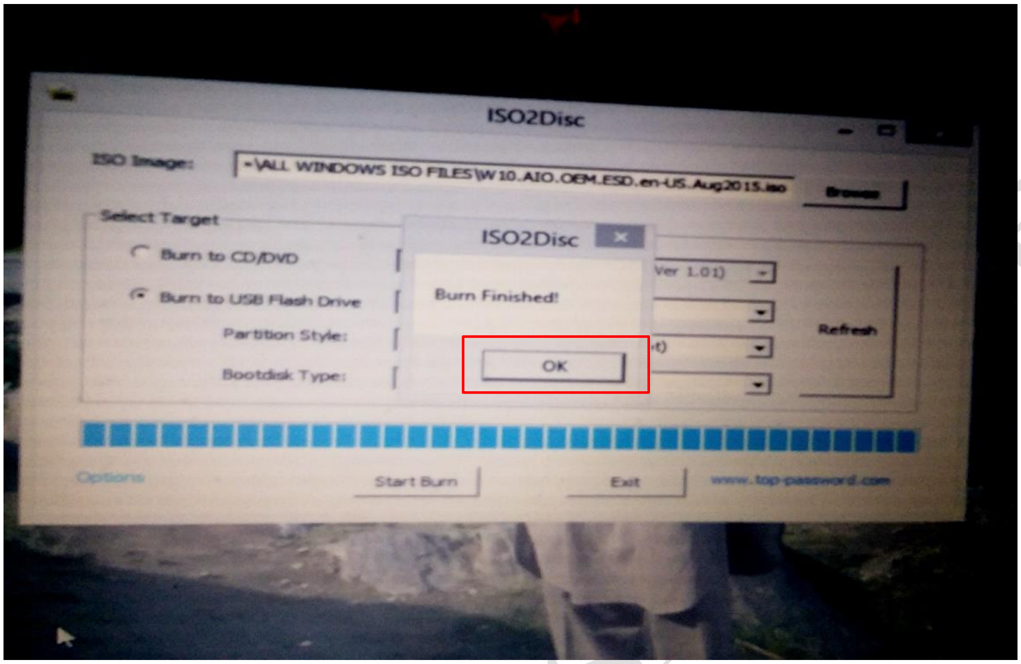

یادوونه : همدارنګ اوس تاسو کولی شی چي ددي USB له لاري هر ځای ،هرکله،او هر کمپیوټر ته ویندوز وکړی . څرنګه چي مونږ دلته د Windows 10 لپاره USB جوړه کړه خو په هر حال د پورته طریقو په عملي کولو سره تاسو کولی شی د هري ویندوز لپاره ځان ته USB جوړه کړی د خپلي خوښي Windows لپاره د هغه Windows ISO file راواخلی او پورته عملیي ورباندي ترسره کړی ترڅو ستاسو د USB ویندوز لپاره جوړه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

Windows 10 Installition from USB

ددي کار د ترسره کولو لپاره Bootable USB د وينډوز 10 لپاره په کار ده چي مونږ په پورته ډول جوړه کړه چي اوس مهال مونږ سره موجوده ده

د USB له لارې د وينډوز د انسټالولو طريقي په لاندي ډول دي .

خپله د Windows لپاره جوړه شوي USB راواخلئ او هغه کمپيوټر ته يي په صحيح ډول داخل کړی کوم ته چي وينډوز کوی يا انسټالوی کله مو چي USB کمپيوټر ته داخله کړه خپل کمپيوټر Restart کړی اوپه دغه وخت کي زر تر زره د Dell کمپيوټرونو لپاره F12 او د hp کمپيوټرونو لپاره F9 بټن په پرلپسي ډول ځو واري ووهی تر څو لاندي پرده ښکاره شي کله چي لاندي پرده ښکاره شوه USB Storage Device انتخاب کړی او وروسته بيا د Enter بټن ووهی او بيا انتظار وکړی.

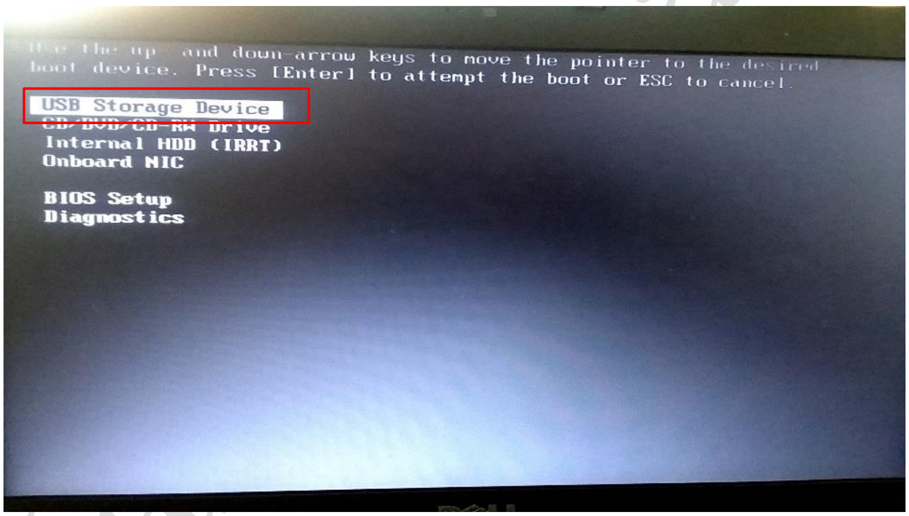

Next (2)

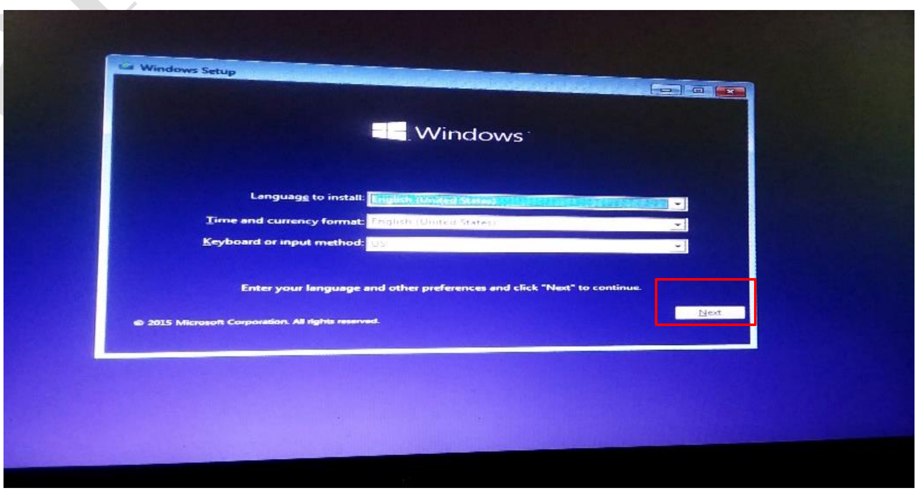

(c) ketabton.com: The Digital Library

Install now (3)

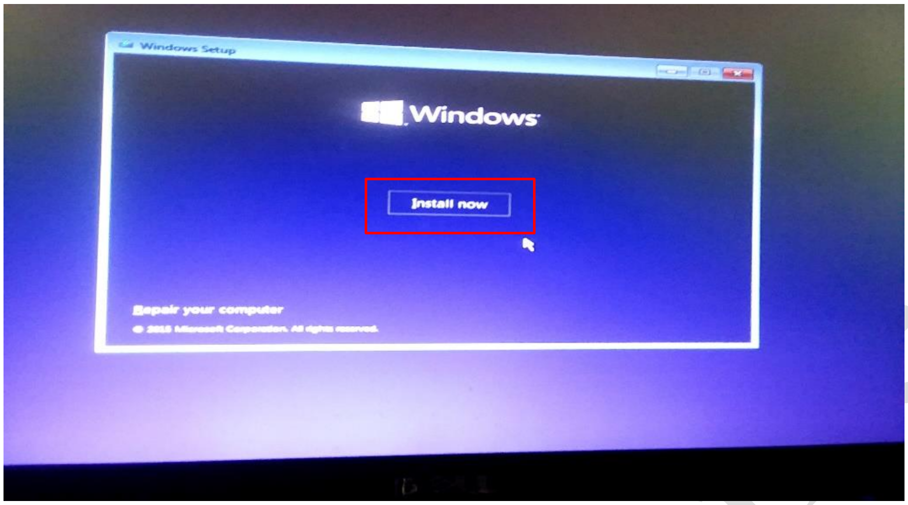

(4) په لاندي پرده کي که چیري ستاسو د کمپیوټر RAM څلور 4GB او یا له دي څخه پورته وي X64 انتخاب کړئ او که چیري ستاسو د کمپیوټر RAM له 4GB څخه کم وي X86 انتخاب کړئ او وروسته بیا په Next باندي کلیک وکړئ.

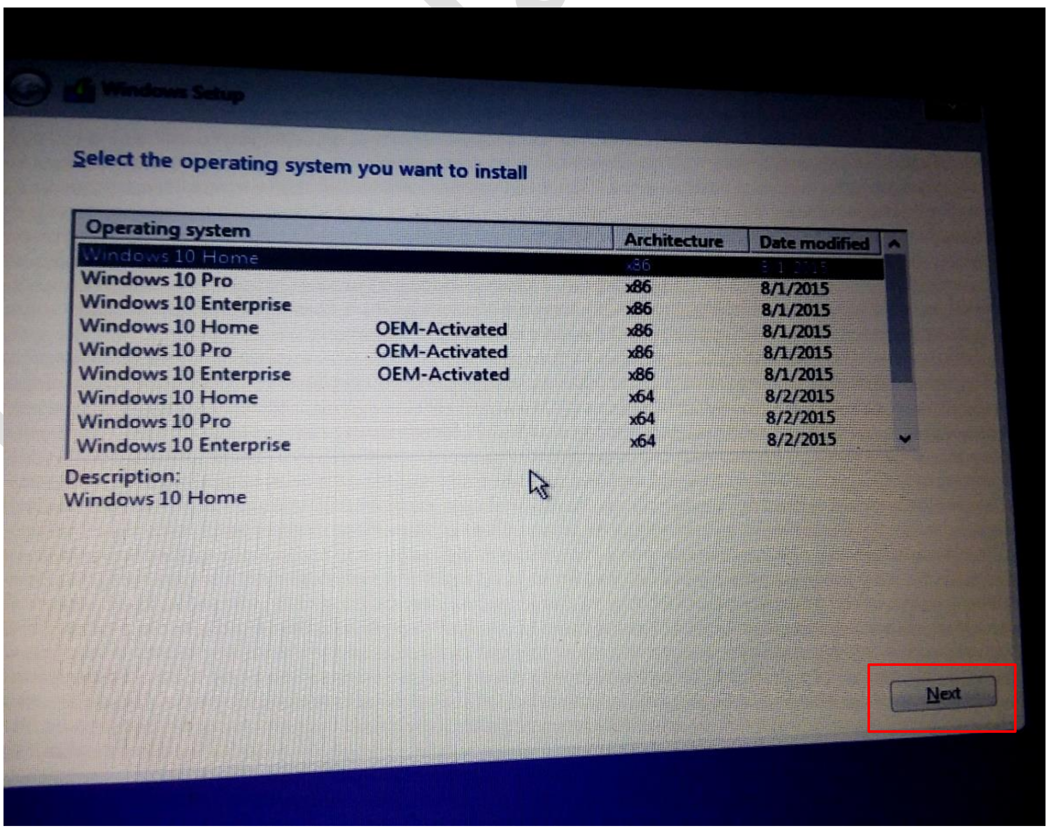

(c) ketabton.com: The Digital Library

(5) I accept the licence term ته تیک مارک ولګوی او بیا Next

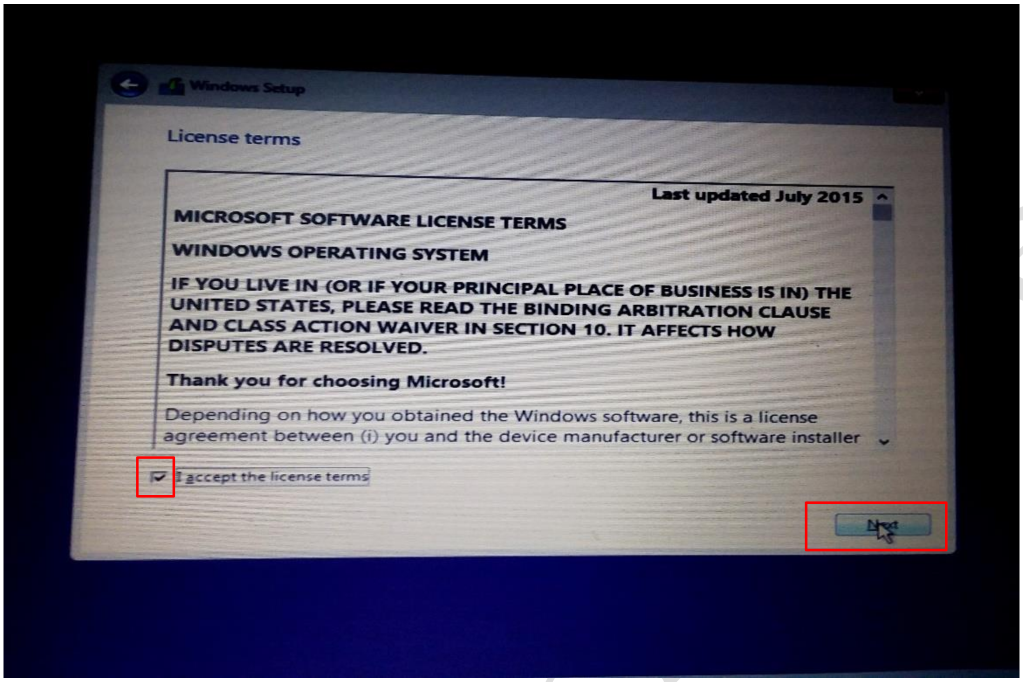

(6) لاندي په Install : Custom باندي کلیک وکړی

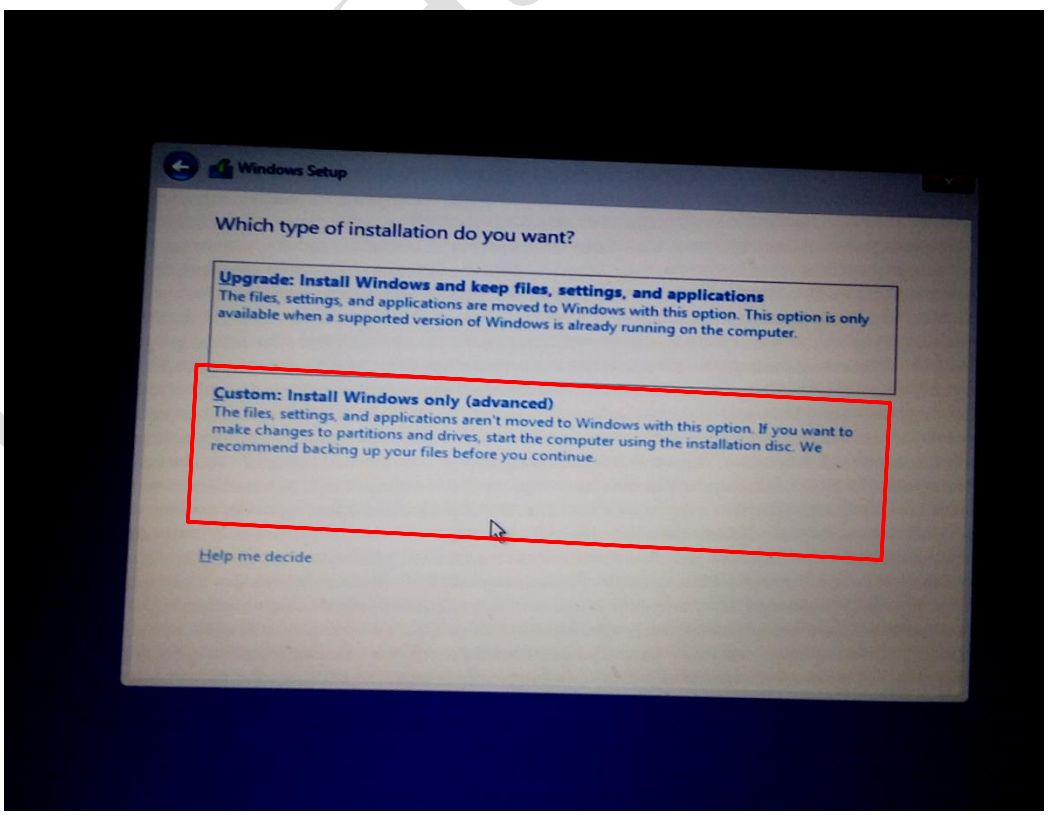

(c) ketabton.com: The Digital Library

(7) د زړي ویندوز د ختمولو لپاره هغه Drive انتخاب کړی په کوم کي چي زړه ویندوز انستال وي او وروسته بیا په Formate باندي کلیک وکړی او ورسره په OK کلیک وکړی چي زړه ویندوز ختمه شي.

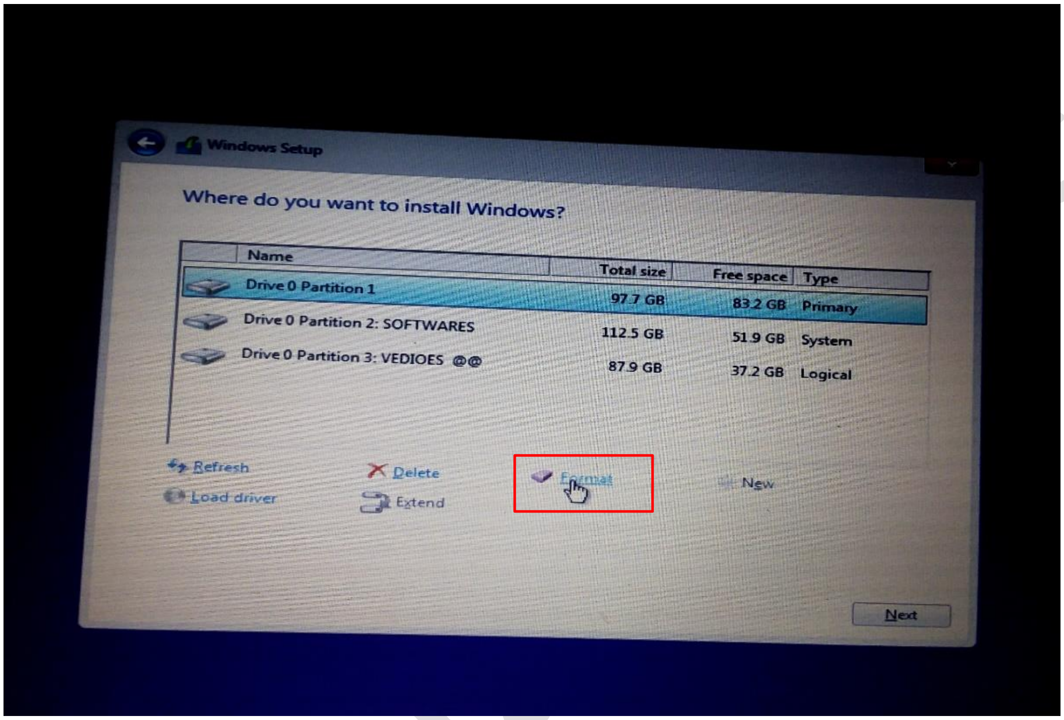

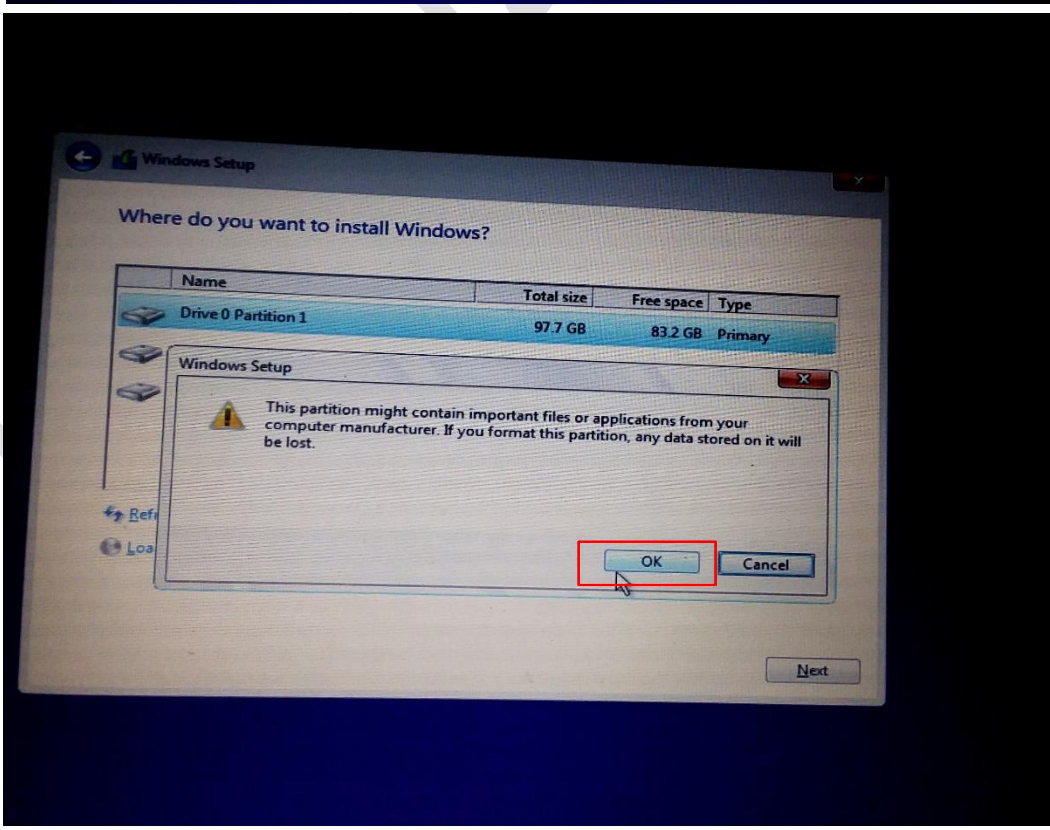

(c) ketabton.com: The Digital Library

(8) په لاندي پرده کي د نوي وينډوز لپاره د خپلي خوښ Drive انتخاب کړی او وروسته په Next باندي کليک وکړی.

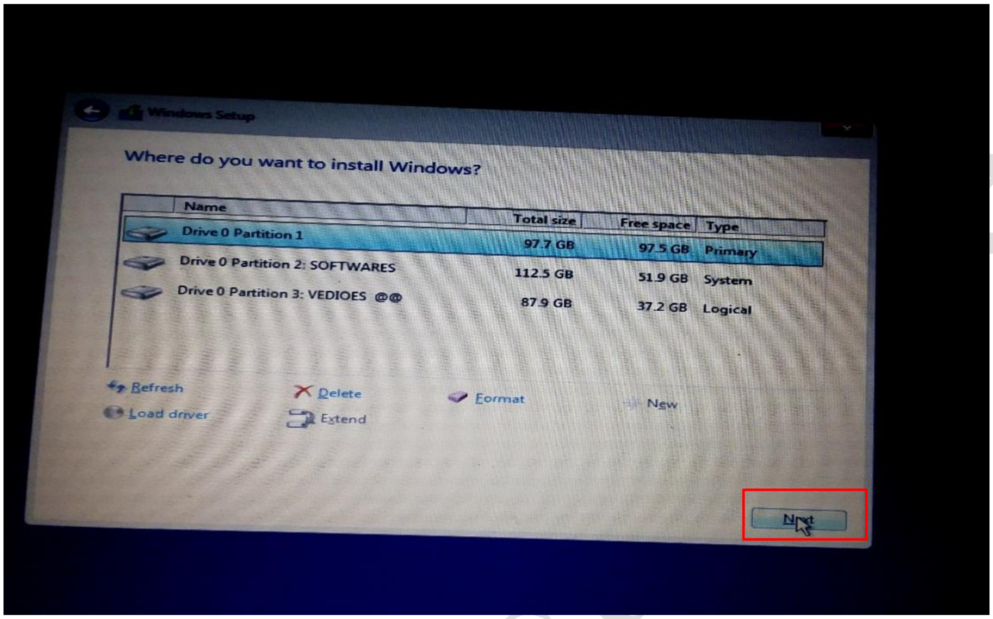

او له دي ځخه وروسته د لاندي مرحلو د ترسره کولو لپاره کمپيوټر خپل سر ته پرېږ دی او تاسو لاسوهنه مه کوی . په دي مرحله کي به ستاسو کمپيوټر څو واري Restart کيږي خو تاسو بايد هيڅ لاسوهنه ونه کړی.

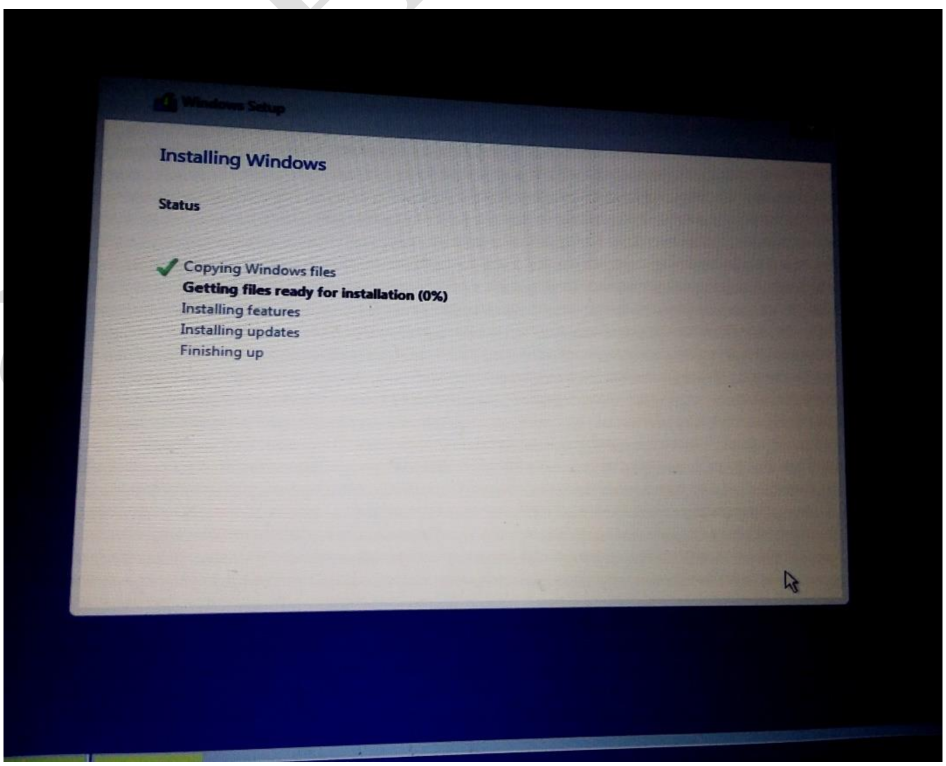

(c) ketabton.com: The Digital Library

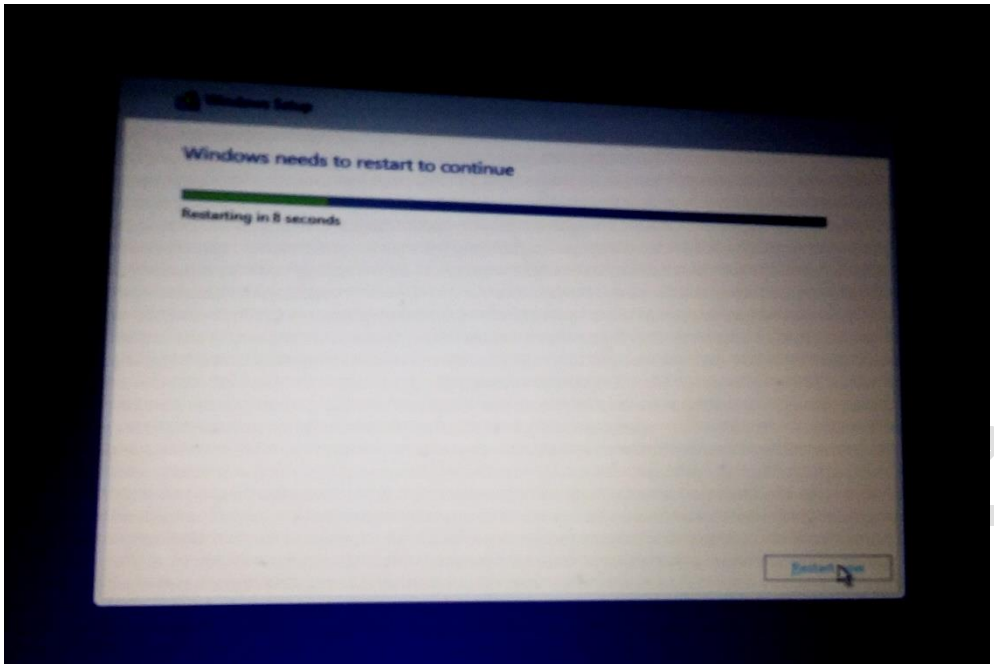

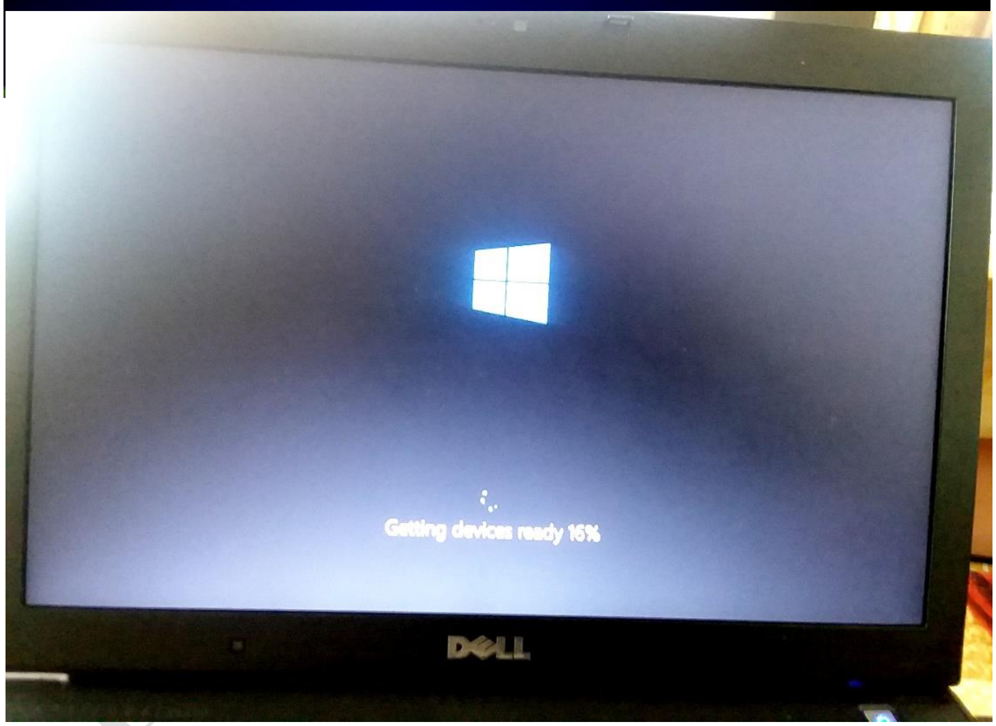

او کله چي کمپیوټر خپلي پورته مرحلي په اتوماد ډول اوپه کامیابۍ سره ترسره کړي نو په Windows 10 کي به بیا تاسو ته لاندي پرده ښکاره شي چي په لاندي پرده کي تاسو اول په Do This later باندي کلیک وکړۍ او وروسته بیا په Next باندي کلیک وکړۍ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

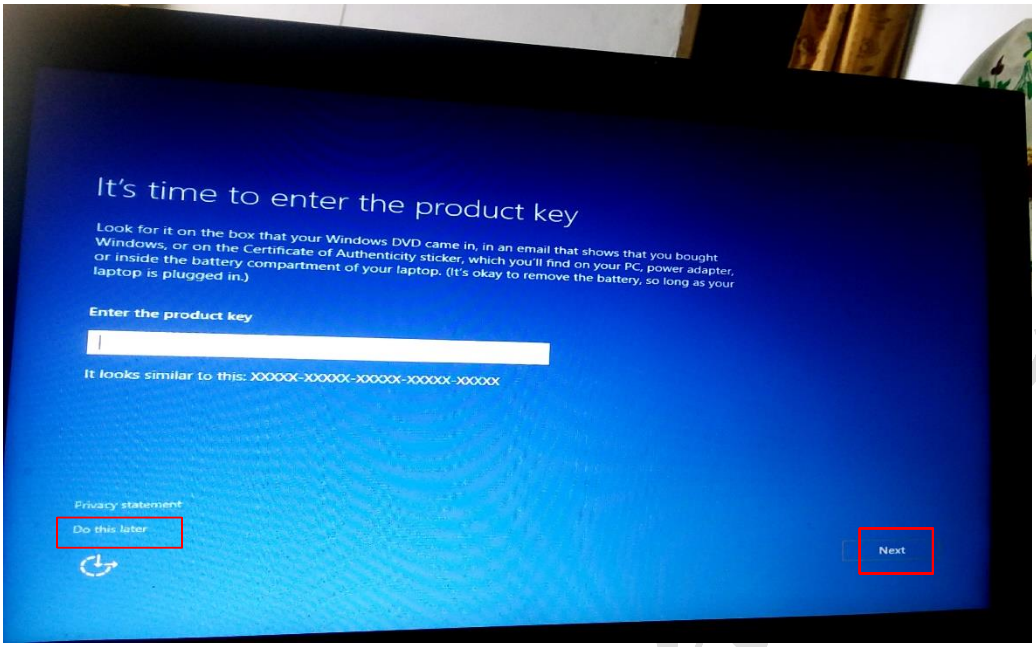

په لاندي پرده کي په Use Express Setting کليک وکړی

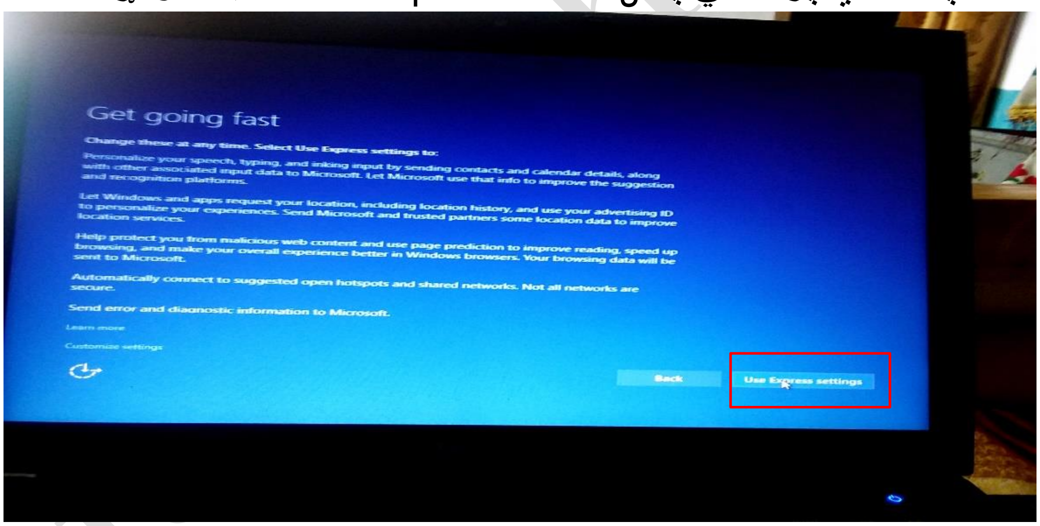

په لاندي پرده کي د کمپيوټر د استعمالوونکي نوم او پاسورډ ورکړی.

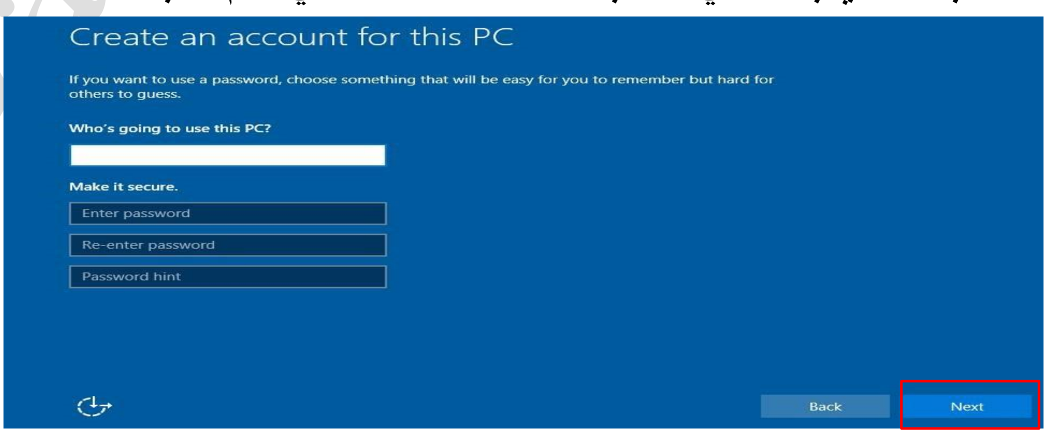

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پورته مرحلو څخه وروسته انتظار وکړئ تر څو ستاسو وینډوز مکمل شي.

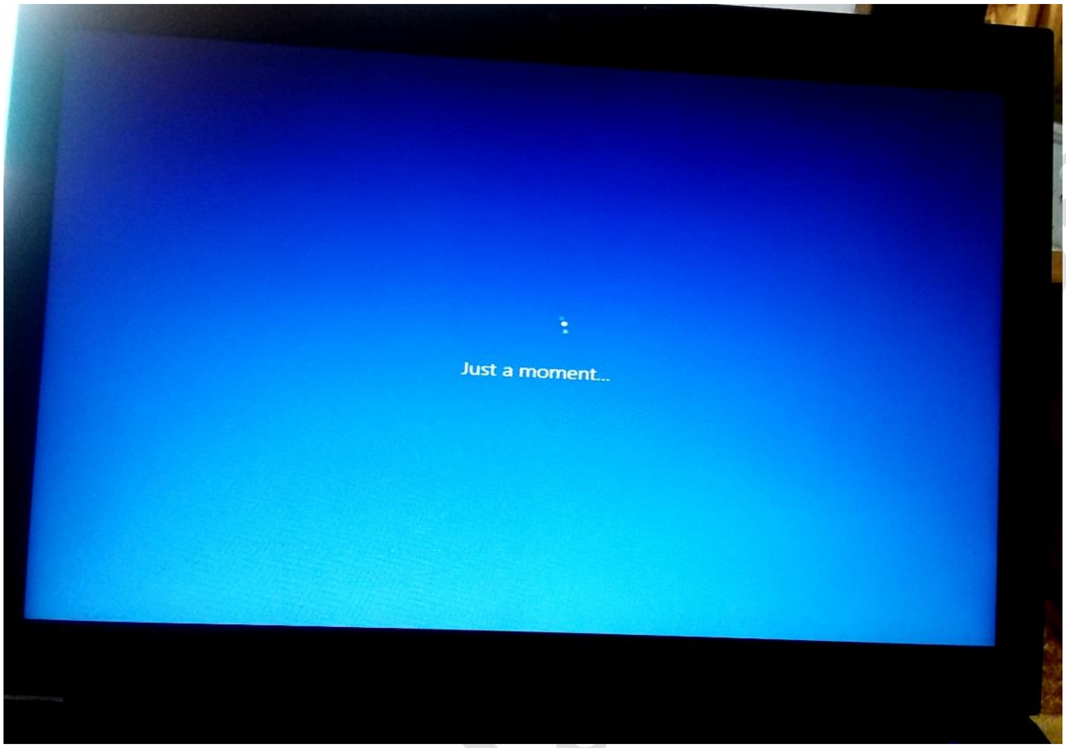

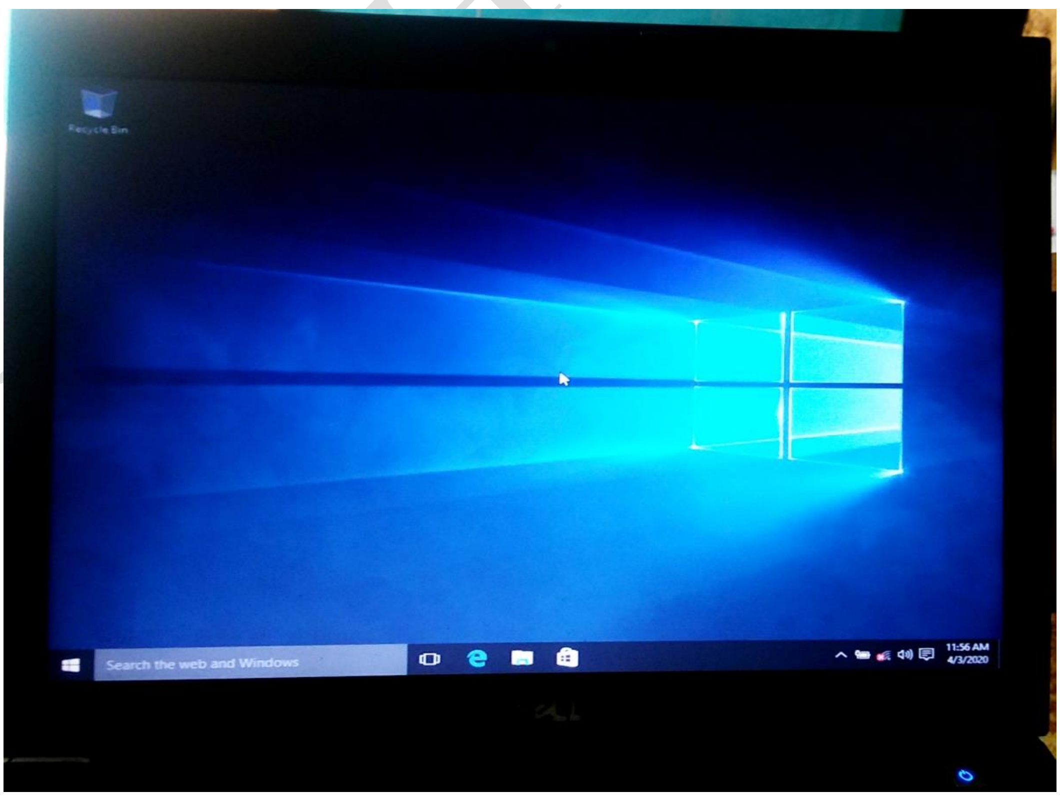

(c) ketabton.com: The Digital Library

څرنګه چي په پورته ډول ستاسو د ويندوز انستاليشن پوره شو نو اوس سکرين ته د خو مهموشيانو لکه Controlpanel, This PC Icon د راوستلو لپاره لاندي عمل ترسره کړی.
Right click یا د موس ښي طرف بټن ووهی.

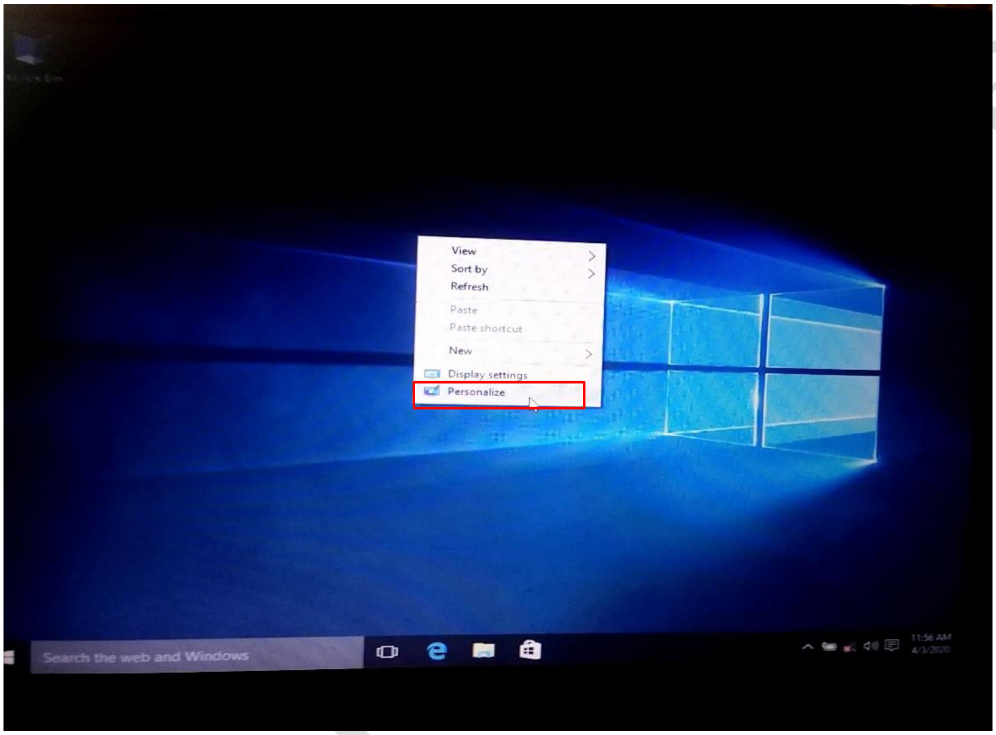

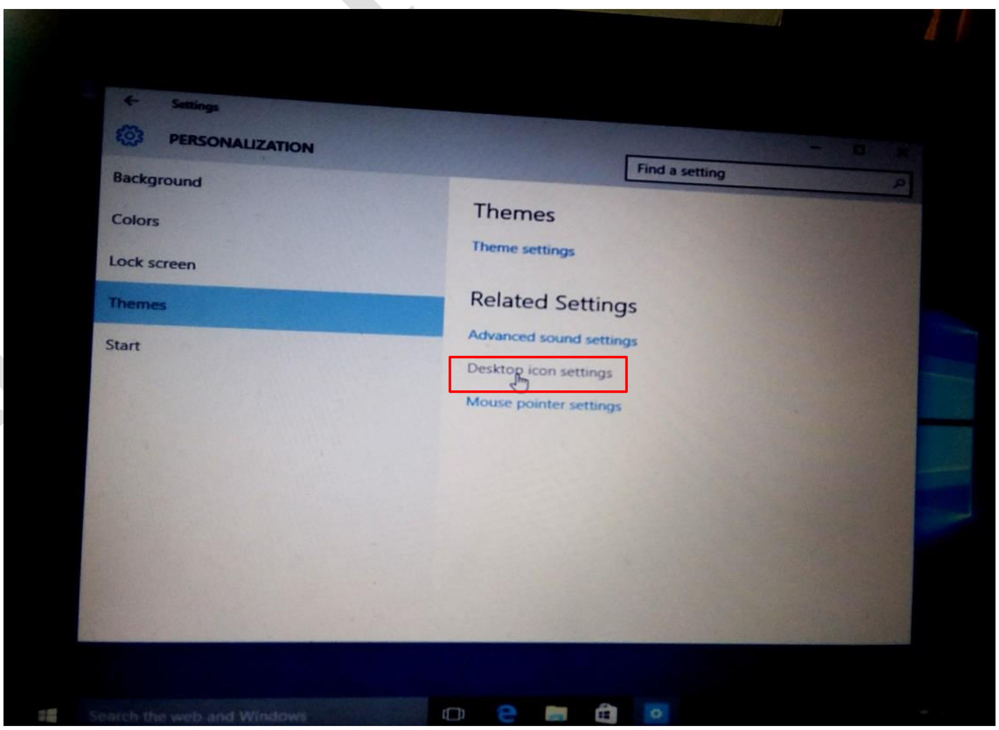

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لاندي پرده کي د خپلي خوښي وړ شکلونو يا Icon ته تيک مارک ولګوئ او په Apply باندي کليک وکړئ او وروسته يي Ok کړئ چي په دي سره به ستاسو انتخاب شوي شکلونه ستاسو سکرين ته راشي.

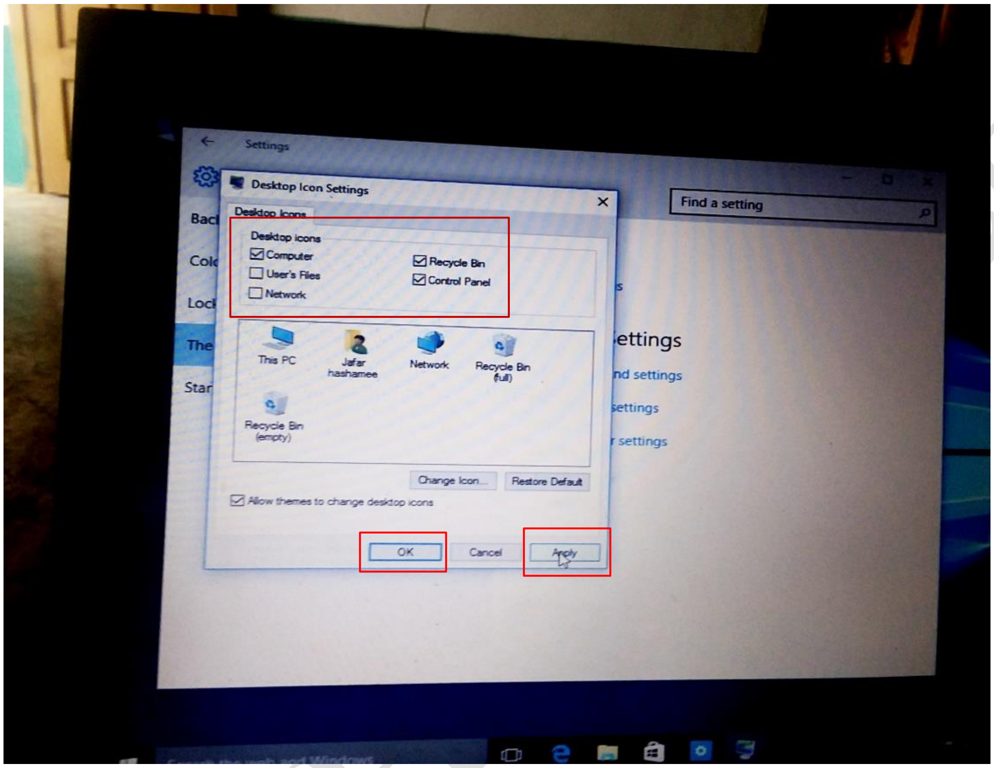

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب ماخذونه   Book References

Learn Computer Tutorials 2020 Mobile App (1)
Computer Guide Mobile App (2)
Computer Graphics Mobile App (3)
Computer Basic Mobile App (4)
All about Computer Mobile App (5)

Jafar Hashamee

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library